10/2

ΕΠΙΣΤΟΛΙΜΑΙΟΝ ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΤΗΣ ΤΟΥ

ΧΡΙΣΤΟΥ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΛΟΙΠΑΣ

ΟΡΘΟΔΟΞΟΥΣ ΑΥΤΟΚΕΦΑΛΟΥΣ ΑΓΙΑΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ

ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1868—1870

ΠΟΡΕΙΑΣ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΒΟΥΛΓΑΡΟΥΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,
ΤΥΠΟΙΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΚΟΡΟΜΗΛΑ
(Ὁδὸς Πεμπτοπαζάρου, ἀριθ. 3).

1870.

389

Α. 138.

ΕΠΙΣΤΟΛΙΜΑΙΟΝ ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΤΗΣ ΤΟΥ

ΧΡΙΣΤΟΥ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΛΟΙΠΑΣ

ΟΡΘΟΔΟΞΟΥΣ ΑΥΤΟΚΕΦΑΛΟΥΣ ΑΓΙΑΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ

ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1868—1870

ΠΟΡΕΙΑΣ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΒΟΥΛΓΑΡΟΥΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ Σ. ΖΑΚΟΥΛΙΔΟΥ
1912

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,
ΤΥΠΟΙΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΚΟΡΟΜΗΛΑ
(Ὁδὸς Πεμπτοπαζάρου, ἀριθ. 3).

1870.

SISMANOGLIO MEGARO

Μακαριώτατοι καὶ ἁγιώτατοι Πατριάρχαι, Ἱερώταται καὶ ἅγιαι Σύνοδοι,

Ἐκ τῶν ἀμφὶ μεσοῦντα τὸν Δεκέμβριον τοῦ ᾳωξή σωτηρίου ἔτους πρός τε τὰς λοιπὰς ὁμοδόξους Ἐκκλησίας, καὶ πρὸς τὴν ὑμετέραν ἐν Χριστῷ περιπόθητον ἡμῖν καὶ σεβασμίαν Μακαριότητα σὺν τῇ περὶ αὐτὴν Ἱερᾷ Συνόδῳ ἀπολυθέντων ἡμετέρων Πατριαρχικῶν καὶ Συνοδικῶν ἐγκυκλίων γραμμάτων, καὶ τῶν ἐπισυναφθέντων ἐγγράφων τῶν περὶ τοῦ πολυκρότου Βουλγαρικοῦ καλουμένου ζητήματος, τοῦ συνταράξαντος τὸν ἁγιώτατον Πατριαρχικὸν καὶ Οἰκουμενικὸν τοῦτον Θρόνον, ἔγνωσται ἤδη αὐτῇ τε καὶ πᾶσι πάντως τοῖς τὰ γράμματα ἡμῶν ἐκεῖνα, τύποις ἐκδεδομένα, πεφροντισμένως ἀναλεξαμένοις πάντα μονονοὺ τὰ κατὰ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, καὶ τὰς οὐ καλὰς αὐτῆς ἀφορμὰς, καὶ δὴ καὶ τὰς σχετλίας ἐκβάσεις, συλλήβδην μὲν καὶ ἐν κεφαλαίῳ ὡς ἐν ἐπιστολῇ, ἀρκούντως δὲ τοῖς κρίνειν αὐτὰ νομίμως ἐθέλουσι σεβασμίοις προέδροις τῶν τοῦ Θεοῦ ἁγίων Ἐκκλησιῶν, ὧν τὴν ἀδελφικὴν καὶ πεπνυμένην ψῆφον ᾐτησάμεθα τὸ τηνικαῦτα ὑπὲρ τοῦ συναγεῖραι Σύνοδον Οἰκουμενικὴν, καὶ ἐπ' αὐτῆς καθάπαξ λύειν τὰ ἐκ τῶν καινοτομεῖν προῃρημένων εὐσεβῶν Βουλγάρων ἐν γνώσει ἢ ἐν ἀγνοίᾳ ἀμφισβητούμενα καὶ ζητούμενα. Ὁπότε γὰρ τὰ παρ' ἐκείνων οὐ πρὸ πολλῶν ἐνιαυτῶν προβαλλόμενα αἰτήματα, ταῖς τοῦ Κωνς/πόλεως διοικητικαῖς καὶ πατριαρχικαῖς προνομίαις ἐμφανῶς ἐπηρεάζοντα, σαφῶς ἐναντιοῦται καὶ τοῖς καθεστῶσιν Ἐκκλησιαστικοῖς θεσμοῖς καὶ κανόσιν· ἡμῶν δὲ τὰ πρὸς εἰρήνην καὶ ὅσα περ ἐπὶ τὸ χριστιανικώτερον προβιβάζει φρόνημα πάντα τέως ἄκρᾳ καὶ πατρικῇ τῇ στοργῇ καὶ συγκαταβάσει ἀπαντλησάντων μέχρι καὶ τοῦ ἀφεῖναί τινα ὧν ἡμῖν προσήκει νομίμως, οὐδὲν ὅμως ἀπονάμενοι ἢ ἐνδόντες οἱ τῆς οἰκτρᾶς ταυτησὶ διχο-

SISMANOGLIO

στασίας ὑποβολεῖς, ἀεὶ δὲ νέας καὶ τοῦ κανονικοῦ καὶ πρέποντος μᾶλλον ἀφεστηκυίας καὶ ἀπεσχοινισμένας προτάσεις προτείνοντες, περιϊστᾶσιν εἰς ψιλὸν ἄντικρυς ῥῆμα τὸ τῆς εὐαγγελικῆς ἀγάπης καὶ ἑνότητος θεοδίδακτον δόγμα· καὶ ὅπου μίαν μέν τινα τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν ἴσως ἐνδέχεται, καθ' ἑαυτὴν βουλευομένην, ἀστοχῆσαί ποτε τοῦ ὀρθοῦ καὶ δικαίου, οὐ μὴν ὁμοίως ἐνδέχεται σφαλῆναι καὶ ἁμαρτεῖν τὴν σύμπασαν Οἰκουμενικὴν Ἐκκλησίαν, ἣν πιστεύομεν ϛύλον καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας, ὅταν κοινὴν ποιῆται βουλὴν ἐν ἁγίῳ Πνεύματι· πῶς οὐκ ἐχρῆν ἐπὶ τοιαύτην καθολικὴν καὶ θεοσύλλεκτον Σύνοδον ἐκκαλεῖσθαι τὴν ψῆφον ὡς ὕπατον καὶ θεοφράδμον δικαιωτήριον;

β'. Αἱ μὲν οὖν κατὰ τόπους τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαι, Πατριαρχικαὶ καὶ Συνοδικαί, πᾶσαι πρὸς τὰ παρ' ἡμῶν ἡδέως ἀποκρινάμεναι, ῥήμασιν ἀκραιφνεστάτης ἀγάπης καὶ συμπαθεστάτης φιλαδελφίας παραμυθούμεναι, ὑπεκούφιζον ἡμῖν τὸν ἐκ τῶν Βουλγαριστῶν ἐπανεστηκότα σάλον, τὸν τὸ θεοπαγὲς καὶ παναρμόνιον τοῦτο σκάφος ἀεικῶς κατασυντρίψειν ἀπειλοῦντα κατὰ τῶν εὐαγγελικῶς ἀβάτων καὶ ἀνηλίων τοῦ ἐθνολογικοῦ φυλετισμοῦ πετρῶν. Αἱ δὲ πᾶσαι, γνοῦσαι καὶ διασκοπήσασαι τὸ ζήτημα τοῦτο, οἷον παρεσχημάτιστο διὰ τῶν ὡς ἡμᾶς προπέρυσι (τῇ η ὀκτωβρίου, ͵αωξη) διαπεμφθέντων δυοῖν ὑπουργικῶν σχεδίων, τοιάν δέ τινα γνώμην κεφαλαιωδῶς ἐν τοῖς γράμμασιν ἀπέφαινον. Ἐδόκει γὰρ αὐταῖς πάσας τὰς τοῦ Βουλγαριστικοῦ θιάσου ἀξιώσεις (πλὴν μιᾶς, τοῦ ὁμόγλωσσον προσήκειν εἶναι τὸν ποιμένα τῇ ποίμνῃ), τῇ τε Ἐκκλησιαστικῇ νομοθεσίᾳ ἐκ τοῦ συστάδην ἀντιστρατευομένας καὶ τὴν εὐαγγελικὴν ἑνότητα διασπώσας, καὶ πρακτικῆς ἔτι ἐφαρμογῆς πάμπαν ἀμοιρεῖν χωρὶς τῶν διηνεκῶν ἐρίδων καὶ τῶν σκανδάλων τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας· καὶ μὴν καὶ τὴν ἡμετέραν γνώμην περὶ τοῦ ἐν Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ λύεσθαι τὴν ἔριδα αἱ πᾶσαι ἠσπάζοντο χρῆναι πλὴν τῆς ἁγιωτάτης Συνόδου τῆς Ῥωσσίας, ἣ καὶ αὐτὴ κατέκρινε μὲν τά τε σχέδια καὶ τούς, ἄνευ τοῦ συναινέσαι τὴν νόμιμον αὐτῶν ἐκκλησιαςικὴν ἀρχήν, Ἐκκλησίαν ἄλλην συνιστάναι ἐπειγομένους, σχισματικοὺς διαῤῥήδην ἀποκαλοῦσα, οὐ μὴν ὁμοίως ἡδέως τὴν περὶ Οἰκουμενικῆς Συνόδου γνώμην ἀπεδέχετο, τὴν ὡς ἐκ τοῦ ὑπ' αὐτῆς ἐξενεχθησομένου ὅρου ἐπὶ μᾶλλον τυχὸν σκλήρυνσιν τῶν ἀρχηγῶν τοῦ Βουλγαρισμοῦ ὑφορωμένη, ὡς ἔλεγε. Τοιαῦτα καὶ παραπλήσια τῶν θεοφωτίστων Ἐκκλησιῶν ἡμῖν ἀντεπεσταλκυιῶν (ἀπὸ Ἰανουαρίου ἕως Ἀπριλίου ͵αωξθ'), ἡμεῖς οὔτ' ἀντιδοξοῦντες αὐταῖς περὶ

SISMANOGLIO

τῶν κοινῇ λυσιτελούντων πάσῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ, οὔτε τι νεωτερίσαι προθυμούμενοι τὸ παραυτίκα καὶ ἐξ ὑπογυίου περὶ τέκνων σφόδρα ἐν Χριςῷ πεφιλημένων, τὰ δὲ πάντα τῷ φιλανθρώπῳ καὶ παντοδυνάμῳ Θεῷ ἐπιτρέψαντες, τὸ λοιπὸν ἠβουλόμεθα ἡσυχίαν ἄγειν, εἴ πως τῇ τῆς θείας χάριτος αἴγλῃ ἢ τὸ φυλετίζον κόμμα, ταχὺ μεταβουλευσάμενον καὶ σωφρονῆσαν, τὴν εὐθυτέραν τράποιτο· ἢ ἡ κραταιὰ γοῦν Κυβέρνησις, φιλολάως ἐποικτείρουσα τὸ ἠθικῶς ἐκτραχηλισθὲν καὶ ἀπολλύμενον Βουλγαρογενὲς καὶ Βουλγαρόφωνον ὑπήκοον, ἰάσαιτο τὸ τραῦμα φαρμάκῳ δραστικῷ, ἀκώλυτον ἐῶσα κατὰ τὰ πάτρια συνάγεσθαι τὴν ἀπὸ πάσης τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας Σύνοδον, σῶμα ἅγιον καὶ θεοκίνητον πιστευόμενον καί, ᾗ τοιοῦτο, πᾶσαν ἐπιφερόμενον ἀξιοπιστίαν ψήφου θεοκράντου, καὶ τοῖς πιστοῖς ἀπαρατρέπτου καὶ ἀνεκκλήτου, οἷα δὴ προγεγραφότες τυγχάνομεν ἐν τῇ ἀπὸ τῆς ἐκκαιδεκάτης Δεκεμβρίου ͵αωξη' Ἐγκυκλίῳ ἡμῶν. Οὐ μὴν ἤρεσκε ταῦτα καὶ τοῖς πρωταγωνισταῖς τοῦ Βουλγαρισμοῦ. Ἐννέα γὰρ τὸν ἀριθμὸν Βούλγαροι λαϊκοί, τρεῖς συμπαραλαβόντες τὴν μὲν περιβολὴν καὶ τὴν προσωνυμίαν Ἀρχιερέας Χριστοῦ, ἔργῳ δὲ ἀρχιερατικοῦ φρονήματος καὶ τρόπου πόῤῥω ἀφεστηκότας, ἄμφω φαμὲν τοὺς προκαθῃρημένους καὶ τρίτον τὸν ἐς δεῦρο Μητροπολίτην ἐπωνυμούμενον Φιλιππουπόλεως Πανάρετον, καὶ κατὰ τὸ ἐν Βοσπόρῳ Μεσάχωρον (τὸ τουρκιστὶ Ὀρτάκιοϊ) τὴν ἕδραν αὐτῶν πήξαντες, κἀκεῖθεν τὰς δημοκοπίας αὐτῶν ἐξακοντίζοντες πανταχόσε, οὗ ἂν ἡγήσωνται ἐπιχειρητέον εἶναι καὶ ἄρδην καθαιρετέον ἤτοι βίᾳ ἢ δόλῳ πάντα φραγμὸν ἐκκλησιαστικὸν ἢ διοικητικόν, τοῖς σφετέροις ἐπιπροσθοῦντα βουλεύμασι, πρῶτον μὲν οὐδὲ τὴν τῆς καθόλου Ἐκκλησίας κατὰ τῶν εἰρημένων δύο σχεδίων θεόπνευστον ψῆφον αἰδούμενοι, αὐτοῖς δὲ τούτοις τοῖς σχεδίοις, ὥσπερ ἑρμαίῳ τινὶ ἐμπεσόντες, καὶ καθάπερ θεῖον δώρημα συνεγκολπωσάμενοι, ταῦτα μὲν ἐμεγάλυνόν τε καὶ ἐμακάριζον ἐν τοῖς ὀπαδοῖς αὐτῶν ὡς κανονικὰ καὶ τοῖς Βουλγάροις ἐθνοσωτήρια· τὴν δὲ καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίαν ἀπηνέστατα διέσυρον καὶ ἐσυκοφάντουν, ὡς ἀπὸ κακοβούλου γνώμης καὶ διαθέσεως ἀδικοῦσαν αὐτούς, καὶ κατὰ προσποίησιν κηρύττουσαν ἀντικανονικὰ καὶ ἀντορθόδοξα τὰ καθ' αὑτὰ ὀρθὰ καὶ κανονικώτατα· τύποις δὲ ἐκδεδωκότες τὰ σχέδια Βουλγαριστὶ καὶ Ἑλληνιστὶ καὶ Τουρκιστὶ καὶ Γαλλιστὶ μετὰ ἀναλόγου προλόγου κατὰ χιλιάδας ἀντιτύπων, παραχρῆμα διεδίδοσαν κατὰ τὴν Βουλγαρίαν καὶ ἀνὰ τὴν Θράκην πᾶσαν καὶ τὴν Μακεδονίαν, λελύσθαι κατ' εὐχὴν ἰσχυριζόμενοι τὸ

ζήτημα, καὶ γράμμασι πυκνοῖς ἰδιωτικοῖς τε καὶ ἐγκυκλίοις (οἷον τὸ τῆς ἑ Νοεμβρ. αωξή ὑπ' ἀριθ. 1) ἐνθουσιωδῶς παραθαρσύνοντες καὶ προτρεπόμενοι σύμπαν τὸ Βουλγαρικὸν δοξολογίας ἀναπέμπειν τῷ Ὑψίςῳ ἐπι νικίους ἐπὶ τῇ σφῶν ἀπολυτρώσει, καὶ τὴν ἀνέλπιστον ἀπελευθέρωσιν δημοτελῶς πανηγυρίσαι ἐν τοῖς ἱεροῖς αὐτῶν ναοῖς, τῇ ἕκτῃ μάλιστα τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς, οὐ μόνον ἱεραῖς δεήσεσι καὶ λιταῖς, ἀλλὰ δῆτα καὶ κοιναῖς χαριστηρίοις ἱκετηρίαις πρός τε τὴν Α. Αὐτοκρατορικὴν Μεγαλειότητα, τὸν μεγάθυμον Σουλτάνον, καὶ πρὸς τοὺς ἐκλάμπρους Ὑπουργοὺς αὐτοῦ, ὡς ἀποδεδωκότας αὐτοῖς τὸν πατρῷον κλῆρον, καὶ αὐτοκέφαλον ἀνηγορευκότας τὴν ἑαυτῶν Ἐκκλησίαν. Οὐκ ἐκτραγῳδήσομεν τὰς ἐπὶ τούτῳ πομπεύσεις καὶ τὰ σκώμματα καὶ τὰς ἀτασθάλους ἐπιδείξεις καὶ τὰ σκάνδαλα τῶν ἐφαρμάτων τούτων πανηγύρεων, ἐν αἷς παρὰ τὰ ἄχραντα καὶ θυηφόρα θυσιαστήρια ἀναστηλωθεῖσαι συνεδοξολογήθησαν μετὰ τῆς Δεσποτικῆς καὶ Θεομητορικῆς καὶ τῶν λοιπῶν σεβασμίων εἰκόνων αἱ ἀνίεροι καὶ βέβηλοι τῶν τριῶν καθῃρημένων ἀρχιερέων, ὡς πρωτομαρτύρων τῆς Βουλγαρικῆς φυλῆς· εἶεν—τοῖς δὲ πᾶσι πανταχοῦ παρῄνουν παντὶ σθένει καὶ ᾗ τάχους ἐκποδὼν ποιήσασθαι καὶ ἀποσείσασθαι τὸν ἀλλοεθνῆ ζυγὸν τοῦ Γραικικοῦ Πατριαρχείου· οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ προσκλητηρίοις ἐκνόμοις πάντας προσεκάλουν τοὺς ἤδη βουλγαρίζειν ἐπαγγελομένους, ἢ ὁπόσους βουλγαρίσειν ᾤοντο τῶν ἐπὶ Θρᾴκης καὶ Μακεδονίας Μητροπολιτῶν τοῦ Θρόνου, ἀποςῆναι μὲν ὡς τάχος ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τοὺς ὅρκους ἀθετῆσαι τοὺς πρὸς αὐτὴν, θᾶττον δὲ συμμίξαι τοῖς ἐν τῷ Μεσαχώρῳ τοῦ Βοσπόρου συναγηγερμένοις παρασυνάκταις, ἵν' ἐν κοινῇ Βουλγαρικῇ Συνόδῳ καὶ ὁμηγύρει τὰ τῆς ἠλευθερωμένης, ἔφασαν, αὐτῶν Ἐκκλησίας συντάξαιντο καὶ κανονίσειαν, καθὼς ἂν αὐτοῖς ἀρέσκῃ. Τῶν δὲ μεταπεμφθέντων Ἀρχιερέων τοῖς μὲν ἀπειθήσασι καὶ οὐκ ἀποστᾶσι δεινὸς ἠπειλεῖτο διωγμός· καὶ πρὸς τῷ διωγμῷ ἐντόνως ἀπηγορεύετο πᾶσι τοῖς ὑπὸ τούτοις ἱερατεύουσι τό τε κανονικὸν μνημόσυνον καὶ πᾶσα ὑποταγὴ καὶ πειθαρχία· εἰ δέ τις αὐτῶν ἐπιπολαιότερος καὶ πρὸς καινοτομίας εὐπετέςερος, ἢ τοῦ παραυτίκα κέρδους ἥττων, οἷοι ὤφθησαν ὅ τε Λοφτζοῦ ἐπισκοπεύων καὶ οἱ Μητροπολῖται Βιδύνης, Σοφίας καὶ Νυσσάβας, τούτων οἱ μὲν εὐθὺς τῆς ἐπὶ Κωνςαντινούπολιν ὁδοῦ ἁψάμενοι, ῥᾷστα τῇ ἐν Μεσαχώρῳ παρασυναγωγῇ προσετίθεντο· οἱ δ' ἀμφὶ τὸν Σοφίας καὶ τὸν Νυσσάβας, οἷα γοργότεροι καὶ νεανικώτεροι περιοδευταὶ, ἀπόστολοι τῆς ἀνταρσίας εἰς τὰς ἐπαρχίας ἀπο-

SISMANOGLOU

σταλέντες παρὰ τῶν ὧδε φατριαρχῶν, δύω καὶ πονηρὰς ἐποίουν ἀντικανονικότητας· καὶ τὸν ἁπλοῦν γὰρ καὶ ἄκακον λαὸν ἀνεστάτουν ὑπερεθίζοντες, τρόποις μωμητοῖς αὐτοὺς μετιόντες, καὶ ἱερέας ἐχειροτόνουν ἀπὸ τοῦ οἰκείου κόμματος πανταχῇ, ἔνθα τοὺς ὄντας ἑώρων στεῤῥῶς ἐγκειμένους καὶ ἐφησυχάζοντας τοῖς καθεςῶσι νόμοις καὶ ἤθεσιν, οὔτ' ἀνταρτῶν καὶ καθῃρημένων ἐπισκόπων μνημονεύειν ἀνεξομένους, εἴτι καὶ γένοιτο.

γ'. Καὶ ἦν ἰδεῖν τὴν ἐκλογάδα τοῦ Κυρίου πολλαχῇ δεινῶς καὶ ἀεικῶς φθειρομένην καὶ ληϊζομένην παρὰ ληστῶν, ἐν ὁμοιώματι ποιμένων περιτρεχόντων ποίμνας ἀλλοτρίας· παντοδαπούς τε ψευδοϊερέας ζευγνύντας καὶ διαζευγνύντας τὸν παρατυχόντα, δεσμεύοντάς τε καὶ λύοντας, καθὼς ἂν τύχῃ, ἐν δὲ λάκκῳ καὶ βορβόρῳ (φεῦ!) βαπτίζοντας διὰ τὸ φυλάττεσθαι τὰς ἱερὰς κολυμβήθρας ὑπὸ τῶν γνησίων πρεςβυτέρων· ἀντὶ δὲ θείου μύρου τῷ κοινῷ ἐλαίῳ χρίοντας, καὶ ὅλως ἱερατικοῖς τοῖς τρόποις καὶ τοῖς σχήμασιν ἀγύρτας λαϊκοὺς καὶ λαοπλάνους, ἐλάττονι ἢ πλείονι ἀργυρίῳ τὸν γνήσιον τῆς Ἐκκλησίας μετερχομένους λειτουργὸν καὶ διδάσκαλον, διδάσκαλον οὐ τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἀπάτης. Εἰκότως· πῶς γὰρ οὐκ ἐν ἀνύδροις καὶ ἀβάτοις ὁδοῖς καὶ τόποις πορεύσονται εὔπιστοι καὶ ἀμαθεῖς Χριστιανοὶ, τοιούτοις ὁδηγοῖς ἀκολουθοῦντες, ἀμφοτέραις ταῖς ἰγνύαις χωλαίνουσιν, ἢ τοὔνομα μόνον καὶ τὴν πρόσοψιν φερομένοις τῶν ἀληθινῶν ποιμένων; Δυστήνῳ δὲ μοίρᾳ, εἶχον οἱ καλοὶ οὗτοι ποιμένες καὶ μύσται τοῦ Βουλγαρισμοῦ, εἶχον συνυποστηρίζον τὴν τηλικαύτην αὐτῶν ἀδικίαν καὶ θρασύτητα τὸ ἐκ τῶν τοπικῶν ἀρχῶν ὀλίγωρον καὶ ἄκρως μαλακὸν, ἐξ οὗ δὴ καὶ οἱ τὰ πρῶτα τῶν κατοίκων φέροντες ἐν δυνάμει καὶ πλούτῳ ἀναφανδὸν συνετάραττον καὶ συνεκύκων τὰς πόλεις καὶ τὰς ἐνορίας, τὰς Ἐκκλησίας καὶ τὰς Σχολάς· τοὺς δέ τοι κανονικοὺς ποιμένας οὕτω συνέπνιγον πανταχόθεν καὶ κατεπίεζον, ὡς ἤτοι μεταπεσεῖν ἐνίους αὐτῶν εἰς τὴν ἰλὺν τοῦ Βουλγαρισμοῦ ἑκόντας ἀέκοντας, ἵνα πραγμάτων καὶ πειρασμῶν ἀπαλλάττοιντο, ἢ τὴν τῆς οἰκείας Μητροπόλεως ἕδραν ὑπ' ἀνάγκης καταλιπόντας καταστενοχωρηθῆναι, καὶ λαθεῖν που ἔν τινι χωριδίῳ τῆς παροικίας, ἕως ἂν παρέλθῃ καὶ αὕτη ἡ ὀργὴ Κυρίου, ἡ ἐνσκήψασα διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν· ἔστι δὲ οὓς καὶ ὡς ἡμᾶς ἐπὶ τὴν Βασιλεύουσαν κατελθόντας σώζειν τό τε σαρκίον καὶ τοὺς ὅρκους καὶ τὴν συνείδησιν καὶ τὴν ἀεὶ ἀφυλέτιστον ὀρθοδοξίαν.

δ'. Τοιαῦτα οὖν ἡμεῖς καθ' ἡμέραν ὑπενεργούμενα καὶ πανταχοῖ διαβεβοημένα βαρυαλγῶς τὰ μὲν ἐνηχούμενοι, ἔστιν ἃ δὲ καὶ θεώμενοι, τί ἂν εἴχομεν δρᾷν πέρα τοῦ λόγου καὶ τοῦ ὑπερβολῇ φιλανθρωπεύεσθαι; Καὶ δὴ ὅπλου θεοφιλοῦς καὶ λογικοῦ τοῦ λόγου λαβόμενοι, τὰς περὶ τετελεσμένης λύσεως τῆς τῶν Βουλγάρων ἐκκλησιαστικῆς διαφορᾶς διαδιδομένας σπερμολογίας ἐπισημότερον καὶ γενικώτερον διαψεύδοντες, τό τ' ἀληθὲς τῶν γεγονότων διασαφοῦντες, ἤδη λήγοντος τοῦ ᾳωξῆ σωτηρίου ἔτους (τῇ ϐ'. καὶ τῇ ζ'. τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου), δύω ἐξέδομεν ἐκκλησιαστικὰς ἐγκυκλίους πᾶσι τοῖς ὑπὸ τὸν Θρόνον Ἱερωτάτοις Μητροπολίταις καὶ τοῖς ὑπ' αὐτοὺς τελοῦσι Θεοφιλεστάτοις Ἐπισκόποις καὶ λοιποῖς χριςιανοῖς, ἐν αἷς παρηγγυῶμεν καὶ προὐτρεπόμεθα ἐμμένειν ἑδραίους τῇ τῶν πραγμάτων ἀληθείᾳ, ἀπεκδεχομένους μετὰ τῆς Ἐκκλησίας τὴν τῆς ἁγίας Οἰκουμενικῆς Συνόδου συγκρότησιν, καὶ, οἷα πρέπει ποιμέσι τοῦ λαοῦ καὶ διδασκάλοις, διδάσκειν καὶ ποδηγετεῖν τοὺς εὐσεβεῖς, μήτε πλανᾶσθαι, μήτε ἀπερισκέπτως γίγνεσθαι ἀνθρώπων ὄργανα, τὸ αὐτοῖς ἴδιον ἐπιδιωκόντων συμφέρον (Ἀριθ. 2 καὶ 3). Ἐν τῷ αὐτῷ δὲ χρόνῳ τρεῖς καὶ τῷ ὑψηλοτάτῳ Πρωθυπουργῷ διακοινώσεις (τακρίρια) διαβιβάσαι τεθαῤῥήκαμεν τῇ γ'. τῇ ιγ'. καὶ τῇ κ'. τοῦ αὐτοῦ μηνὸς καὶ ἔτους, ὑπομνῆσαι γλιχόμενοι τὴν αὐτοῦ περίνοιαν, ὡς οὐδὲν ἄρα καθ' ἑαυτὰς αἱ προνομίαι καὶ τὰ βεράτια, οἱ νόμοι καὶ οἱ κανόνες, ἡ λογικότης καὶ τὰ κατὰ θεωρίαν δίκαια ἐν ἀπαιδεύτοις καὶ ταραχωδεςέροις ἀνθρώποις δίχα τῆς Κυβερνητικῆς περιστολῆς καὶ συνεργείας, ἣν οὐδὲν μᾶλλον ἐπὶ τῆς φυσικῆς καὶ τῆς πολιτικῆς ζωῆς καὶ εὐημερίας, ἢ καὶ ἐπὶ τῆς καθεςώσης ἠθικῆς καὶ θρησκείας τοῦ ὑπηκόου ἐπεκτεινομένην οἴδαμεν, ὑπηκόου οὐ κατὰ φυλὰς καὶ ἔθνη, ἀλλὰ καθ' ὡρισμένα δόγματα καὶ θρησκεύματα πολιτευομένου.

έ. Αἱ διακοινώσεις αὗται (Ἀριθ. 4. 5. 6), περὶ τῶν ἐν Κωνς/πόλει καὶ κατὰ τὰς Ἐπαρχίας βουλγαριστικῶν ἀτακτημάτων καὶ σκανδάλων τὸν λόγον ποιούμεναι, καὶ τὴν προσήκουσαν καὶ ταχινὴν ἀρωγὴν καὶ προστασίαν τῆς φιλονόμου Κυβερνήσεως ἐμμονώτερον ἐπικαλούμεναι, ἰσχυραὶ καθ' ἑαυτὰς διὰ τὸ ἐπ' αὐτῶν τῶν νόμων τῆς Αὐτοκρατορίας καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀκραδάντως ἐφηδρᾶσθαι, γραπτῆς μὲν ἀπαντήσεως οὐκ ἔτυχον· ἀλλὰ κατὰ τὴν αὐτοπρόσωπον τῆς ἡμῶν Μετριότητος ἐπίσκεψιν τῇ λά. Δεκεμβρ. ᾳωξή. ἀπὸ ζώσης φωνῆς ἀνεκοινώσαντο ἡμῖν οἱ ὑψηλοὶ Ὑπουργοὶ, ὅτι ἐντολὰς μὲν καὶ ὁδηγίας περὶ τοῦ λελυμένον εἶναι τελειω-

SISMANOGLIO

τικῶς τὸ κατὰ τοὺς Βουλγάρους ζήτημα, οὐδαμῶς ἐκπέπομφεν ἡ Ὑψηλὴ Πύλη, οὐ γὰρ ἐπιμίγνυται (ἔφασκον) τοῖς τῶν ὑπηκόων θρησκεύμασι· πέπομφε μέντοι τὰ δύω προειρημένα σχέδια εἰς τρεῖς μόνας Νομαρχίας, καὶ τιμωρήσειν καθυπισχνοῦντο, εἴ τις που τῶν διοικητῶν ἢ τῶν παρ' αὐτοῖς συμβούλων ἄλλα παρὰ τὰ ἐντεταλμένα πράττειν φωρῷτο· καὶ ἄλλα τοιαῦτα παραμυθητικὰ ῥήματα ἐξεῖπον ἡμῖν, ἐν οἷς κἀκεῖνο, ὅτι περιττὴν ἡγεῖται ἡ Α. Ὑψηλότης τὴν τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου συγκρότησιν, εἰ οἷόν τε γένοιτο αὖθις ἀναδραμεῖν, εἰς ὃ ἡμεῖς προανεκοινωσάμεθα τοῖς Ὑπουργοῖς (κατὰ Ἰούνιον τοῦ ᾳωξζ' ἔτους) ἴδιον σχέδιον. Καὶ γὰρ ἦμεν δεδωκότες τοιοῦτον, οἷον ὑπηγόρευσεν ἡ σιδηρᾶ ἀνάγκη τοῦ σῶσαι τοὺς ἠθικῶς κινδυνεύοντας Βουλγάρους. Τὰ μὲν οὖν παρὰ τῶν Ὑπουργῶν τοιαῦτα ὡς ἐν κεφαλαίῳ καὶ οὕτω γενναῖα καὶ ἐνθαῤῥυντικά· ἀλλὰ γὰρ οὔτε τὰ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἐλῶφα ῥᾳδιουργήματα, οὔτε τοὺς βουλγαριςὰς ἀρχιερεῖς, ἄλλους παρὰ τοὺς προενδεδημηκότας, ἑωρῶμεν ἐπισχομένους τοῦ μὴ συνάγεσθαι κατὰ τὸ Μεσάχωρον, ἕως αὐτοῖς ὁ ἱκανὸς συνήθροιστο ὅμιλος πρὸς σύστασίν τε καὶ διοργάνωσιν τῆς ἑαυτῶν κεντρικῆς ἐπιτροπῆς τῆς τὰ κατ' αὐτοὺς ἐσωτερικὰ διοικησούσης, ἥτις καὶ σφραγῖδα φέρειν ἐπισήμως ἐπετράπη βραδύτερον. Οὐκοῦν σφόδρ' ἀθυμοῦσιν, οὔτε ἔχουσιν ὅπως διαθείημεν τηλικοῦτο πρᾶγμα, πολλάκις ἔννοια ἡμῖν ἐγένετο ἤτοι κλείσαντας τὰ οὕτω φανερῶς καὶ νηποινεὶ λῃςευόμενα Πατριαρχεῖα καὶ συνοδικῶς διαμαρτυραμένους ἀπροςάτευτα ἐγκαταλιπεῖν τὰ ποίμνια ἡμῶν καὶ τὰς προνομίας· ἢ τοὺς ἀντάρτας ἀρχιερεῖς κανονικῇ καὶ δικαίᾳ καθαιρέσει κατακρῖναι· ἢ μᾶλλον ἐλπίδι τοῦ ἐνεργῆσαι τίποτε ἀφ' ἑαυτῶν καὶ τοὺς ἐξοχωτάτους Ὑπουργοὺς ἄξιον τῶν ἱστορικῶν παραδόσεων τοσούτων αἰώνων καὶ τῆς εὐνομίας τοῦ Κράτους, πάλιν ὑπομεῖναι καὶ φιλανθρωπεύσασθαι, εἴ πως οὐρανόθεν ἐπανατεῖλαι θεῖόν τι ἄκος καὶ μάλαγμα, οἵου ἐδεῖτο οὐχ ἥκιστα καὶ τὰ πολλὰ ἡμῶν ἀσθενήματα.

ς'. Ἐπεὶ δ' ἐν τοῖς λειποτακτήσασιν ἱεράρχαις μάλιστα πάντων πανουργότατος ἀφ' ὧν εἴργασται ἀναπεφηνὼς ἐςὶν ὁ προμνησθεὶς Πανάρετος Μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως, ὁσημέραι λάβρος καὶ ταραχώδης τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀντιμετωπιζόμενος, τοῦτον ἔγνωμεν συνοδικῇ διαγνώσει μεταπέμψασθαι, ἐπισήμως ἀπολογησόμενον καὶ σαφῶς ἐροῦντα ὅ,τι τε διενοοῖτο πράττειν, καὶ πῶς ἐθέλοι χρησαίμεθ' αὐτῷ τὸ ἀπὸ τοῦδε. Ἐπὶ τούτῳ τοίνυν διὰ τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιμανδρίτου τῆς καθ' ἡμᾶς Μεγάλης Ἐκκλησίας δὶς αὐτὸν μετεπεμψάμεθα· ὁ δὲ τὴν ἀπείθειαν εἰσέτι συγκα-

λύψαι προθυμούμενος, ὑπέσχετο μὲν ἐλεύσεσθαι, ποικίλας δὲ προφάσεις προὐβάλλετο τῆς ἀναβολῆς, ἀσθένειαν καὶ κακοκαιρίαν καὶ τὰ τούτοις ὅμοια, μετὰ τὴν ἀνάῤῥωσιν αὐτοῦ (ἔλεγε) τὴν κατάβασιν ὑπερτιθέμενος. Τὸ δὲ ἦν ἄρα πονήρευμα ὑπὲρ τοῦ κερδᾶναι χρόνον, εἴ πως μεταξὺ σὺν τοῖς ἄλλοις μύσταις τοῦ βουλγαρισμοῦ χρηματιζόμενοι ἐξεύροιεν μηχάνημά τι προλαμβάνον, ὡς αὐτοί γε ᾤοντο, οἱανδήποτε ἐκκλησιαστικὴν ἐπιτίμησιν.

ζ'. Καὶ δὴ τῇ κγ'. τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου ᾳωξή περὶ δείλην ὀψίαν τέτταρα τῶν λαϊκῶν μελῶν τῆς ἐν Μεσαχώρῳ κεντρικῆς λεγομένης ἐπιτροπῆς τῶν Βουλγαριστῶν, ὡς ἡμᾶς παραγενόμενοι, φιλοφρονέστερόν πως διεβεβαιοῦντο, ὡς διὰ μακροῦ προθυμουμένους προσελθεῖν καὶ προσκυνῆσαι υἱϊκῶς τῷ οἰκείῳ Πατριάρχῃ, ἐκώλυεν αὐτοὺς τὸ τῶν πραγμάτων ἀνώμαλον. Ἡμεῖς δὲ ἀναλόγως ἀποκρινάμενοι, καὶ πᾶν ἔργον μὴ καλῶς ἀρξάμενον, οὐ δυνατὸν εἰς τέλος λῆξαι καλὸν δι' ἱκανῶν ὑποδείξαντες, καὶ τῶν σχεδίων, ἃ τοῦ ζητήματος λύσιν οἴονται, τὸ ἀντικανονικὸν καὶ παράνομον ἀναδιδάξαντες (ὃ δὴ καὶ αὐτοὶ συνωμολόγουν ἐν μέρει ἔν γε τῷ δευτέρῳ σχεδίῳ), ὡς εἴδομεν αὐτοὺς οὐδαμῶς προσέχοντας τὸν νοῦν τοῖς τῆς ἀγάπης καὶ δικαιοσύνης ἡμετέροις ῥήμασί τε καὶ νουθετήμασι, μετὰ πολλῆς μὲν τῆς λύπης, ἠρόμεθα δ' ὅμως αὐτούς, τίς ἄρα εἴη ὁ σκοπὸς τῆς πρὸς ἡμᾶς προσελεύσεως. Ἥκομεν ἐγχειριοῦντες, ἔφασαν, τῇ ὑμετέρᾳ Θειοτάτῃ Παναγιότητι τὴν τῶν ἔναγχος ἐνδημησάντων κατὰ τὸ Βοσπορικὸν Μεσάχωρον Βουλγάρων Ἀρχιερέων ἀπὸ τῆς εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον ὑποταγῆς γραπτὴν παραίτησιν, καὶ προσαγγελοῦντες, ὡς τὸ λοιπὸν τῇ ὀρθοδόξῳ ἐθνικῇ Βουλγαρικῇ Ἐκκλησίᾳ ἑαυτοὺς ὑποτετάξονται. Ταῦτα δ' εἰπόντες, εὐθέως παρακατέθεντο ἔμπροσθεν τῆς ἡμῶν Μετριότητος συνεπτυγμένον τὸ ἔγγραφον. Ἡμεῖς δ' ἐκπλαγέντες, ὡς εἰκός, τῇ ἀκοῇ, καὶ τὸ ἔγγραφον οὕτω προκεῖσθαι ἐάσαντες, τήν τε ἀθυμίαν καὶ τὸ θάμβος ἡμῶν ἐπὶ τῇ τηλικαύτῃ τῶν Ἀρχιερέων τούτων ἀπονοίᾳ αὐτοῖς ἐδηλώσαμεν, καὶ μηδαμῶς τὴν τοιαύτην παραίτησιν τῆς πρὸς τοὺς ἱεροὺς ἀποστολικοὺς καὶ συνοδικοὺς κανόνας εὐθύνης αὐτοὺς ἀπαλλάττειν δι' ἱκανῶν ἐδιδάξαμεν, ἀλλ' ὅτι πάντως ἐπίορκοι καὶ ἀποστάται τῆς οἰκείας νομίμου καὶ κανονικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς εἰσί τε καὶ λογισθήσονται ἐνώπιον τῆς καθόλου Ἐκκλησίας, εἰμὴ θᾶττον ἐπανορθώσαιντο τὸ παράπτωμα· ὃ δὲ ἐκόμισαν ἔγγραφον, τοῦτ' ἐν δέοντι συσκεψάμενοι τῇ περὶ ἡμᾶς ἱερᾷ Συνόδῳ, ἔφημεν ὅτι γνωριοῦμεν καὶ αὐ-

τοῖς ὅ,τι ἂν δόξῃ. Οἱ μὲν οὖν ἀνεχώρουν· τῇ δ' ἐπιούσῃ ἐπὶ Συνόδου ἀναγνωσθὲν τὸ ἔγγραφον, ὑπογεγραμμένον ὑπὸ τοῦ Φιλιππουπόλεως Παναρέτου, τοῦ Σοφίας Δωροθέου καὶ τοῦ Λοφτζοῦ Ἱλαρίωνος, (οἷς μετ' οὐ πολὺ ἐπηκολούθησε καὶ ὁ Βιδύνης Ἄνθιμος· βραδύτερον δὲ καὶ ὁ Βελισσοῦ Γεννάδιος), κεφαλαιωδῶς ἀφηγεῖτο, ὅτι μετατιθέασι τοὺς ὅρκους αὐτῶν καὶ τὴν κανονικὴν ὑποταγὴν καὶ λειτουργίαν ἀπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἐπὶ τὴν ἀρχαίαν αὐτοκέφαλον Βουλγαρικὴν Ἐκκλησίαν. Παράλογον οὖν, ὡς εἰκός, καὶ παράνομον καὶ ἀντικανονικότητος γέμον δόξαν, ὥσπερ οὖν ἐστιν ἀληθῶς, τὸ ἔγγραφον καὶ ὁλοκλήρως ἀποδοκιμασθὲν, ἐπεστράφη μεθ' ἡμέραν μίαν τοῖς πέμψασιν Ἀρχιερεῦσι μετὰ τῆς προσηκούσης ἐκκλησιαστικῆς ἀποκρίσεως (Ἀριθ. 7. 8).

ή. Μετὰ δὴ τοιαύτας ἀντικανονικὰς παραιτήσεις καὶ ἀσυστάτους ἀπολογίας, ὥσπερ ἀπόλυτοι καταςάντες κύριοι τοῦ δεσμεῖν καὶ τοῦ λύειν κανόνας καὶ παραδόσεις, καὶ ὥσπερ αὐτοχειροτόνητοι Ἐπίσκοποι τῆς ἀπεριχωρήτου βουλγαροφυλετικῆς Ἐκκλησίας οἱ ἀρχιφυλετισταὶ αὐτῶν, ἢ τὰ ποίμνια ἐξήγειρον κατὰ τῶν οἰκείων κανονικῶν ποιμένων, ἢ τοὺς τοῦ κόμματος αὐτῶν ἀνέπλαττον πολυαριθμοτέρους τῆς ἀληθείας· ἤ, ὃ μέγιςον, ὑψηλὰ προὐκάλουν θεσπίσματα, τὴν ἀνομίαν αὐτῶν νομιμοποιῆσαι σπουδάζοντες. Ὅτε γοῦν, ὡς ἀνωτέρω ἐμνήσθημεν, ἐξεγένετο ἡμῖν ἐντυχεῖν καὶ συνδιαλεχθῆναι τῷ ὑψηλοτάτῳ Πρωθυπουργῷ, τηνικαῦτα μεταξὺ τοῦ λόγου ἐρομένοις ἡμῖν εἰ ἀκωλύτως ἐφεῖται κατὰ τὰ πατροπαράδοτα συγκροτῆσαι Σύνοδον Οἰκουμενικὴν περὶ κανονικοῦ ζητήματος, εἰς ὅλην ἀναφερομένου τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, τοῦτο μὲν οὐ κατένευσεν ἡ Α. Ὑψηλότης, ὡς κίνησιν καὶ ὄχλον τάχα τῷ ἱερῷ σώματι τῶν Ἐπισκόπων ἐμποιῆσον· ἐπήρετο δὲ, εἰ οὐχ οἷόν τε ἀντὶ τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου εἰς τὸ σχέδιον ἐπαναδραμεῖν ἐκεῖνο, ὃ ἡμεῖς ἰδίᾳ ἐν ἔτει ᾳωξζ' ἀνεκοινωσάμεθα τοῖς κορυφαίοις τῶν Ὑπουργῶν· σχέδιον λύσεως ὑφιςαμένης εἰς τὸ βουλγαρικὴν Ἐξαρχίαν ἐγκαταςῆσαι μέσην Αἵμου καὶ Ἴςρου, ἔνθα ἡ κυριώνυμος παρατείνεται Βουλγαρία· ὅπερ ἐστὶν, ἀρχιεπισκοπὴν, ἠρτημένην μὲν ἀπὸ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως, ὡρισμένας δὲ περιλαμβάνουσαν Μητροπόλεις καὶ Ἐπισκοπὰς, ἐσωτερικῶς ὑπὸ τῆς ἐπαρχιακῆς Συνόδου διοικουμένην καὶ ᾗ βούλεται δοκίμῳ γλώττῃ ἐν ταῖς ἱεροτελεστίαις χρωμένην, ὑπὸ δὲ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἐποπτευομένην, κυροῦντος καὶ ἀσφαλίζοντος τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐνταυτῷ καὶ τὴν πολιτικὴν νομιμότητα τοῦ Ἐξάρχου καὶ τῶν περὶ αὐτὸν Μητροπολιτῶν καὶ δὴ καὶ τὴν εἰω-

θυῖαν ἔχοντος ἔκκλητον περὶ τὰ σπουδαιότατα δογματικά τε καὶ κανονικὰ ζητήματα (Ἀριθ. 9). Ἀνεκαλεῖτο δ'ἡμᾶς εἰς ἐκεῖνο τὸ σχέδιον ὁ Ὑπουργὸς οὐχ ἁπλῶς, ἀλλ'ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦ ἐξεῖναί τι καὶ μεταβαλεῖν ἢ τροποποιῆσαι ὑπὲρ τῆς Ἐξαρχίας. Ἡμεῖς δὲ τροποποίησιν ὑπολαμβάνοντες τὸ παραχωρῆσαι μίαν ἔτι ἢ δύω Ἐπαρχίας ἐκ τῶν παρακειμένων, ἀπεκρινάμεθα, ὡς οὐκ ἀδύνατον καὶ τοῦτο γενέσθαι χάριν τῆς εἰρήνης, ἤγε μόνον συναινέσωσιν οἱ περὶ ἡμᾶς Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ τὰ πρωταφέροντες τοῦ κατὰ τὴν Πρωτεύουσαν ὁμοδόξου Κλήρου.

θʹ. Ἀναμενόντων τοίνυν ἡμῶν παρὰ τοῦ ὑψ. Πρωθυπουργοῦ τὴν ἐκ κοινῆς ὁμοφωνίας εἰς τὸ ἡμέτερον σχέδιον ἐπαναδρομὴν, αἴφνης διΐκται εἰς τὰς ἡμετέρας ἀκοὰς, ὡς ἄρα ἡ αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις ὀνομάσειεν ἐξαμελῆ τινα ἐπιτροπὴν ἀπὸ Γραικῶν καὶ Βουλγάρων ἀνὰ τρεῖς, τῶν πάντων λαϊκῶν, συντάξουσαν σχέδιον ἑκατέροις ἀποδεκτόν. Ἡμῖν μὲν οὖν, οἷά περ εἰκὸς, οὐκ ἤρεσκεν ἡ ἀκοὴ, ἀναρμοδίως οἰομένοις αὐτοσχεδιάζειν ἐξ ὑπογυίου περὶ πόλεως Θεοῦ καὶ θεοπαραδότου ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως ἄνδρας λαϊκούς. Ἐπεὶ δὲ, ἀγνοούντων ἡμῶν, ἡ ἐπιτροπὴ καθειστήκει, οὐκ ἦν ἡμέτερον τὸ ἐπικρίνειν τὰς ἀφανῶς διενεργουμένας πράξεις, ἄλλως τε καὶ οὐδενὸς οἵου τε ἐσομένου καθυποχρεῶσαι ἡμᾶς δέξασθαι, εἴτι οὐκ ὀρθῶς ἔχον φαίνοιτο· τοῦθ' ὅπερ ἀνηγγείλαμεν καὶ τῷ ὑψηλοτάτῳ Ὑπουργῷ, αὐτίκα διαμαρτυράμενοι κατὰ τῆς συστάσεως τοιαύτης ἐπιτροπῆς. Χρόνου δέ τινος ἐν μετεώρῳ σιγῇ διαγενομένου, δύω τῶν μὴ βουλγαρικῶν μελῶν τῆς θρυλληθείσης ἐπιτροπῆς, καταβάντες εἰς τὰ Πατριαρχεῖα περὶ φθίνοντα τὸν Μάρτιον τοῦ ͵αωξθʹ ἔτους, ἀνεκοινοῦντο ἡμῖν ὅτι τε εἴησαν μέλη μικτῆς τινος ἐπιτροπῆς, συστάσης ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Βεζύρου, ὑφ' οὗ καὶ προεδρεύοιτο, ἐπὶ συντάξει σχεδίου, βάσιν δῆθεν ἔχοντος τὸ ἡμέτερον, καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ καταλλάξοντος τοὺς Βουλγάρους· καὶ ὅτι τοιοῦτον ἤδη συντεταχότες, κομισταὶ ἥκοιεν εἰς τὸ ὑποβαλεῖν αὐτὸ καὶ τῇ ἡμετέρᾳ διασκέψει, ὥστε περιβληθῆναι καὶ τὸ κῦρος τῆς Ἐκκλησίας. Ἡμῖν δὲ κατὰ τὸ εἰκὸς ἀποκριναμένοις μήτ' ἐπιπιτροπὴν τοιαύτην γιγνώσκειν, ἢ παραδέξασθαι ἂν τὰ γεγενημένα, μήτε περὶ Ἐκκλησίας νομοσχέδιον παρὰ πολιτικῆς καὶ λαϊκῆς ἐπιτροπῆς συνηρμολογημένον, ἐκεῖνοι ἀντέφησαν, οὐχ ὡς ἐπιτροπὴ ἐπίσημος παραγεγονέναι, οὔτ' ἐπίσημον, ἢ ὅλως νέον κομίζειν σχέδιον· ἀλλ' ἰδιωτικὸν ὡς ἰδιῶται χριστιανοὶ, μαθεῖν ποθοῦντες παρὰ τοῦ οἰκείου πατρὸς καὶ Πατριάρχου, εἴτι που σφάλλεται κανονικῶς καὶ διορθωτέον, ἢ μᾶλλον ἐλ-

πίδα παρέχεται τοῦ τὴν εἰρήνην ἀποκαταστήσειν, καὶ τοὺς ἐξαμαρτάνοντας διορθώσεσθαι. Ἐπὶ τοιούτοις οὖν ὅροις δεξάμενοι καὶ ἀνεγνωκότες τὸ σχεδίασμα, παῤῥησίᾳ εἴπομεν αὐτοῖς μήτε κανονικῶς ἐῤῥῶσθαι, μήτε ταῖς ἀρχαῖς συνᾴδειν τοῦ ἡμετέρου, ἀλλὰ πάντη ἀνεξάρτητον Ἐκκλησίαν συνιστάναι. Ἔνθεν τοι οὐδὲ ἀνασχομένων ἡμῶν συζητῆσαι τόγε τοιοῦτο σχεδίασμα, ἀπῄεσαν ἄπρακτοι καὶ τὸ κομισθὲν συναποκομίζοντες.

ιʹ. Ὑπέρμηνον δὲ διαλιπόντες, ἐπανῆκον οἱ αὐτοὶ ἕτερον κομίζοντες νομοσχέδιον, βραχύ τι παραλλάττον τοῦ προτέρου, ὥστε ἥττονος ἀτελείας δόκησιν ἔχειν (Ἀριθ. 10), καὶ ἐάσαντες παρ' ἡμῖν ἑκοῦσιν ἀέκουσιν, ὡς ἰδιωτικὸν καὶ τοῦτο, καὶ ὡς χριστιανοὶ ἰδιῶται (ἔφασαν), εἰ καὶ ὑπουργικῷ τῷ κελεύσματι, ἠξίουν καὶ καθικέτευον ἀναγνόντας ἐν ἐπιστασίᾳ, ἅττ' ἂν εὕρωμεν τοῖς ἱεροῖς κανόσι προσκρούοντα, ταῦτα σαφῶς δηλῶσαι τῇ Αὐτοῦ Ὑψηλότητι. Οὐκοῦν προὔργου δόξαν διά τε τὴν ὑπουργικὴν ἀξίωσιν καὶ δι' ἣν προεδεδώκειμεν ὑπόσχεσιν, ὅτι εἴη δυνατὸν τῆς ἁγιωτάτης παραιτηθῆναι Οἰκουμενικῆς Συνόδου, εἴπερ εἰς τὸ καθ' ἡμᾶς ἀναδράμοιεν σχέδιον, ἔστιν ὅπη μεταπεποιημένον, εἰσαγαγεῖν τὸ κομισθὲν σχέδιον ὑπὸ τὴν Συνοδικὴν συνδιάσκεψιν, ἵνα γνοίημεν ὅσον τε τοῦ ἡμετέρου ἀφειστήκει καὶ εἴ τι χωλαῖνον ἦν περὶ τὰ κανονικὰ, ἐκ δυεῖν συνεδριάσεων συνεπορισάμεθα περὶ μόνα τὰ σπουδαιότερα τὰς (ὑπ' ἀρ. 11) ἐν τέλει ἐπισυνημμένας εὐαριθμοτάτας διορθώσεις καὶ παρατηρήσεις.

ιαʹ. Μεθ' ὃ ἡ Μετριότης ἡμῶν μετὰ καὶ δύω συνοδικῶν μελῶν παρὰ τὴν Αὐτοῦ Ὑψηλότητα μεταβάντες (τῇ αʹ Ἰουνίου ͵αωξθʹ) κατ' ἐπίμονον ἐκλιπάρησιν τῶν δύο προμνησθέντων ὁμογενῶν, τὰ συνοδικῶς δεδογμένα ἐπὶ τοῦ σχεδίου (παρόντων καὶ αὐτῶν τῶν τὸ σχέδιον κομισάντων λαϊκῶν) σαφῶς ἐξηγησάμεθα. Ἡ δὲ Αὐτοῦ Ὑψηλότης συντόνως ἐπακροασαμένη τῶν ἡμετέρων ἐνστάσεων καὶ διασαφήσεων, τοῦ μέντοι γράμματος τοῦ σχεδίου τῆς ἐπιτροπῆς ἰσχυρῶς ἀντεχομένη, ὡς δῆθεν ἀβλαβοῦς τοῖς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἄρθροις, οὐκ ὤκνησεν ἡμῖν ἐξειπεῖν εὐγενῶς μὲν, σαφῶς δὲ καὶ στρογγύλως, ὡς ἄρα ἡ Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις, ὁρῶσα ἑαυτὴν ἐν τῇ ἀνάγκῃ τοῦ ἀπολῦσαι τοὺς Βουλγάρους ἀσκεῖν τὰ τῆς θρησκείας αὐτῶν, καθὼς ἴσασι καὶ βούλονται, οὐκ ἄλλοις τὴν εὐθύνην τῶν συνεπειῶν καταλογιεῖται, ἢ τῷ Ῥωμαϊκῷ Πατριαρχείῳ· οὔτ' ἀκροάσεως αὐτὸ ἀξιώσει, ἑξῆς ποτὲ τυχὸν δεινολογησομένῳ καὶ προσκλαυσομένῳ περὶ ταραχῶν καὶ ἀκαταστασίας ἐν Βουλγάροις. Πρὸς ταῦτα δὲ τοῦ Ὑπουργοῦ θαῤῥούντως ἀντειποῦσιν ἡμῖν, ὑπόλογον χρῆναι νομίζειν οὐ τὸν

ἑδράζοντα τὰς ἀξιώσεις αὐτοῦ ἐπὶ τῶν κειμένων νόμων τῆς ἐν Χριστῷ καὶ τῆς κατὰ κόσμον πολιτείας, ἀλλὰ τὸν παραβάτην τούτων καὶ ἀθετητὴν καὶ τὸν ἀναρχίαν διδάσκοντα, ἡ Αὐτοῦ περίφρων Ὑψηλότης ὑπεκρούσατο κατὰ τὰς εἰσηγήσεις καὶ πληροφορίας τῶν Βουλγαριστῶν (οὐ γὰρ ἂν ἀδικοῖμεν τὴν Κυβέρνησιν), ὡς ἄρα τὸ Ῥωμαϊκὸν Πατριαρχεῖον, περιστὰν ἀπέναντι τετελεσμένου γεγονότος τῆς ἀπ' αὐτοῦ ἀποστασίας τῶν Βουλγάρων, σκέψασθαι ὀφείλει τοὐντεῦθεν οὐ τί πράξει, ἀλλὰ πῶς τὰ πεπραγμένα διευθετήσει ἐκκλησιαστικώτερον· ἐν τέλει δὲ ἠξίου ἐγγράφους πέμπειν τῇ Αὐτοῦ Ὑψηλότητι τάς τε ἐνστάσεις καὶ παρατηρήσεις ἡμῶν ἐπὶ τοῦ σχεδίου καὶ τοὺς κανόνας αὐτοὺς, ὅσοις περ ἀντιπίπτειν ἐδόκει ἡμῖν· ὃ δὴ καὶ γέγονε μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας. Τοιαῦτα τοίνυν λέξαντές τε καὶ ἀκούσαντες θυμαλγῆ μὲν τὰ πλείω, οὐ μὴν πάντως καὶ ἀπογνωστικὰ, τῷ δὲ Σωτῆρι Θεῷ τὰ τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ πιστεύσαντες, ἀνεμένομεν μέσον δέους καὶ ἐλπίδος τῶν παρ' ἡμῶν ἐνστάσεων τὸ ἀποτέλεσμα.

ιβ′. Ἡμῶν δὲ ἡσύχως ἀναμενόντων, οὐχ ὁμοίως ἡσύχαζεν ἡ ἐν Μεσαχώρῳ βουλγαριστικὴ σπεῖρα, πολλοῦ γε καὶ δεῖ· ἀλλὰ πάσῃ μηχανῇ πόλεμον ἤγειρον δεινὸν ἀνὰ πᾶσαν τὴν Θρᾴκην καὶ τὴν Μακεδονίαν κατά τε τῶν κανονικῶν ποιμένων καὶ ἱερέων καὶ τῶν χριςιανῶν ἐκείνων, ὅσοι, εἰ καὶ Βούλγαροι ἢ βουλγαρόφωνοι, οὐκ ἤθελον ὅμως ἀποσχισθῆναι τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ ὑποκύψαι τῷ βουλγαρικῷ Ἐξάρχῳ· ὃ δὲ σχέτλιον, καὶ γὰρ τὴν αὐτοκρατορικὴν Κυβέρνησιν ἔπειθον δικαιοῦν τὴν ἀπὸ τοῦ Πατριάρχου ἀποσκίρτησιν πάντων τῶν ἀεὶ προθυμησομένων καταταγῆναι ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Βουλγαρισμοῦ· οὗ δὴ καὶ ἐπέτυχον ἀντὶ τοῦ θεσπεσίου ὅρου τῆς ἐν ἁγ. Πνεύματι θεοφρόνως φθεγξομένης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἀποχρῆν ἡγούμενοι οἱονδήποτε καισαρικὸν φιρμάνιον, ᾧ καὶ τὴν ὕλην καὶ τὸ εἶδος οὐχ ἕτερος, ἀλλ' αὐτοὶ πάντως οἱ τοῦ Βουλγαρισμοῦ ταξίαρχοι ἐξυπούργησαν.

ιγ′. Τῇ γὰρ ἐσχάτῃ τοῦ Φεβρουρίου μηνὸς τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους πάλιν οἱ αὐτοὶ δύω λαϊκοὶ, οἱ προκομίσαντες ἐκεῖνο τὸ σχέδιον, κατελθόντες εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ὑψηλὸν ἐν μεμβράνῃ ἐκόμιζον θέσπισμα (φιρμάνιον), ἐν μὲν ἄρθροις ἕνδεκα τὰ τῆς Βουλγαρικῆς Ἐξαρχίας διοργανοῦν καὶ διαῤῥυθμίζον, διαῤῥήδην δὲ σημαῖνον κεκυρῶσθαι τ' ἄρθρα ταῦτα καὶ αὐτογράφῳ αὐτοκρατορικῷ προστάγματι (ἀριθ. **12**). Τὸ θέσπισμα τοῦτο, ἅτε τῆς ἡμῶν Μετριότητος νόσῳ τρυχομένης, τοῖς περὶ ἡμᾶς

SISMANOGLIO

Συνοδικοῖς παρακαταθέντες οἱ κομισταὶ ἕως ἡμεῖς ἀναῤῥώσαιμεν, ἀνεχώρουν. Μόλις δὲ, ἡμερῶν εἴκοσι διελθουσῶν, γνόντες μὲν ἡμεῖς τὰ περὶ τοῦ ἐγγράφου τούτου, καὶ ὅτι αὐθημερὸν καὶ τοῖς Βουλγάροις ἐξεδέδοτο, τὴν δὲ οὐσίαν αὐτοῦ ἐνεωρακότες ἄλλην ἐνοῦσαν, ἢ ἣν ἡμεῖς πολλῇ χρησάμενοι τῇ συγκαταβάσει ὑπεδείκνυμεν ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς σχεδίῳ, καὶ τὸν ἀγῶνα ἡμῖν ἐνεστηκότα οὐ περὶ σμικρῶν τινων καὶ οὐδενοσώρων, ἀλλὰ περὶ ἀθετήσεως ἱερῶν κανόνων καὶ περὶ καταπατήσεως καὶ παραγραφῆς τῶν τοῦ ἁγιωτάτου Πατριαρχικοῦ τούτου Θρόνου ἀρχαίων προνομιῶν, καί περ τοῦ σώματος μαλακώτερον διακείμενοι, ὅτι τάχος τὴν περὶ ἡμᾶς συνήγομεν Σύνοδον ἐπὶ τῷ βουλεύσασθαι ὅ,τι καὶ ἀποκρινούμεθα τῷ ὑψηλοτάτῳ Πρωθυπουργῷ.

ιδ′. Τῇ οὖν ἱερᾷ Συνόδῳ ἐκτάκτως ἐπὶ τούτῳ συναθροισθείσῃ (τῇ κά Μαρτίου ᾳωό.) μετὰ ὥριμον σύσκεψιν ἅπασιν ἐδόκει ἀποκρίνασθαι τῷ Μεγάλῳ Βεζύρῃ μεθ' ὅσης ἐκκλησιαστικῆς παῤῥησίας, τοσαύτης καὶ κοσμιότητος, ἥτις ἐμπρέπει τοῖς ὑπηκόοις, τὰ ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. **13** ἐπισυνημμένῳ ἐγγράφῳ.

ιέ. Ἐπεὶ δὲ ἥ τε κοινοποίησις τοῦ φιρμανίου καὶ τὸ πλέον αἱ παρὰ τῶν Βουλγαριστῶν ἐγκύκλιοι (Ἀριθ. **14**). καὶ μὲν δὴ καὶ αἱ παρὰ τῆς Ἐκκλησίας ὑπεναντίαι τούτοις ἀποκρίσεις καὶ αἱ ἐντεῦθεν ποικιλίαι καὶ ἀντιφατικαὶ φῆμαι οὕτω κατετάραττον τὰς ἐπαρχίας καὶ συνέκρουον τοὺς ἐν αὐταῖς παμμιγεῖς κατοίκους, ὥστε πανταχόθεν ἀφικνεῖσθαι παντοίας διαμαρτυρήσεις καὶ ἐπερωτήσεις πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, τοῦτον τὸν θροῦν καὶ τὴν σύγχυσιν διαλευκαίνοντες ἡμεῖς, τὰ δὲ φιλόχριστα ποίμνια ςηρίζοντές τε καὶ ἀδελφοποιοῦντες ἐν ἀληθείᾳ, ἐκκλησιαστικὴν ἐκδεδώκαμεν Ἐγκύκλιον (τῇ β′ Ἀπριλ. ᾳωό), ἐν ᾗ ἀνακεφαλαιοῦντες τὰ προγεγονότα ἐν συνόψει καὶ δικαιοῦντες, ὅσον ἐνῆν, τὴν προνοητικὴν καὶ διαλλακτικὴν τῶν κυβερνώντων διάθεσιν, οὐκ ἀποκρύπτοντες δὲ οὐδὲ τὸ ὑγιαῖνον καὶ γνήσιον φρόνημα τῆς Ἐκκλησίας, προὐλέγομεν σαφῶς λυθήσεσθαι τὸ ζήτημα ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς, ἢ τῆς ἐνταῦθα μόνης ἢ τῆς καθόλου, ἥκιστα δὲ διὰ πολιτικοῦ φιρμανίου (Ἀριθ. **15**). Ἡ δὲ Αὐτοῦ Ὑψηλότης τὰ παρ' ἡμῶν περὶ τοῦ φιρμανίου κομισάμενος, πενθήμερον ἐπισχὼν, πέμπει ἡμῖν (τῇ κή μαρτίου ᾳωό.) τὴν ἐπισυνημμένην ἀπάντησιν (Ἀριθ. **16**).

ις′. Ἡμῖν δὲ τοιοῦτο κομισαμένοις ἀποκριτήριον γράμμα παρὰ τοῦ Μεγάλου Βεζύρου, καὶ τὸ σιγῆσαι δεινὸν ἐδόκει καὶ πολλῆς ζημίας πα-

ραίτιον ἐν ἀνθρώποις ἐξ ἐπιπολῆς καὶ πόῤῥωθεν τὰ καθ' ἡμᾶς πληροφορουμένοις, καὶ τὸ ἀποκρίνασθαι οὔτε πάνυ ῥᾴδιον οὐθ' ἡδύ· ὁμοίως γὰρ χαλεπὸν τὴν ἀκρίβειαν πᾶσαν ἐξειπεῖν τῶν θείων δογμάτων καὶ τῶν ἱερῶν κανόνων ἑτεροθρήσκῳ Ὑπουργῷ, καὶ ἐξειπόντα νοηθῆναι, ὅτε καὶ αὐτοὶ οἱ καυχώμενοι ποιμένες τοῦ Βουλγαρισμοῦ, καὶ τῇ ὀρθοδοξίᾳ ἐγγεγηρακότες, ἀκμὴν βραδεῖς ἐξελέγχονται τῇ καρδίᾳ τοῦ συνιέναι τὰ τῶν πατέρων αἰώνια καὶ θεοχάρακτα ὅρια. Ἐπεὶ δ' ὅμως πάντως ἔδει ἀποκρίνασθαι, ἀπηντήθη τῇ Α. Ὑψηλότητι (τῇ ζ' Ἀπριλ. ͵αωό. διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. **17** ἐγγράφου) οὐδὲν ἔξω τοῦ νομίμου καὶ εὐπρεποῦς, ὡς οἰόμεθα.

ιζ'. Τοιαῦτα ἡμῶν ἀποκριναμένων, ἡ μὲν Ὑψηλὴ Κυβέρνησις παντελῶς σεσίγηκεν· ἡ δὲ ἐν Μεσαχώρῳ βουλγαριστικὴ φατρία, πάσῃ μηχανῇ τὸ ὑψηλὸν φιρμάνιον ἐφαρμόσασθαι πειρώμενοι καὶ βέβαιοι ἤδη περὶ τῶν τροπαίων, οὐδένα χρόνον ἢ τρόπον παραλελοίπασιν· ἀλλὰ πλὴν τῶν ἐπαρχιακῶν θορύβων καὶ συγκρούσεων ἐπιτροπὴν μὲν ἐθνικὴν καὶ συντακτικὴν ἐν αὐτῇ τῇ τοῦ Κωνσταντίνου πόλει προσκαλεσάμενοι συνέστησαν ἀπό τε λαϊκῶν καὶ κληρικῶν, ἥτις ἴδιον αὐτοῖς συντάξει κανονισμὸν τῶν κατ' αὐτοὺς ἐθνικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, (ἤδη δὲ καὶ συντέτακται)· παρὰ δὲ τὴν μίαν νόμιμον καὶ κανονικὴν, ἄλλην ἀντισύνοδον ἔκ τε καθῃρημένων καὶ ἐξ ἀποστατῶν Ἐπισκόπων συγκροτήσαντες, γράμματα ἐξεδίδοσαν ἐκκλησιαστικὰ, δι' ὧν τὰς ἐπαρχίας ἐτάραττον, καὶ τοὺς ἀληθεῖς ποιμένας ἐδίωκον καὶ ἐκάκουν· ὅ δε χεῖρον, δύω ἀρχιερεῖς, τὸν Σοφίας καὶ τὸν Νυσσάβας, εἰς ἐπαρχίας οὐκ ἀνηκούσας αὐτοῖς καὶ ἄλλους κληρικοὺς πανταχόσε ἐξέπεμπον ἐπὶ τῷ διδάξαι (ἔλεγον) τοὺς λαοὺς τὴν ἀλήθειαν, καὶ ὅσας δύναιντο πλείους ὑπογραφὰς ὑπὲρ τῆς βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας παρὰ χριστιανῶν ἁπλοϊκῶν δόλῳ συναγαγεῖν· τὸ δὲ παραδοξότερον οὐκ ὤκνησαν καὶ ὡς ἡμᾶς ἐξαποστεῖλαι τέτταρα τῶν τῆς Ἐπιτροπῆς ταύτης μελῶν, ἐξαιτησόμενα τὴν πατριαρχικὴν ἡμῶν ἐπικύρωσιν καὶ εὐλογίαν ἐπὶ τοῦ τετελεσμένου ἤδη καὶ φιρμανίῳ βασιλικῷ κεκυρωμένου ἱεροῦ αὐτῶν ἔργου!

ιη'. Τοιγαροῦν, ἐπειδή περ ἡμεῖς τε καὶ ἡ περὶ ἡμᾶς ἁγία Σύνοδος μέσην συνετιτρωσκόμεθα τὴν καρδίαν, τὰ τ' ἐνθάδε δρώμενα καθορῶντες καὶ τὸν ἀεὶ ῥαγδαιότερον καὶ συστηματικώτερον ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἐπιτεινόμενον πόλεμον πληροφορούμενοι ἀπὸ γραμμάτων συχνῶν τῶν τε ἱερωτάτων Μητροπολιτῶν, τῶν εὐλαβεσ. ἱερέων καὶ λοιπῶν εὐσεβοφρόνων καὶ συνετῶν λαϊκῶν, δεινῶς ἀπολοφυρομένων ὁπόσα καὶ ὑφίστανται δεινὰ ὑπὸ

τῶν ἀνατροπέων τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ ἱερῶν καὶ πατροπαραδότων καθεστώτων, οὐκ ἀνασχετὸν ἡγησάμεθα ἐπὶ πλέον μένειν ἐπὶ τῆς Πατριαρχικῆς Καθέδρας, ἀδυνάτως ἔχοντες αὐτῇ ἐπαμῦναι ἀδικουμένῃ. Διὸ δὴ τῇ ἐννεακαιδεκάτῃ τοῦ Αὐγούστου μηνὸς τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους Σύνοδον ἔκτακτον συγκαλεσαμένοις ἔκ τε τῶν μελῶν τῆς Ἱ. Συνόδου καὶ ἐξ ἄλλων παρεπιδημούντων ἱερωτάτων Μητροπολιτῶν, καὶ κοινῇ συντόνως σκεψαμένοις ἐδόκει πᾶσιν ὁμοφώνῳ γνώμῃ ἐγγράφως ἀνενεχθῆναι τῇ ὑψηλῇ αὐτοκρατορικῇ Κυβερνήσει, καὶ διαῤῥήδην δεηθῆναι ἤτοι κατανεῦσαι εἰς τὴν τῆς Οἰκουμεν. Συνόδου συγκρότησιν, ἢ πάντως δέξασθαι τὴν ἀπὸ τῆς Πατριαρχείας παραίτησιν τῆς ἡμῶν Μετριότητος· καὶ γὰρ ὅλως ἐναντίαν ἡγούμεθα τὴν περαιτέρω διαμονὴν ἡμῶν ἐπὶ τοῦ ἁγιωτάτου Θρόνου τῇ τε συνειδήσει καὶ τῷ πατριαρχικῷ ἡμῶν καθήκοντι. Ἔνθεν τοι τῇ κ'. Αὐγούστου πεπόμφαμεν τῷ ὑψ. Πρωθυπουργῷ τὸ ὑπ' ἀριθ. **18** ἡμέτερον ἔγγραφον· μετὰ δέ τινας ἡμέρας καὶ οἱ Συνοδικοὶ αὐτοὶ ἴδιον πεπόμφασι τῇ Αὐτοῦ Ὑψηλότητι ἔγγραφον, δεόμενοι Αὐτῆς εὐδοκῆσαι τὸ λοιπὸν διορθώσασθαι τὴν τηλικαύτην ἐκκλησιαστικὴν ἀνταρσίαν, καὶ οὕτως ἀνελεῖν πάσας τὰς δικαίας ἀφορμὰς τῆς τοῦ Πατριάρχου παραιτήσεως (Ἀριθ. **19**). Τῆς δὲ Αὐτοῦ Ὑψηλότητος μετὰ μικρὸν πρὸς ἀμφότερα τὰ ἔγγραφα εὐγενῶς μὲν πάνυ, ἀλλ' οὐ κατ' εὐχὴν ἀποκριναμένης (Ἀριθ. **20**), ἡμεῖς τὸ τοιοῦτον ἀποκριτήριον κομισάμενοι, καὶ κατὰ τὸ εἰκὸς σὺν τῇ περὶ ἡμᾶς Συνόδῳ σκεψάμενοι, δεῖν ἔγνωμεν γράψαι καὶ πάλιν, παραπλήσια λέγοντες περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς συγκροτήσεως Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ τῆς ἀπὸ τοῦ Θρόνου ἀναγκαίας καταστάσης ἀποχωρήσεως ἡμῶν πρὸς τὸ ἀπαλλαγῆναι βαρυτάτης εὐθύνης. Ἐπεὶ δὲ ἡ Α. Ὑψηλότης σαφῶς διεβεβαιοῦτο ἐν τῇ πρὸς ἡμᾶς ἀποκρίσει, ὅτι διορθώσεται καὶ ἐξαλείψει πᾶσαν αὐτῷ καταγγελθησομένην τῶν Βουλγαριστῶν ἀταξίαν καὶ κατάχρησιν, τούτου χάριν, ἵνα μὴ δοκοῖμεν οὐ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν διαλλαγὴν, ἀλλὰ τὴν ἔριν διώκειν καὶ τὴν διχόνοιαν, συναπηριθμήσαμεν ἐν τῇ παρ' ἡμῶν ἀπαντήσει συνοπτικῶς ἔνια, τὰ καιριώτατα, τῶν πολλῶν σκανδάλων, περὶ ὧν πολλάκις καὶ διὰ μακρῶν εἰς δεῦρο πρὸς Αὐτὴν ἀνηνέχθημεν, ἐξαιτούμενοι τὴν τούτων διόρθωσιν (ἀριθ. **21**).

ιθ'. Τοιαῦτα μὲν, ὦ σεβάσμιε καὶ περιπόθητε ἡμῖν ἐν Χριστῷ ἀδελφὲ, τοιαῦτα καὶ παραπλήσια τὰ ἐκ τῆς Βουλγαρικῆς ἀνταρσίας καὶ ἀπονοίας ἐλεεινὰ καὶ θρήνων ἄξια δράματα· τοιαῦτα δὲ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, καὶ τὰ παρὰ

τῆς τοῦ Χριςοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἀκραιφνῶς λογικὰ (ὡς ἡμῖν δοκεῖ) καὶ κανονικὰ παλαίσματα τῆς ἀπαραιτήτου ἀμύνης πρὸς ἀνθρώπους, μόρφωσιν ἔχειν λέγοντας εὐσεβείας, τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἠρνῆσθαι ἐοικότας ἀπό γε τῶν ἔργων. Ἐπεὶ δὲ πάντα τοῖς πᾶσι κατάδηλα γέγονε, τά τε παρ' ἡμῶν καὶ τὰ παρὰ τῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐνομίας ἀνατροπέων τούτων Βουλγαριςῶν, διὰ ταῦτα, ὃν τρόπον πάσας τὰς ἐν τῇ πίςει ὁμοδόξους καὶ ἀδελφὰς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ σύμπαντας τοὺς σεβασμίους τῆς Ὀρθοδοξίας Ἱεράρχας καὶ ἀκρέμονας, οὕτω καὶ τὴν ὑμετέραν θεσπεσίαν Κορυφὴν ἀξιοῦμεν καὶ παρακαλοῦμεν ἀδελφικῶς θεόφρονι βουλῇ καὶ γνώμῃ ἐθελῆσαι ὅλην αὐτῆς συνεπιστῆσαι τὴν διάνοιαν τοῖς τε ἄλλοις τοῖς τῷ μετὰ χεῖρας τῷδ' ἐπιστολιμαίῳ ὑπομνήματι ἐπισυνημμένοις γράμμασιν, ὅσα φωρᾷ καὶ κατελέγχει τὸ ἀντικανονικὸν καὶ τῆς Ὀρθοδοξίας ἀνατρεπτικὸν πνεῦμα τοῦ Βουλγαρισμοῦ, καὶ μάλιστ' αὐτῶν αὐτοῖς τοῖς ἐν τῷ φιρμανίῳ ἄρθροις, περὶ ὧν οὐδὲ ἡμεῖς ἀπεκρυψάμεθα, ὅπως γνώμης ἐσχήκαμεν· δηλῶσαί τε ἡμῖν καὶ πάλιν ἅττ' ἂν ὑμῖν δόξῃ, σὺν Θεῷ φωτίζοντι, περὶ τοῦ παντὸς πράγματος, εἰ ἄρα τ' ἀληθῆ καὶ δίκαια τυγχάνομεν διανοούμενοί τε καὶ λέγοντες, καὶ εἰ τῷ πνεύματι στοιχοῦμεν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῶν πανσέπτων Οἰκουμενικῶν Συνόδων, τῶν σαλπίγγων καὶ πυξίων τούτων τοῦ παναγίου Πνεύματος.

Τὸν δὲ περὶ τούτων λόγον σφραγίζοντες ἕως τύχωμεν τῆς ὑμετέρας, ἧς ἀπεκδεχόμεθ' ἀδελφικῆς ἀποκρίσεως, ἐκεῖνο ἐπιπροστιθέμεθα τὸ ἀκροτελεύτιον, ὅτι Ἡσαΐας μὲν τῶν θείων Προφητῶν ὁ μεγαλοφωνότατος περὶ τῶν τοιούτων ἰδιοτελῶν πρακτόρων καὶ δημεγερτῶν, οἳ διὰ χρηςολόγου εὐλογίας καὶ διὰ πάσης μεθοδείας ὑποσκελίζειν καὶ ἐξαπατᾷν εἰώθασι καρδίας ἀκάκους, μακαρίζειν τε τοὺς λαοὺς καὶ πλανᾷν αὐτοὺς καὶ τὰς τρίβους τῶν ποδῶν αὐτῶν ἐκταράσσειν, ὡς ἂν ῥᾷον κατακυριεύσαντες αὐτῶν, ἀδεῶς τὸ λοιπὸν καλαμῶνται καὶ ἀφειδῶς τρυγῶσιν αὐτούς, ἐν πνεύματι προφητικῷ προλέγει, ὅτι « αὐτὸς ὁ Κύριος εἰς κρίσιν ἥξει μετὰ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ καὶ μετὰ τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ » (γ'. 12—14). Ὁ δὲ Κύριος ἔφησεν· « Οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ, δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται. » (Ματθ. ιή. 6). Ἀλλ' ἡμεῖς, τῆς ἀνθρωπείας φύσεως τὸ εὐόλισθον καὶ εὐδιόρθωτον καὶ τῆς θείας εὐσπλαγχνίας τὸ πέλαγος εὖ μάλ' εἰδότες, εὐχόμεθα τῷ Πατρὶ τῶν φώτων καὶ μεγάλῳ τοῦ παντὸς εἰρηνάρχῃ, τῷ διὰ τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ Υἱοῦ κηρύξαντι μετάνοιαν καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη, εὐχόμεθα ἐν κατανύξει ψυχῆς μὴ ςῆ-

σαι τούτοις τοῖς πειραζομένοις καὶ ἀκμὴν πειράζουσι τὴν Ἐκκλησίαν ἀδελφοῖς Βουλγάροις τὰς τηλικαύτας ἀνομίας, τὰς διχοστασίας καὶ τὰ σκάνδαλα· ἀλλ' ἐκείνοις μὲν μετάνοιαν εἰλικρινῆ καὶ ταχινὴν καὶ τὸν θεῖον φόβον τὰς καρδίας αὐτῶν μαλάσσοντα ἐν ἀγάπῃ καὶ ἁγιασμῷ δωρησάμενος, τὸν δὲ κακομήχανον καὶ σκότιον τῶν ζιζανίων σπορέα ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν ἐν τάχει συντρίψας, σώζοι ἅπασαν τὴν χριστοφόρον ἐκλογάδα τῆς εὐσεβείας, ποιμαίνοντάς τε καὶ ποιμαινομένους, ἀπὸ τῶν ἐρίδων καὶ τῶν σκανδάλων τοῦ πονηροῦ· ἐν δὲ τῷ μέλλοντι αἰῶνι καταξιοῖ τῆς αἰωνίου αὐτοῦ δόξης καὶ βασιλείας ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, παρ' οὗ καὶ τὰ σεβάσμια καὶ πολύτιμα ἔτη τῆς ὑμετέρας θεοφρουρήτου καὶ λίαν ἡμῖν περισπουδάστου Μακαριότητος γίγνοιτο Αὐτῇ μὲν πάνολβα καὶ ὑγιεινά, πᾶσι δὲ τοῖς ὑπ' αὐτῆς ποιμαινομένοις ἀποςολικῶς θυμήρους καὶ θεοφιλοῦς εἰρήνης πάροχα, φωταγωγά τε καὶ σωτήρια. Ἀμήν.

αωό σεπτεμβρίου λ'.

Τῆς ὑμετέρας λίαν ἡμῖν περισπουδάστου καὶ σεβασμίας Κορυφῆς

ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ

καὶ ὅλως πρόθυμοι

† Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

† Ὁ Ἡρακλείας ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ.
† Ὁ Κυζίκου ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ.
† Ὁ Νικομηδείας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ.
† Ὁ Νικαίας ΙΩΑΝΝΙΚΙΟΣ.
† Ὁ Χαλκηδόνος ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ.
† Ὁ Δέρκων ΝΕΟΦΥΤΟΣ.
† Ὁ Τορνόβου ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.
† Ὁ Λαρίσσης ΔΩΡΟΘΕΟΣ.
† Ὁ Δράμας ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ.
† Ὁ Σωζοαγαθουπόλεως ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ.
† Ὁ Νύσσης ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ.
† Ὁ Γρεβενῶν ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ.

ΤΑ ΕΠΙΣΥΝΗΜΜΕΝΑ ΕΓΓΡΑΦΑ.

(Ἀριθ. 1.)

Ἐγκύκλιος τῶν Βουλγάρων Ἀντιπροσώπων.

Ἔντιμοι Ὁμογενεῖς.

Τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα ἐςείλαμεν πρὸς ὑμᾶς τὰ σχέδια τῆς Κυβερνήσεως περὶ τῆς λύσεως τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ ἡμῶν ζητήματος, ἐκ τῶν ὁποίων κατενοήσατε, ὅτι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐπεριμένομεν ἀπὸ τὸ βασιλικὸν ἔλεος, ἐδωρήθη εἰς ἡμᾶς, ὅτι ἡ διάπυρος ἐπιθυμία ἡμῶν τοῦ νὰ ἔχωμεν δίκαιον ἀμέσως, νὰ δεώμεθα τοῦ θεοῦ ἀμέσως, νὰ παρουσιαζώμεθα ἐνώπιον τοῦ Βασιλέως καὶ Αὐθέντου ἡμῶν, ὅτι ἡ φλογερὰ ἐκείνη ἐπιθυμία τοῦ νὰ εἴμεθα ἐλεύθεροι εἰς τὰ τῆς συνειδήσεως, τοῦ νὰ μὴ παρεισάγηται ἐν ταῖς οἰκίαις ἡμῶν ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς θρησκείας ἀλλοεθνὴς κλῆρος, ὅστις οὐδέποτε ἔτρεφε φιλικὰ πρὸς ἡμᾶς αἰσθήματα· ἡ ἐπιθυμία ἡμῶν αὕτη ἐξεπληρώθη, δόξα τῷ Θεῷ, πληρέστατα. Ἐπειδὴ δὲ τὸ καθῆκον τῆς εὐγνωμοσύνης εἶναι ἐκ τῶν πρωτίστων τοῦ ἀνθρώπου, καθότι τὸ τοιοῦτον αἴσθημα χαρακτηρίζει τὴν εὐγένειαν καὶ τὴν φιλοτιμίαν ἑνὸς ἔθνους, καὶ διότι ἀφ᾽ ἑτέρου πρὸς αὐτὸ μόνον ἀποβλέπουσι καὶ δι᾽ αὐτοῦ μόνον ἱκανοποιοῦνται οἱ γενναιόψυχοι εὐεργέται, ἡμεῖς, φίλτατοι ὁμογενεῖς, ὀφείλομεν, ἀφοῦ συνέλθωμεν ἀπὸ τὸν μέγαν ἐνθουσιασμὸν καὶ τὴν ἀνεκλάλητον χαράν, ἥτις συνεκίνησε τὰς καρδίας ἡμῶν διὰ τῆς καλῆς ἀγγελίας περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν ἀπελευθερώσεως διὰ τοῦ Κραταιοτάτου ἡμῶν Ἄνακτος καὶ Αὐθέντου, ὀφείλομεν νὰ ὑποβάλωμεν ὑπὸ τὸ ὑποπόδιον τοῦ περιφανοῦς αὐτοῦ θρόνου τὴν ἄκραν ἡμῶν ἀφοσίωσιν καὶ τὴν βαθεῖαν ἡμῶν

εὐγνωμοσύνην περὶ τοῦ ἀνεκτιμήτου δικαιώματος, τὸ ὁποῖον ηὐδόκησε καὶ ἐδωρήθη ἡμῖν. Εἶνε ἀληθὲς, ὅτι τὸ χρέος ἡμῶν τοῦτο πρὸς τὴν Α. Μεγαλειότητα διὰ λόγου δὲν δύναται νὰ ἐκφρασθῇ. Εἶναι ἀληθὲς, ὅτι τοῦτο καλλιεπέστερον ἐκφράζεται διὰ τῆς διπλασιάσεως τῆς πίστεως καὶ ἀφοσιώσεως ἡμῶν πρὸς αὐτὸν, τὴν δὲ πίστιν καὶ ἀφοσίωσιν ἡμῶν ταύτην θέλομεν καταστήσει ἐκφαντικωτέραν διὰ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῆς ἐπιμελείας ἡμῶν πρὸς τὴν παιδείαν, πρὸς τὴν γεωργίαν, τὴν βιομηχανίαν καὶ εἰς πᾶσαν οἱανδήποτε ἐπιχείρησιν, καὶ διὰ τῆς καλῆς ἀνατροφῆς, τὴν ὁποίαν χρεωστοῦμεν νὰ δώσωμεν εἰς τὰ τέκνα ἡμῶν, ὅπως ὦσιν αὐτὰ διπλασίως εὐγνώμονα καὶ ἀφωσιωμένα. Ἐπειδὴ αὐτὰ πρῶτα θέλουσιν ἀπολαύσει τοὺς καρποὺς τῆς ἐλευθερίας ταύτης, τὴν ὁποίαν εὐτυχήσαμεν ἵνα ἴδωμεν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν νὰ δωρηθῇ εἰς ἡμᾶς.

Διὰ ταῦτα προσκαλοῦμεν ὑμᾶς ἵνα συντάξητε εὐχαριστήριον ἀναφορὰν (τεσεκιουρναμὲ) πρὸς τὴν Α. Α. Μεγαλειότητα τὸν εὐσπλαγχνικώτατον ἡμῶν Σουλτάνον καὶ Αὐθέντην, διὰ τοῦ ὁποίου θὰ ἐκφράσητε τὰ αἰσθήματα ὑμῶν ἐπὶ τὰ τῆς ἀναγνωρίσεως τῆς νέας ἐκκλησίας ἡμῶν καὶ τῆς ἐθνικότητος ἡμῶν.

Ἡ εὐχαριστήριος αὕτη ἀναφορὰ νὰ γίνῃ εἰς τουρκικὴν γλῶσσαν, διότι καὶ εὐκολώτερον θὰ εὕρητε ἄξιόν τινα κιατίπην ἵνα συντάξῃ αὐτὴν, καὶ ἐντιμότερον εἶναι, ἵνα διὰ τῆς ἐπισήμου γλώσσης ἐκφράσητε τὰ αἰσθήματα ὑμῶν.

Ἐπὶ τέλους ἐνθυμίζομεν εἰς ὑμᾶς μετὰ χαρᾶς, ὅτι πρέπει ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ νὰ ψάλωμεν δοξολογίαν πρὸς τὸν Ὕψιστον, τοιαύτην δὲ ἡμέραν ἐξελέξαμεν τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου Νικολάου, ὅπως δυνηθῶσιν ἁπανταχοῦ τῆς πατρίδος ἡμῶν ἵνα ἑτοιμασθῶσιν εἰς τοῦτο. Ἂς ἱκετεύσωμεν θερμῶς τὸν Κύριον κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ὅπως εὐλογήσῃ τὴν αὐτοκέφαλον ἡμῶν Ἐκκλησίαν στερεὰν καὶ ἀνθίζουσαν, τὴν ἡμετέραν νέαν ζωὴν προοδευτικὴν εἰς τὴν παιδείαν, εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις καὶ εἰς πᾶν ἀγαθὸν, τὸν δὲ Βασιλέα καὶ Αὐθέντην ἡμῶν μακροημερεύοντα καὶ γαλήνιον, καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ ἔνδοξον.

Ἔχομεν τὴν τιμὴν ὅπως ὦμεν τῆς ὑμετέρας ἐντιμότητος

1868 *Νοεμβρίου 5 Κωνσταντινούπολις.*

Ἐν Χριστῷ πατέρες καὶ εἰλικρινεῖς φίλοι.

† Ὁ Φιλιππουπόλεως ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

† Ὁ Φιλιππουπόλεως ΠΑΪΣΙΟΣ ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

† Ὁ Μακαριουπόλεως ΙΛΑΡΙΩΝ ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

Ν. Δ. ΜΙΝΤΖΟΓΛΟΥ	Δ. Σ. ΤΖΟΜΑΚΩΦ
Χ. Π. ΔΑΨΙΛΕΣΤΩΦ	ΖΑΧΑΡΙΑΣ Χ. ΓΙΟΥΡΩΦ
ΜΙΧΑΗΛΟΒΣΚΗΣ Δ.	Χ. ΙΩΑΝΝΗΣ Χ. Β. ΠΕΝΤΖΚΟΒΙΤΖ
Γ. Ε' ΤΖΑΛΟΓΛΟΥ	ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΣΤΡΟΥΜΣΚΗΣ.
Δ. Μ. ΓΙΕΣΟΓΛΟΥΣ	

(Ἀριθ. 2.)

Ἐγκύκλιος τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τοὺς Ἀρχιερεῖς τοῦ Θρόνου.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ κλτ.

Ἐγνώσθη βεβαίως καὶ τῇ αὐτῆς Ἱερότητι, ὅτι προλαβόντως σταλέντων παρὰ τῆς Ὑψ. Πύλης εἰς τὰ Πατριαρχεῖα δύο Σχεδίων, ἀφορώντων μὲν τὸ Βουλγαρικὸν ζήτημα, ἀνατιθεμένων δὲ διὰ τοῦ συνοδεύοντος αὐτὰ ὑψηλοῦ πρὸς ἡμᾶς Τεσκερὲ εἰς τὴν ἐλευθέραν ἔγκρισιν τῆς Ἐκκλησίας, τὴν παραδοχὴν θατέρου αὐτῶν, ἢ τὴν ἐκ μέρους αὐτῆς ὑπόδειξιν ἑτέρου μέτρου πρὸς ἐπίτευξιν τῆς λύσεως τοῦ ζητήματος, ἡ Ἐκκλησία μελετήσασα καὶ κατιδοῦσα τὰ σχέδια ταῦτα ὅλως ἐναντία τοῖς Ἱεροῖς Κανόσιν, ἀπήντησεν ἀρνητικῶς πρὸς τὴν Ὑψ. Πύλην, συντάξασα ἅμα καὶ ἐμφανίσασα καὶ κανονικὴν ἀνασκευὴν αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τούτοις παραστήσασα, ὅτι ὡς ἐκ τῆς ἐξακολουθούσης ἐπιμονῆς εἰς τὰς ἀντικανονικὰς αἰτήσεις τῶν Βουλγάρων, οὐ δύναται ἄλλως γενέσθαι ἡ λύσις τοῦ ἐν λόγῳ ζητήματος, εἰμὴ διὰ συγκαλέσεως καὶ ἀποφάσεως Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Καὶ μέχρι μὲν τούτου προεχώρησαν τὰ τῆς ὑποθέσεως ταύτης, ὁμολογουμένου ὅτι ἡ Σεβαστὴ ἡμῶν Κυβέρνησις ἀπέσχετο πάντοτε πάσης ἐπεμβάσεως ἐν τοῖς καθαρῶς θρησκευτικοῖς ἡμῶν πράγμασι, καθὰ καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ῥητῶς ἐξεφράσθη ἐν τῷ πρὸς ἡμᾶς Ὑψηλῷ Τεσκερέ. Ἀλλ' ἐπειδὴ οὐκ οἴδαμεν ὅπως ἐκ μέρους τῶν ἐνταῦθα ἀντιπροσώπων λεγομένων ἢ ἄλλων Βουλγάρων διεφημίσθη καὶ ἐκηρύχθη, ὅτι δῆθεν ἔλαβε πέρας ἡ λύσις τοῦ Βουλγαρικοῦ ζητήματος ἐπὶ τῇ βάσει τῶν σταλέντων Σχεδίων, ἡ δὲ ψευδὴς αὕτη φήμη διαδοθεῖσα καὶ ἐν τοῖς ἔξω μέρεσιν, ὡς ἔγνωμεν, παρέσυρε τοὺς πολλοὺς ἵνα πιστεύσωσι τοῦτο ὡς ἀληθὲς γεγονὸς, καίτοι, ὡς ἔφημεν, ὑπάρχει πᾶν τοὐναντίον ἕνεκα τῶν κανονικῶν λόγων καὶ ἀποδείξεων, δι' ἃς τὰ εἰρημένα Σχέδια οὐ παρεδέχθησαν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας· καὶ ἐπειδὴ ὡς ἐκ τῆς διαστροφῆς τῆς ἀληθείας προκύπτει συκοφαντία ἄντικρυς κατὰ τῆς Ὑψ. ἡμῶν Κυβερνήσεως, σεβασθείσης ἀείποτε τὴν διατήρησιν καὶ ἀκεραιότητα τῶν θρησκευτικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν πραγμάτων καὶ τῶν παρ' αὐτῆς ἐπικεχορηγημένων προνομίων τοῦ καθ' ἡμᾶς Πατριαρ-

χικοῦ Θρόνου, διὰ ταῦτα ἔγνωμεν ἐκδοῦναι τὴν παροῦσαν ἐγκύκλιον ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν ἐπιστολὴν, δι' ἧς πληροφοροῦντες διαβεβαιοῦμεν καὶ τῇ αὐτῆς Ἱερότητι τὸ ἀνυπόστατον τῶν διαδοθέντων ὡς πρὸς τὴν λύσιν τοῦ Βουλγαρικοῦ ζητήματος, καὶ ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἀπεποιήθη τὴν παραδοχὴν τῶν παρὰ τῆς Ὑψ. Πύλης σταλέντων δύο Σχεδίων, ὡς ἀντικειμένων τοῖς Ἱεροῖς Κανόσιν, ἵνα μὴ μονομερῶς ἀλλὰ τῇ γνώμῃ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας γένηται ἡ περὶ τοῦ σπουδαίου τούτου ἐκκλησιαστικοῦ ἀντικειμένου ἀπόφασις ἐν Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ. Τούτου δὲ ἕνεκα ὑπάρχει ἐν φροντίδι, ἵνα, ὅσον οὔπω, διακοινώσῃ πρὸς πάσας τὰς ἁπανταχοῦ Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας τὸν σκοπὸν αὐτῆς διὰ συνοδικῶν γραμμάτων μετὰ τῆς ἀποστολῆς καὶ τῶν λαβόντων χώραν διαφόρων ἐγγράφων πρὸς ἑκάστην αὐτῶν, ἑτοίμως ἔχουσα παρακαλέσαι αὐτὰς ἀδελφικῶς εἰς συγκρότησιν Οἰκουμενικῆς Συνόδου, τῇ ἐπινεύσει τῆς Σεβαστῆς ἡμῶν Κυβερνήσεως. Ἐφ' ᾧ καὶ προτρεπόμεθα τὴν αὐτῆς Ἱερότητα, ὅπως μὴ μόνον αὐτὴ, ἔχουσα ἀκριβῆ γνῶσιν, ἐμμένῃ ἑδραία εἰς τὴν ἀλήθειαν ταύτην τῶν πραγμάτων συμφώνως τῷ πνεύματι τῆς Ἐκκλησίας, ἀπεκδεχομένη τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μέχρι τοῦδε ἐνεργείας αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ τοῖς χριστιανοῖς ἐπαρχιώταις αὐτῆς κοινοποιήσασα ταῦτα, διαφωτίσῃ αὐτοὺς, ἵνα μὴ ἐξαπατώμενοι ἀποπλανῶνται ἀπὸ ἀνυπάρκτων θρυλλημάτων, καθιστάμενοι ἀπερισκέπτως ὄργανα τῶν δι' ἰδίους σκοποὺς ἐπιζητούντων τὴν ἀνωμαλίαν τῶν πραγμάτων καὶ τὴν ταραχὴν τῶν χριστιανῶν. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἴη μετ' αὐτῆς.

1868 *Δεκεμβρίου* 2.

† Ὁ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ἐν Χριςῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† Ὁ Κυζίκου ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ	† Ὁ Δέρκων ΝΕΟΦΥΤΟΣ
† Ὁ Διδυμοτείχου ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ	† Ὁ Βεῤῥοίας ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ
† Ὁ Δράμας ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ	† Ὁ Φιλαδελφείας ΜΕΛΕΤΙΟΣ
† Ὁ Γάνου καὶ χώρας ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ.	

('Αριθ. 3.)

Ἐγκύκλιος τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τοὺς Ἀρχιερεῖς τοῦ Θρόνου.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΛΕΩ͂ ΘΕΟΥ κτλ.

Ἱερώτατε Μητροπολῖτα . . . . . ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ Συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν Μετριότητος Κὺρ . . . . . . καὶ τιμιώτατοι προεστῶτες καὶ πρόκριτοι τῆς Ἐπαρχίας ταύτης, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπητὰ, χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ. Μόλον ὅτι πρὸ ὀλίγου ἐκδόντες ἐγκυκλίους ἐκκλησιαςικὰς ἡμῶν ἐπιστολὰς πρὸς πάντας τοὺς ἐν Χριστῷ ἀδελφοὺς ἁγίους Ἀρχιερεῖς πρὸς ἀναίρεσιν τῶν ψευδῶς διαδοθέντων θρυλλημάτων περὶ λύσεως δῆθεν τοῦ Βουλγαρικοῦ ζητήματος, διεκοινώσαμεν αὐτοῖς ἐν περιλήψει τὴν ἔννοιαν τοῦ τε πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν σταλέντος Ὑψηλοῦ Τεσκερὲ, τοῦ συνοδεύσαντος τὰ ἀφορῶντα τὸ ζήτημα τοῦτο δύο σχέδια, καθὼς καὶ τῆς ἐκ μέρους αὐτῆς ἀπαντήσεως μετὰ τῆς συνεπιδοθείσης κανονικῆς ἀνασκευῆς τῶν σχεδίων, καὶ διεφωτίσαμεν αὐτοὺς ἀπέναντι τῶν γενομένων παρεξηγήσεων, ὡς ἐξ ἐκείνης τῆς ἐπιστολῆς ἡμῶν ἔγνω καὶ ἡ αὐτῆς Ἀρχιερωσύνη· ἀλλ' ἐπειδὴ πρὸς εὐρυτέραν γνῶσιν τῶν ἁπάντων καὶ βεβαίαν πληροφορίαν ἐπὶ τῆς σπουδαίας ἐκκλησιαστικῆς ταύτης ὑποθέσεως ἐκρίναμεν καλὸν καὶ ἀναγκαῖον ἐκδοθῆναι εἰς τύπους καὶ διανεμηθῆναι κοινῶς αὐτὰ τὰ ἴδια ἐπίσημα ἔγγραφα τῆς τε Ὑψηλῆς Πύλης καὶ τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως ἕκαστος τῶν συναδέλφων ἁγίων Ἀρχιερέων, καθὼς καὶ οἱ ὑπὸ τὴν Ἀρχιερατικὴν αὐτῶν προστασίαν διατελοῦντες εὐσεβεῖς χριστιανοὶ, κατανοήσωσι τοὺς κανονικοὺς λόγους, δι' οὓς ἡ Ἐκκλησία ἀπεποιήθη τὴν παραδοχὴν τῶν ἐν τοῖς ῥηθεῖσι σχεδίοις ἀντικανονικῶν ἀπαιτήσεων, καὶ μέχρι τίνος σημείου διάκειται τὸ ἐν λόγῳ ζήτημα· διὰ ταῦτα ἀποστέλλομεν καὶ τῇ αὐτῆς ἱερότητι ἐσώκλειστα ἐν τῇ παρούσῃ ἐκκλησιαστικῇ ἡμῶν ἐγκυκλίῳ ἐπιστολῇ ἀντίτυπα τῶν ἐν λόγῳ ἐπισήμων ἐγγράφων, ἤτοι τοῦ ὑψηλοῦ τεσκερὲ μετὰ τῶν δύο σχεδίων καὶ τῆς ἀπαντήσεως τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῆς ἀνασκευῆς ἐκείνων, καὶ συνάμα προτρεπόμεθα ἐκκλησιαστικῶς, ὅπως ἥ τε Ἀρχιερωσύνη αὐτῆς καὶ ὑμεῖς οἱ πρόκριτοι καὶ λοιποὶ χριστιανοὶ τῆς ἐπαρχίας ταύ-

της, βεβαιούμενοι ἐκ τῆς μετ᾽ ἐπιστασίας ἀναγνώσεως αὐτῶν, ὅτι ἡ Ἐκκλησσία κατὰ τὸ ἱερὸν αὐτῆς καθῆκον οὐκ ὤφειλεν ἄλλως προσενεχθῆναι, ἢ βαίνειν κατὰ τὰς διακελεύσεις τῶν Ἱερῶν Κανόνων πρὸς ἀκαταιτίατον διεξαγωγὴν τοῦ πρὸ πολλοῦ ἀνησυχοῦντος Αὐτὴν ζητήματος τούτου, συμφρονῆτε αὐτῇ ἀπαραλλάκτως καὶ διατελοῦντες ἀνώτεροι τῶν ἐπὶ ἀποπλανήσει καὶ διαστροφῇ τῆς ἀληθείας διαδιδομένων φημῶν. Ἡ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἴη μεθ᾽ ὑμῶν.

ᾳωξή. Δεκεμβρίου ζ.

† Ὁ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ἐν Χριςῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† Ὁ Κυζίκου ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ.
† Ὁ Δέρκων ΝΕΟΦΥΤΟΣ.
† Ὁ Βεῤῥοίας ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ.
† Ὁ Φιλαδελφείας ΜΕΛΕΤΙΟΣ.
† Ὁ Βοδενῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ.
† Ὁ Χαλκηδόνος ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ.
† Ὁ Διδυμοτείχου ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ.
† Ὁ Δράμας ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ.
† Ὁ Γάνου καὶ χώρας ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ.
† Ὁ Κορυτζᾶς ΝΕΟΦΥΤΟΣ.

(Ἀριθ. 4).

Ταχρίριον πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην.

Ὑψηλότατε!

Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ἀποστολὴν τῶν τελευταίων δύο Σχεδίων περὶ τοῦ Βουλγαρικοῦ ζητήματος ἐφάνη δημοσιευθὲν φυλλάδιον, οὗτινος ἀντίτυπον περικλείομεν ἐνταῦθα, περιέχον Ἑλληνιστὶ, Βουλγαριστὶ καὶ Τουρκιςὶ αὐτά τε ταῦτα τὰ Σχέδια καὶ τὸν συνοδεύσαντα ταῦτα ὑψηλὸν τεσκερὲν, ἐπὶ πᾶσι δὲ καὶ διακήρυξιν μόνον Βουλγαριστὶ πρὸς τοὺς ἁπανταχοῦ Βουλγάρους, ὡς ἐκ μέρους τῶν λεγομένων Βουλγάρων ἀντιπροσώπων λέγουσαν, ὅτι ἡ Σεβαστὴ Κυβέρνησις ὁριστικῶς διὰ τῶν Σχεδίων τούτων ἔλυσε τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ζήτημα, κατὰ συγκατάβασιν δὲ μόνον ἀπέστειλε ταῦτα εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, καὶ χάριν ἁβροφροσύνης ἐπιτρέπει τοῦ νὰ προτείνωσι ταῦτα τρίτον μέτρον ἐν περιπτώσει μὴ παραδοχῆς τῶν Σχεδίων τούτων. Μετὰ δὲ τὴν εἰς τὴν Ὑψ. Πύλην ἐκ μέρους τῶν Πατριαρχείων ἀποστολὴν τῆς τε ἀνασκευῆς τῶν Σχεδίων καὶ τῆς ἀπαντήσεως πρὸς τὸν ὑψηλὸν τεσκερὲν διεθρυλλήθη καθ᾽ ὅλην τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὅτι συνεπείᾳ λύσεως οἱ ἐνταῦθα λεγόμενοι τῶν Βουλγάρων ἀντιπρόσωποι καὶ διὰ γραμμάτων καὶ διὰ τηλεγραφημάτων εἰδοποίησαν εἰς πολλὰ μέρη τὴν κατ᾽ αὐτοὺς λύσιν αὐτὴν καὶ προσεκάλουν τοὺς ἀρχιερεῖς τῶν Βουλγαρικῶν μερῶν, ὅπως, ἐλθόντες εἰς Κωνσταντινούπολιν, σχηματίσωσι Συνέλευσιν, εἰς τὴν ὁποίαν νὰ διαῤῥυθμίσωσι τὰ ἐκκλησιαστικὰ αὐτῶν πράγματα. Τὸ Πατριαρχεῖον οὐδεμίαν σημασίαν ἠθέλησε νὰ δώσῃ εἰς ταῦτα πάντα, διότι ἡ μὲν ἔντυπος διακήρυξις ἀντιβαίνει καὶ εἰς τὴν ἔννοιαν καὶ εἰς τὴν λέξιν τοῦ ὑψηλοῦ τεσκερὲ, οἱ δὲ τοῦ τίτλου Ἀντιπροσώπου ἀντιποιούμενοι, οἱουσδήποτε καὶ ἂν τοὺς ὑποθέσῃ τις, ποτὲ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ πιστεύσῃ τόσον νὰ παρεκτραπῶσιν, ὥστε αὐτοὶ ἀφ᾽ ἑαυτῶν ἐναντίον τῆς ἐννοίας τῆς Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως νὰ στέλλωσι διακοινώσεις εἰς τοὺς λαοὺς καὶ προσκλήσεις πρὸς τοὺς Ἀρχιερεῖς. Ἀλλὰ δυστυχῶς οὐ πρὸ πολλοῦ γράμματα Ἀρχιερέων, ἔξωθεν ἐλθόντα, ἐβεβαίωσαν αὐτά τε ταῦτα πάντα καὶ πλείονα τούτων· εἰδοποιοῦσι δηλ. ὅτι οἱ ἐνταῦθα λεγόμενοι ἀντιπρόσωποι τῶν Βουλγάρων διά τε γραμμάτων καὶ τηλεγραφημάτων προσκαλοῦσιν ἀληθῶς τοὺς Ἀρχιερεῖς τούτους, ὅπως

μεταβάντες εἰς τὴν Πρωτεύουσαν, λάβωσι μέρος εἰς τὴν ἐν Ὀρτάκιοϊ τοῦ Βοσπόρου συγκροτηθησομένην αὐτῶν Συνέλευσιν. Καὶ δι' ἄλλων ἐκ τῶν κατοίκων ἐκεῖ, οὓς μεταχειρίζονται ὄργανα (ἐπειδὴ πάντες οἱ κάτοικοι δὲν συμμερίζονται τὰς τοιαύτας ἀνατρεπτικὰς τῶν καθεστώτων ἰδέας των) προξενοῦσι πολλὰς ταραχὰς καὶ μεταξὺ αὐτῶν τῶν χριστιανῶν Βουλγάρων, καὶ διεγείροντες μερίδας τινὰς κατὰ τῶν Ἀρχιερέων, πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως προπηλακίζουσι τούτους, καὶ ἀπειλοῦσιν ἐπὶ τέλους ν' ἀποβάλωσι καὶ τῆς Μητροπόλεως αὐτῶν. Τὸ δὲ λυπηρότερον πάντων, ὅτι μεταξὺ τῶν τοιούτων ὀργάνων διαθρυλλεῖται ὅτι ὑπάρχουσι καὶ ἐκ τῶν Βουλγάρων ὑπαλλήλων τῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως, ὡς ἐν Νύσσῃ ὁ Μουαβίνης Τζαγκώφ καὶ ἐν Βιδύνῃ ὁ Διερμηνεὺς Στογιάντζος ἀνεψιὸς τοῦ ἐνταῦθα Ἱλαρίωνος.

Τὰ τοιαῦτα κινήματα τῶν τε ἐνταῦθα λεγομένων ἀντιπροσώπων Βουλγάρων καὶ τῶν ἐκτὸς αὐτῶν ὀργάνων, ὅσον καὶ ἂν εἶναι βέβαιον ὅτι ἐνεργοῦνται ἐνταῦθα τε καὶ εἰς τὰς ἐπαρχίας, τόσον ἀφ' ἑτέρου εἶναι βέβαιον ὅτι γίνονται ἐν ἀγνοίᾳ καὶ παρὰ τὴν θέλησιν τῆς Αὐτοκρατορικῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως, ἥτις καὶ ἐπιθυμεῖ καὶ παντὶ σθένει ἐπιδιώκει τὴν ἡσυχίαν τῶν ὑπηκόων αὐτῆς, καὶ πάντοτε διεκήρυξε πανδήμως, ὅτι οὐδόλως ἐπεμβαίνει εἰς τὰ θρησκευτικὰ τῶν ὑπηκόων αὐτῆς, ὡς καὶ εἰς τὸ ἐν λόγῳ ζήτημα, ἀφ' οὗ μάλιστα διὰ τοῦ ἐπισημοτέρου τρόπου ἐβεβαιώθη ὅτι εἶναι λίαν θρησκευτικόν, οὐχ ἧττον ὅμως καθῆκον ἐκπληροῦντες ἱερὸν καὶ ἀναπόφευκτον εἰδοποιοῦμεν ταῦτα πάντα πρὸς τὴν Σεβαστὴν Κυβέρνησιν, ἐκφράζοντες συγχρόνως τὴν μεγάλην λύπην ἡμῶν διὰ τὴν θρασύτητα καὶ τόλμην τῶν ἀνθρώπων τούτων τῶν λεγομένων ἀντιπροσώπων, οἵτινες ἀποῤῥίψαντες πάντα φόβον καὶ συστολὴν, προάγονται τοιαύτας διακοινώσεις ἐντύπους τε καὶ χειρογράφους ἐν ὀνόματι τῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως ν' ἀποστέλλωσιν ἔξω εἰς τὰς ἐπαρχίας, δι' ὧν ἡ ἡσυχία τῶν φιλησύχων κατοίκων διαταράττεται, καὶ Ἀρχιερεῖς, ἄνθρωποι δηλαδὴ καὶ ἐκκλησιαστικῶς καὶ πολιτικῶς ἐπίσημον χαρακτῆρα φέροντες, περιφρονοῦνται ὑπὸ τῶν τυχόντων ἰδιωτῶν, ἐν ᾧ τὸ Πατριαρχεῖον, καί τοι ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ ἀνεγνωρισμένη ἐπισήμως ὑπὸ τῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως, οὐδὲν μέχρι τοῦδε ἐκ τῶν τελευταίων γεγονότων ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου εἰς οὐδένα τῶν Ἀρχιερέων ἔγραψεν, ἤδη δὲ μετὰ τὰς διακοινώσεις αὐτῶν ταύτας εὑρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ κοινοποιήσῃ ἐν περιλήψει πρὸς τοὺς Ἀρχιερεῖς τὰς ἀναγκαίας ὁδηγίας, ὅπως μένωσιν εἰς τὰς θέσεις των μέχρι τῆς κανονικῆς λύσεως τοῦ ἐν λόγῳ ζητήματος.

Ταῦτα τοίνυν ἐκθέτοντες εἰς γνῶσιν τῆς Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως, παρακαλοῦμεν αὐτὴν θερμῶς, καθὼς εἰς οὐδένα ἐπιτρέπει, ἀλλὰ διὰ νόμων ἀπαγορεύει καὶ αὐστηρῶς τιμωρεῖ τοὺς ἀναφανέντας τυχὸν παραιτίους ταραχῶν καὶ διχονοιῶν καὶ ὀχλαγωγιῶν μεταξὺ τῶν πιστῶν αὐτῆς ὑπηκόων, πολλῷ μᾶλλον νὰ εὐδοκήσῃ νὰ περιστείλῃ τὴν τόλμην καὶ θρασύτητα τῶν ἀνθρώπων τούτων, οἵτινες διεγείροντες ταραχὰς καὶ ὀχλαγωγίας εἰς ὁλοκλήρους ἐπαρχίας, ἐνεργοῦσιν

ἐν τῇ παραφορᾷ αὐτῶν διωγμὸν κατὰ τῆς θρησκείας μου καὶ τῶν προνομίων τῆς Πατριαρχικῆς θέσεώς μου, ἀμφοτέρων τῶν ὁποίων ἡ προστασία καὶ ὑπεράσπισις ἐτέθη θεόθεν ὑπὸ τὸ κραταιὸν σκῆπτρον τῆς Μεγάλης Ὀσμανικῆς δυναστείας ἀπὸ πεντακοσίων ἤδη ἐτῶν, καὶ νὰ τοῖς διατάξῃ νὰ ἀναμένωσιν ἐν ἡσυχίᾳ καὶ εὐταξίᾳ τὴν λύσιν τοῦ ἀναφυέντος τούτου ζητήματος διὰ τῆς νομίμου καὶ κανονικῆς ὁδοῦ, ἕως οὗ ἡ Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις ἐπινεύσῃ νὰ δηλώσῃ τὰς ὑψηλὰς αὐτῆς σκέψεις ἐπὶ τῶν ςαλέντων αὐτῇ ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου τελευταίων ἐγγράφων, καὶ κατὰ συνέπειαν νὰ δώσῃ τὰς ἀναγκαίας διαταγὰς πρὸς τοὺς κατὰ τόπους Διοικητὰς, ὥστε νὰ μὴ συμβαίνουσι τοῦ λοιποῦ ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις τὰ τοιαῦτα ἀτοπήματα.

Τῇ 3 Δεκεμβρίου 1868.

('Αριθ. 5.)

Ταχρίριον πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην.

Ὑψηλότατε!

Διὰ τοῦ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 1 ῥαμαζὰν καὶ 3 Δεκεμβρίου Τακριρίου μου ἔσπευσα ἵνα καθυποβάλω πρὸς γνῶσιν Αὐτῆς ὅσα ἐθεώρησα ἀναγκαῖα κατὰ συνέπειαν τῶν ἐγγράφων καὶ προφορικῶν διακηρύξεων τῶν ἐνταῦθα λεγομένων ἀντιπροσώπων τῶν Βουλγάρων, διαδιδόντων ὅτι ἡ ὑψηλὴ Κυβέρνησις θεωρεῖ τὸ Βουλγαρικὸν ζήτημα λελυμένον κατὰ τὰ δύο γνωστὰ Σχέδια. Ἤδη δὲ ἔχων ἀφ' ἑνὸς προσφάτους πληροφορίας ἔκ τινων Ἐπαρχιῶν, ὅτι καὶ Διοικηταί τινες ἐπισήμως διεκοίνωσαν ἐπὶ Συμβουλίων, ὅτι λέλυται τὸ ἐν λόγῳ ζήτημα ἐπὶ τῇ βάσει τῶν εἰρημένων Σχεδίων, καὶ ὅτι ἐνεργοῦνται καταγραφαὶ τῶν θελόντων ἢ μὴ ἐμμένειν τοῖς καθεςῶσι· κάτοχος δὲ ὢν ἀφ' ἑτέρου γραμμάτων ὑπογεγραμμένων παρά τε τοῦ ἐνταῦθα Μητροπολίτου Φιλιππουπόλεως Παναρέτου, τῶν δύο καθηρημένων Παϊσίου καὶ Ἰλαρίωνος καὶ τῶν Δ. Στ. Τζομακὼφ Ζαχαρίου Χ. Γιούρωφ, Κ. Μιχαηλόφσκη καὶ Γ. Σ. Τζαλόγλου, δι' ὧν οὗτοι κοινοποιοῦντες τὴν ἐν λόγῳ λύσιν εἰς τὰς ἐπαρχίας, ὡς παρὰ τῆς ὑψηλῆς Κυβερνήσεως γενομένην, προσκαλοῦσιν Ἀρχιερεῖς ὅπως μεταβῶσιν ἐνταῦθα, καὶ συγκροτήσαντες Συνέλευσιν ἐν Ὀρτάκιοϊ, ἐργασθῶσιν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου· διὰ ταῦτα, ὡς μὴ πιςεύων τὴν διακηρυττομένην λύσιν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ζητήματος παρὰ τῶν οὕτω πως διατεινομένων, ἅτε δὴ στερούμενος τοιαύτης ἐπισήμου κοινοποιήσεως· καὶ ἐπερειδόμενος ἅμα ἐπὶ τῆς ἰδέας ὅτι ταῦτα πάντα ἐνεργοῦνται ἐν ἀγνοίᾳ τῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως, εὑρίσκομαι εἰς τὴν ἀνάγκην ἵνα διαμαρτυρηθῶ ἐπισήμως ἐνώπιον τῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως κατὰ τῶν τοιούτων αὐθαιρέτων κινημάτων τῶν ὑπογραψάντων τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος πρόσκλησιν, ὡς προφανῶς παραβιαζόντων τὰ κανονικὰ δικαιώματα τῆς θρησκείας μου καὶ προνόμια τοῦ Πατριαρχείου περὶ τῆς νομίμου καὶ ὁριστικῆς λύσεως τοῦ ζητήματος, καθὼς καὶ κατὰ τῆς ἐν Ὀρτάκιοϊ προπαρασκευαζομένης συγκροτηθῆναι Συνελεύσεως. Ἐφ' ᾧ περ καὶ αὖθις θερμῶς ἐπικαλοῦμαι τὴν σύντονον καὶ ταχεῖαν ἐνέργειαν τῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸ νὰ παρεμποδίσῃ τὴν εἰς τὴν Πρωτεύουσαν εἴσοδον τῶν ἄνευ ἀδείας Πατριαρχικῆς τυχὸν κινησάντων καὶ περιμενομένων παρ' αὐτῶν Ἀρχιερέων. 1868 *Δεκεμβρίου* 13.

('Αριθ. 6.)

Ταχρίριον πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην.

Ὑψηλότατε!

Πληροφορηθείς, ὅτι οἱ ἐνταῦθα λεγόμενοι ἀντιπρόσωποι τῶν Βουλγάρων ἐξέδωκαν ἐπιστολὰς προσκαλοῦντες Ἀρχιερεῖς Βουλγαρικῶν ἐπαρχιῶν ὅπως ἔλθωσιν ἐνταῦθα καὶ συγκροτήσωσι Σύνοδον εἰς Ὀρτάκιοϊ, ἐθεώρησα καθῆκον μου ὅπως ἐγκαίρως διαμαρτυρηθῶ κατὰ τῆς τοιαύτης πράξεως αὐτῶν ἐνώπιον τῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως, καὶ παρεκάλεσα αὐτὴν θερμῶς συγχρόνως ὅπως λάβῃ τὰ ἀναγκαῖα δραστήρια μέτρα εἰς τὴν παρεμπόδισιν τοῦ ἀτόπου σχεδίου αὐτῶν τούτου, καὶ μὴ ἔλθωσιν Ἀρχιερεῖς εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἔχει δὲ ἡ Ὑμετέρα Ὑψηλότης ἀνὰ χεῖρας τὸ ἀπὸ 13 Δεκεμβρίου περὶ τούτου ταπεινόν μου ἔγγραφον. Ἡ Ὑμετέρα Ὑψηλότης εἶχε τὴν ὑψηλὴν εὐαρέσκειαν ὅπως μοι διαμηνύσῃ ἐπισήμως διὰ τοῦ Καποῦ-Κεχαγιᾶ νὰ μένω λίαν ἥσυχος, διότι ἐλήφθησαν ἀπὸ μέρους τῆς Ὑψηλῆς Κυβερνήσεως τὰ ἀναγκαῖα μέτρα. Τοιαύτη ὑψηλὴ διαμήνυσις βεβαίως εἶχε τὴν ἰσχὺν εἰς τὸ νὰ καταπαύσῃ τὴν δικαίαν ταραχὴν τῶν Πατριαρχείων· ἀλλὰ δυστυχῶς, Ὑψηλότατε, τὸ πρᾶγμα δὲν ἀπέβη κατὰ τὰς προσδοκίας μου· διότι δύο Ἀρχιερεῖς, ὁ Σαφίας Δωρόθεος καὶ ὁ Λοφτζοῦ Ἰλαρίων, ἀπετόλμησαν καὶ ἦλθον χθὲς πρὸς ἑσπέραν διὰ τοῦ ἀτμοπλοίου τῆς Βάρνης εἰς Κωνσταντινούπολιν. Κατανοεῖ βεβαίως ἡ Ὑμετέρα Ὑψηλότης πόσον τὸ κίνημα αὐτῶν τοῦτο ἀντίκειται εἰς τὰ καθήκοντα τῆς πειθαρχίας αὐτῶν πρὸς τὴν πνευματικὴν ἀρχήν των. Ἐπίσης κατανοεῖ ἡ ὑμετέρα ὑψηλὴ περίνοια, ὅτι δὲν δύναμαι νὰ φανῶ ἀδιάφορος, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας ὀφείλω νὰ μετέλθω πάντα τὰ ἁρμόδια μέτρα ὅπως ἐπανέλθωσιν οὗτοι εἰς τὰ καθήκοντα αὐτῶν· καὶ ἐπειδὴ εἰμὶ πεπεισμένος ὅτι τὰ ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Βερατίῳ ὑπὸ τοσούτων ἐνδόξων Σουλτάνων κεχορηγημένα προνόμια, ἓν ἐκ τῶν ὁποίων εἶναι τὸ ἔρχεσθαι τοὺς Ἀρχιερεῖς ἐν τῇ Πρωτευούσῃ καὶ ἀπέρχεσθαι τῇ ἀδείᾳ τοῦ Πατριάρχου, εἰσὶν ἐν πλήρει ἐνεργείᾳ δι' ὅλους τοὺς Ἀρχιερεῖς· παρακαλῶ τὴν Ὑμετέραν Ὑψηλότητα νὰ ἐκδώσῃ τὰς ἀναγκαίας διαταγὰς καὶ ὑποχρεώσῃ αὐτοὺς ἵνα διὰ τοῦ πρώτου ἀτμοπλοίου ἐπανέλθωσιν εἰς τὰ ἴδια. 1868 *Δεκεμβρίου* 20.

(Ἀριθ. 7).

Παραίτησις τῶν Βουλγάρων Ἀρχιερέων.

Παναγιώτατε Δέσποτα!

Οἱ ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ κάτοικοι τῶν Ἐπαρχιῶν ἡμῶν, Βούλγαροι τὸ γένος, ἀπὸ ὀκτὼ ἤδη ἐτῶν διὰ λόγους, τοὺς ὁποίους ἐξέθεσαν, αὐτοί τε καὶ ὅλον τὸ Βουλγαρικὸν ἔθνος διὰ γενικῶν αὐτῶν ἀναφορῶν πρὸς τὴν Σεβ. Κυβέρνησιν, καὶ τοὺς ὁποίους κάλλιστα γινώσκει ἡ Μ. Ἐκκλησία, ἡ ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη συζητοῦσα τὸ Βουλγαρικὸν Ἐκκλησιαστικὸν ζήτημα, διεκήρυξαν πανδήμως ἔκτοτε, ὅτι δὲν ἀναγνωρίζουσι τὴν ἐπ᾽ αὐτῶν ἐκκλησιαστικὴν δικαιοδοσίαν καὶ κυριαρχίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἑπομένως καὶ τὴν κυριαρχίαν τῶν ὑπ᾽ αὐτοῦ ἀποστελλομένων αὐτοῖς κανονικῶν αὐτῶν Ἀρχιερέων, τῶν τοῦτο ἀναγνωριζόντων. Ἐπειδὴ δὲ ἡμεῖς κατὰ τὴν καθεστῶσαν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας ἐξηκολουθήσαμεν ἀναγνωρίζοντες Ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν ἀρχὴν τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, οἱ Ἐπαρχιῶται ἡμῶν παύσαντες ἀπὸ τὰς Ἐκκλησίας αὐτῶν τὰ κανονικὰ ἡμῶν ὀνόματα δὲν παραδέχονται ἡμᾶς κατ᾽ οὐδένα τρόπον ἵνα μεταβῶμεν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἡμῶν, ἢ εὑρισκόμενοι ἐκεῖ νὰ διαμένωμεν ἐν αὐταῖς, ἐκτελοῦντες τὰ ἀρχιερατικὰ ἡμῶν καθήκοντα. Τὸ δὲ Πατριαρχεῖον ἐν ὅλῳ τῷ διαστήματι τούτῳ ἐπιμένον διέταττεν ἡμᾶς, ἵνα ἀπέλθωμεν καὶ διαμένωμεν ἐν ταῖς ἡμετέραις ἐπαρχίαις, πραγματοποιοῦντες ἐν αὐταῖς τὰς κυριαρχικὰς αὐτοῦ διαταγὰς ἐναντίον τῆς ἐθνικῆς θελήσεως καὶ τῆς γενικῆς ἀντιστάσεως τῶν λογικῶν ἡμῶν ποιμνίων, ἐπιμενόντων νὰ μὴ ἀναγνωρίζωσιν ἡμᾶς διὰ κανονικοὺς αὐτῶν Ἀρχιερεῖς, ἐν ὅσῳ ἀναγνωρίζομεν τὴν ἐφ᾽ ἡμῖν κυριαρχίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ μνημονεύομεν τοῦ κανονικοῦ ὀνόματος τοῦ κατὰ καιρὸν Πατριάρχου, καὶ οὕτως ἡ θέσις ἡμῶν δεινουμένη καθ᾽ ἑκάστην, ἔφθασεν εἰς τὸ μὴ περαιτέρω· ἄλλως τε καὶ ἡ ἐν ταῖς λοιπαῖς Βουλγαρικαῖς Ἐπαρχίαις Ἐκκλησιαστικὴ κατάστασις κατήντησε θρησκευτικῶς ἔτι ἀξιοθρηνοτέρα, διότι συνεπείᾳ τῆς διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους παρατεινομένης ἐν αὐταῖς ἐλλείψεως ἀρχιερατικῆς ἐπισκέψεως μένουσιν ἀπὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν ὁλόκληροι χῶραι, χωρία

καὶ ἐνορίαι ἄνευ Ἱερέων, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἄνευ ἐκκλησιῶν, οὐσῶν κεκλεισμένων, καὶ οὕτως, οἴμοι! καὶ βρέφη γεννηθέντα ἀπεβίωσαν ἀβάπτιστα, καὶ ἄνθρωποι εὐσεβεῖς πάσης ἡλικίας καὶ τάξεως, μὴ ἀξιωθέντες τῶν τελευταίων θρησκευτικῶν παρηγοριῶν τῆς Ἐκκλησίας, ἀπέθανον καὶ ἄνευ τῶν νενομισμένων ἐτάφησαν, καὶ πλεῖστα ἄλλα παρόμοια καὶ σπαραξικάρδια ἐπισυνέβησαν καὶ συμβαίνουσι. Καὶ ἐπειδὴ δυστυχῶς ἡ ἀφόρητος αὕτη κατάστασις τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, γενικὴ οὖσα καθ᾽ ἅπασαν τὴν Βουλγαρίαν, διατελεῖ ἀθεράπευτος, καὶ πᾶς συμβιβασμὸς τοῦ λοιποῦ ἀπεδείχθη ἀνέφικτος· διὰ τοῦτο ἡμεῖς οἱ ὑποφαινόμενοι ταπεινοὶ Ἀρχιερεῖς, οἱ μέχρι τοῦδε κανονικὰ μέλη τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καὶ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ διατελοῦντες, μὴ δυνάμενοι ἄνευ τύψεως καὶ ἀλγεινῆς δήξεως τῆς Ἀρχιερατικῆς ἡμῶν συνειδήσεως νὰ ἀνεχώμεθα τὴν τοιαύτην ἔκρυθμον καὶ ψυχοβλαβῆ ἐκκλησιαστικὴν κατάστασιν, ἀπεφασίσαμεν νὰ παραιτηθῶμεν τῆς πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον ὑπηρεσίας ἡμῶν, καὶ παραιτούμεθα αὐτῆς διὰ τῆς παρούσης ἐνυπογράφου καὶ κανονικῆς ἡμῶν πράξεως, καὶ ἐπὶ τῷ ἱερῷ καὶ ἁγίῳ σκοπῷ ὅπως, τὸ ἐφ᾽ ἡμῖν, συντελέσωμεν εἰς τὴν νόμιμον ἐκκλησιαστικὴν τῶν Ὀρθοδόξων ὁμογενῶν ἡμῶν διοίκησιν καὶ τὴν ἐντελῆ διόρθωσιν καὶ θεραπείαν τῆς διαληφθείσης ἀτάκτου καταστάσεως Ἐκκλησιαστικῆς, ἐπανακάμπτοντες εἰς τὴν ἀρχαίαν κανονικὴν αὐτοκέφαλον Ὀρθόδοξον Βουλγαρικὴν Ἐκκλησίαν, ἣν ὅλος ὁ Βουλγαρικὸς κλῆρος καὶ λαὸς ἀναγνωρίζει, ἀφιερόνομεν τὴν ἀρχιερατικὴν ἡμῶν ὑπηρεσίαν εἰς τὸν Θρόνον αὐτῆς, ἧς τὰ λοιπὰ προσόντα ἀκολούθως ὁρισθήσονται.

Ὅθεν βαθυσεβάστως παρακαλοῦμεν τὴν Ὑμ. προσκυνητὴν ἡμῖν Παναγιότητα, ἵνα, ὡς ἄλλοτε ὁ ἀοίδιμος Σαμουὴλ Πατριάρχης ἐπὶ τῇ βάσει τῶν εὐχῶν κλήρου τε καὶ λαοῦ, ὡς τὰ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Πρακτικὰ διαδηλοῦσι, παρεδέχθη ὡς κανονικὰς τὰς παραιτήσεις τῶν Μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων ἐκ τῆς ἀρχιερατικῆς αὐτῶν ὑπηρεσίας πρὸς τοὺς ἀρχιεπισκοπικοὺς θρόνους Ἀχρίδος καὶ Ἰπεκίου, καὶ τὴν ὑποταγὴν αὐτῶν μετὰ τῶν ἑαυτῶν ποιμνίων εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἄνευ Συνοδικοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Τόμου καὶ ἄνευ ἐγκρίσεως Οἰκουμενικῆς Συνόδου, οὕτως εὐδοκήσασα καὶ ἡ σεπτοτάτη ἡμῖν αὐτῆς κορυφὴ παραδεχθῇ τὰς ἐκ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου παραιτήσεις ἡμῶν, καὶ τὴν μετὰ τῶν λογικῶν ἡμῶν ποιμνίων ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν ὑποταγὴν ὑπὸ τὴν διαληφθεῖσαν Βουλγαρικὴν αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν, ἥτις ἦτο, ἔστι καὶ ἔσεται εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα ἡνωμένη πνευματικῶς μετὰ τῆς ἐν Κων/πόλει καὶ τῶν ἁπανταχοῦ αὐτοκεφάλων ὁμοδόξων Ἐκκλησιῶν, τηροῦσα τὰ αὐτὰ δόγματα, τὰς αὐτὰς παραδόσεις, τὰ αὐτὰ μυστήρια καὶ τοὺς αὐτοὺς Ἱεροὺς Κανόνας μετ᾽ ἐκείνων. Οὕτω τότε καὶ ἡμεῖς ὑποταγέντες εἰς ταύτην τὴν Ἐκκλησίαν, πιστεύομεν ἀδιστάκτως ὅτι δὲν ἀθετοῦμεν τὸν ἐπὶ τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Χειροτονίας δοθέντα παρ᾽ ἡμῶν ὅρκον ὑποταγῆς, ἀλλὰ μεταθέτομεν τοῦτον εἰς ὑποταγὴν ἐν ἄλλῃ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ ἀδελφῇ καὶ ὁμόφρονι κατὰ πάντα τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ. Ὅθεν παρακαλοῦμεν ὅπως παραδεχθεῖσα, ὡς

εἴρηται, τὴν παροῦσαν ἡμῶν παραίτησιν, διατάξῃ νὰ καταχωρηθῇ αὕτη ἐν τοῖς κώδιξι τῶν Πατριαρχείων.

Ἐξαιτούμενοι δὲ τὰς παναγίας αὐτῆς εὐχὰς καὶ εὐλογίας ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὸ ἱερὸν ἡμῶν τοῦτο ἔργον διατελοῦμεν.

Τῇ 20 *Δεκεμβρίου* 1868, *Ὀρτάκιοϊ.*

Τῆς ὑμετέρας Θ. Σοφωτάτης καὶ προσκυνητῆς ἡμῖν Παναγιότητος

Ταπεινότατοι

† Ὁ Φιλιππουπόλεως ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ.
† Ὁ Σοφίας ΔΩΡΟΘΕΟΣ.
† Ὁ Λοφτζοῦ ΙΛΑΡΙΩΝ.

(Ἀριθ. 8).

Ἀπάντησις τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τοὺς παραιτηθέντας Βουλγάρους Ἀρχιερεῖς.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΛΕῼ ΘΕΟΥ κτλ.

Ἱερώτατε Μητροπολῖτα Σοφίας Κὺρ Δωρόθεε καὶ Θεοφιλέστατε Ἐπίσκοπε Λοφτζοῦ κὺρ Ἱλαρίων, ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ κτλ. Παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν ἐπληροφορήθημεν, ὅτι ἥ τε σὴ Ἱερότης καὶ ἡ σὴ Θεοφιλία ἀρτίως εἰς Βασιλεύουσαν καταπλεύσαντες ἐνεδημήσατε αὐτοκλήτως ἐν τῷ κατὰ τὸν Βόσπορον χωρίῳ Ὀρτάκιοϊ, ὅπου οἱ κανονικῶς καθῃρημένοι τεκταίνονται καὶ δολοπλοκοῦσι τὴν κατὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας ἐπανάστασιν. Ὅσον παράδοξον τὸ τόλμημα τοῦτο, τοσοῦτο καταλελύπηκεν ἡμᾶς, οὐκ ἔχοντας ἐννοῆσαι πῶς ποτ' Ἀρχιερεῖς εὐσυνείδητοι καὶ εὔορκοι, τῷ Ἀποστολικῷ καὶ Πατριαρχικῷ τούτῳ Θρόνῳ ἐκκλησιαςικῶς ὑποκείμενοι, ἐτολμήσατε ἄνευ ἀδείας τοῦ κανονικοῦ ὑμῶν Πατριάρχου ἐνδημῆσαι οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ οὐθ' ὑμῖν αὐτοῖς οὔτε τοῖς ὑμετέροις Ποιμνίοις. Εἰ γὰρ καὶ λόγοι τυχὸν λίαν κατεπείγοντες ἠνάγκαζον ὑμᾶς ἐγκαταλιπεῖν τὰ Ποίμνια πρὸ τοῦ λαβεῖν δῆθεν τὸν καιρὸν τοῦ διαμηνῦσαι τὰ αἴτια προσηκόντως πρὸς τὴν οἰκείαν πνευματικὴν ἀρχὴν, ὠφείλετε ὅμως, ἅμα ἐνθάδε περαιωθέντες, τὴν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα τραπέσθαι σπουδῇ τῇ πάσῃ πρὸς τὸ δικαιολογῆσαι ἀπὸ ζώσης φωνῆς παραυτίκα τὸ ἀπρόοπτον καὶ κατεσπευσμένον τῆς ἐνδημίας, ἄλλων τε μεμνημένοι, ὅσων εἰκὸς τοῖς Ἀρχιερεῦσι, καὶ δὴ καὶ τῶν Κανόνων, ὅσοι κεῖνται κατὰ κληρικῶν καὶ ἐπισκόπων ἀνταρτῶν ἢ λειποτακτούντων. Καίτοι γε αὐτὰ τὰ εἰς τὰς ἡμετέρας χεῖρας περιελθόντα στασιαστικὰ καὶ προσκλητήρια Γράμματα, ἃ πρὸς ἐνίους τῶν ἁγίων καὶ φιλησύχων Ἀρχιερέων ἐπαπελύσατε, αἴρουσι πᾶσαν προφασιολογίαν καὶ προσποίησιν. Παρ' οὐδὲν δὲ θέμενοι τὴν τήρησιν τοῦ Ἱεροῦ καὶ ἀπαραιτήτου καθήκοντος τῆς πειθαρχίας, προσετολμήσατε καί τι πλέον ἐπὶ μείζονι ὕβρει καὶ καταφρονήσει τῆς τε Πνευματικῆς ὑμῶν ἀρχῆς καὶ τοῦ οἰκείου ἐπισκοπικοῦ ἐπαγγέλματος· καὶ γὰρ καὶ ἔγγραφον ἀπηυθύνατε ἡμῖν ἐπὶ ἀτόπῳ νομιμοποιήσει τῆς παρανόμου καὶ κατακρίτου ὑμῶν ἀνταρσίας. Καὶ δὴ τοῦτο μὲν τὸ ἔγγραφον, οἷα παράλογον, παράτολμον καὶ ἀντικανονικότητος γέμον, καὶ ἑπομένως ἐξυβριστικὸν ἐν

μέρει μὲν τοῦ κανονικοῦ ὑμῶν Πατριάρχου, ἐν γένει δὲ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, ᾗ πνευματικῶς τε καὶ κανονικῶς ὑπόκεισθε, ἐπιστρέφεται τοῖς πέμψασιν ἀποδοκιμασθὲν ὁλοκλήρως· ὑμεῖς δὲ οἱ ἐπιστείλαντες αὐτὸ, διατελοῦντες ὑποκείμενοι ἐκκλησιαστικῶς τε καὶ πειθαρχικῶς τῇ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ· οὐδεὶς γὰρ δύναται λύσαι ἀφ' ἑαυτοῦ τὸν ὃν τυγχάνει δεδωκὼς ὅρκον, οὔτε αὐτὸς ἑαυτὸν ἀπαλλάξαι τῆς ἐκ τούτου ἐπικειμένης αὐτῷ ὑποχρεώσεως, ἀλλὰ πάντως ἐστὶν ἐπίορκος, παρὰ τὸν ὅρκον αὐτοῦ φανεὶς πράττων· ὀφείλετε καὶ ἐκκλησιαστικῶς ἐντέλλεσθε, ἅμα τῷ λαβεῖν τὴν παροῦσαν ἐκκλησιαστικὴν ἐπιστολὴν, ταχὺ φροντίσαι περὶ τοῦ ἐπανελθεῖν ἀπροφασίστως ἐκεῖσε, ὅθεν οὐ καλῶς κατήλθετε, ἵνα δὴ εὕρητε τὴν Ἐκκλησίαν ἐπιεικῆ καὶ συγγνωμονεστέραν ἐφ' οἷς ὅπως ποτὲ βαρέως προημαρτήκατε, μέχρις οὗ σὺν Θεῷ δοθῇ εἰς τὸ Βουλγαρικὸν τοῦτο ζήτημα ἡ νόμιμος καὶ κανονικὴ λύσις πρὸς ἡσυχίαν ὑμῶν τε καὶ ἡμῶν, ὅτε καὶ τὸ ἐπισταλὲν ὑμῖν γράμμα ἡμῶν φανήσεται ὅσης κανονικῆς ἀκριβείας καὶ ὀρθότητος ἔχεται. Ἄλλως γνῶτε, ἀδελφοί, ὅτι ἔσεσθε ὑπόλογοί τε καὶ ὑπεύθυνοι πᾶσι τοῖς ἐκ τῶν κανόνων τεταγμένοις ἐπιτιμίοις.

Ἐκ δὲ τούτων τῶν ἐκκλησιαστικῶν νουθετημάτων ὁδηγηθήτω καὶ ὁ Ἱερώτατος Μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως κὺρ Πανάρετος εἰς τὸ ἱερὸν καθῆκον τῆς κανονικῆς αὐτοῦ ὑποταγῆς καὶ πειθαρχίας, ἔργῳ καὶ λόγῳ εὐγνωμόνως καὶ φρονίμως ἀναλογιζόμενος τὴν μέχρι τοῦδε μακρόθυμον ἀνοχὴν τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ μητρὸς καὶ εὐεργέτιδος καὶ κυριάρχου Ἐκκλησίας. Καὶ ταῦτα μὲν ἀπὸ κηδεμονικῆς καὶ φιλαδέλφου προνοίας ὑπὲρ ὑμῶν. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις κτλ.

αωξή. Δεκεμβρίου κδ'.

† Ὁ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ἐν Χριστῷ ἀδελφός.

(Ἀριθ. 9).

Σχέδιον τῆς Α. Θ. Παναγιότητος πρὸς λύσιν τοῦ Βουλγαρικοῦ Ζητήματος.

1ον. Αἱ ἐν Βουλγαρίᾳ Ἐπαρχίαι, συναπαρτίζουσαι ἴδιον Θέμα τῆς περιφερείας τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου ὑπὸ τὸ ὄνομα Θέμα Βουλγαρικὸν, ἀπολαύσουσιν ἰδιαιτέρων τινων Ἐκκλησιαστικῶν Προνομίων.

2ον. Ὁ ἐν τῷ Θέματι τούτῳ κατὰ τὸ Συνταγμάτιον ἀνώτερος τῇ τάξει Μητροπολίτης, ἐστὶν ὁ κανονικὸς Ἔξαρχος ὅλου τοῦ Θέματος.

3ον. Τοὺς ἐν τῷ Θέματι τούτῳ ὑπάρχοντας Ἐπισκόπους ἡ Ἐκκλησία προθύμως τιμήσει εἰς Μητροπολίτας, ἐὰν ἀπὸ κοινοῦ ζητηθῇ τοῦτο.

4ον. Ὅ τε Ἔξαρχος καὶ πάντες οἱ τοῦ Θέματος Μητροπολῖται μνημονεύουσι κανονικῶς τοῦ ὀνόματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.

5ον. Ἅπαντες οἱ τοῦ Θέματος Μητροπολῖται, συνερχόμενοι ἐκ περιτροπῆς τακτικῶς ἢ ἐκτάκτως περὶ τὸν οἰκεῖον Ἔξαρχον, συγκροτοῦσιν ὑπὸ τὴν προεδρείαν αὐτοῦ Ἐπαρχιακὴν Σύνοδον, ἀγρύπνως φροντίζουσαν περὶ τῆς Ὀρθοδόξου πίστεως καὶ τῆς τῶν Ἐκκλησιῶν ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς εὐταξίας συνῳδὰ τοῖς Θείοις καὶ Ἱεροῖς Θεσμοῖς καὶ κανόσι καὶ κατὰ τὰ πατροπαράδοτα ἔθη τῆς καθ' ἡμᾶς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ θεωροῦσαν πάσας τὰς Ἐκκλησιαστικὰς καὶ λοιπὰς ὑποθέσεις τῶν χριστιανῶν τοῦ Θέματος. Αἱ δὲ ἀποφάσεις τῆς Συνόδου ταύτης ἔχουσι κῦρος ἐπαρχιακὸν καὶ ἐπιτόπιον, σωζομένου τοῦ δικαιώματος τῆς ἐκκλήτου πάντοτε τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ.

6ον. Ἡ Σύνοδος τοῦ Βουλγαρικοῦ Θέματος ὀφείλει ὁρίσαι τὰ τῆς ἐνεργείας αὐτῆς καὶ δι' εἰδικοῦ κανονισμοῦ ἐγκεκριμένου ὑπὸ τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας.

7ον. Ἡ Ἐπαρχιακὴ αὕτη Σύνοδος ἐγγράφει ἐν ἰδίῳ βιβλίῳ μετ' ἀκριβῆ δοκιμασίαν καὶ ἔρευναν τὰ ὀνόματα καὶ τὰ προσόντα τῶν εἰς Ἀρχιερατείαν ἐκλεξίμων Κληρικῶν τῶν ἀπὸ παντὸς τοῦ Βουλγαρικοῦ Θέματος.

8ον. Αἱ ἐκλογαὶ τῶν Μητροπολιτῶν καὶ Ἐπισκόπων τοῦ Βουλγαρικοῦ Θέματος

ἐνεργοῦνται παρὰ τῆς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου ἐπὶ τῶν ἐν τῷ εἰρημένῳ ἐπαρχιακῷ Καταλόγῳ τῶν ἐκλεξίμων, φυλαττομένου τοῦ κανονικοῦ κύρους τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ· αἱ δὲ χειροτονίαι τελοῦνται κατὰ Πατριαρχικὴν ἔκδοσιν εἴτε ἐν τῇ ἕδρᾳ τῆς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου, εἴτε ἐν τῇ χηρευούσῃ Μητροπόλει ἢ Ἐπισκοπῇ.

9ον. Τὰ Ἀρχιερατικὰ διπλώματα (Βεράτια) τοῦ Βουλγαρικοῦ Θέματος αἰτῶν ὁ Πατριάρχης παρὰ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης πέμπει πρὸς τὴν Ἐπαρχιακὴν Σύνοδον, ἵνα δι' αὐτῆς ἐγχειρισθῶσι πρὸς τοὺς χειροτονηθέντας.

10ον. Ἡ Ἐπαρχικὴ Σύνοδος ἐξαιτεῖται παρὰ τοῦ Πατριάρχου πᾶν, οὗ ἂν χρήζῃ (οἷον ἅγιον μῦρον καὶ τὰ τοιαῦτα), καὶ ἀναφέρεται πρὸς αὐτὸν περὶ πάσης Ἐπαρχιακῆς ὑποθέσεως, ἀπαιτούσης τὴν Πατριαρχικὴν προστασίαν καὶ συνδρομὴν, ἄλλην τε καὶ τὴν παρὰ τῇ Ὑψηλῇ Κυβερνήσει.

11ον. Ἡ Ἐπαρχιακὴ Σύνοδος φροντίζει ὅπως συστηθῶσιν ἐν τῷ Βουλγαρικῷ Θέματι τὰ ἀναγκαῖα Ἱερατικὰ Σχολεῖα πρὸς μόρφωσιν τοῦ κατωτέρου κλήρου, καθὼς καὶ μία Θεολογικὴ Σχολὴ ἐν τῇ ἕδρᾳ τῆς Συνόδου, συντηρουμένη κοινῇ δαπάνῃ ἁπαξαπάντων τῶν τοῦ Θέματος Μητροπολιτῶν καὶ Ἐπισκόπων καὶ τοῦ Ὀρθοδόξου Βουλγαρικοῦ λαοῦ. Δύναται δὲ πέμπειν καὶ ἀριθμόν τινα Ἱεροσπουδαστῶν Βουλγαροπαίδων εἰς τὴν κατὰ Χάλκην Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας.

12ον. Ἡ τάξις τῶν Σταυροπηγίων Μοναστηρίων τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου διατελέσει ἀναλλοίωτος.

13ον. Ἐὰν ἔν τισι τῶν ἐν τῷ Βουλγαρικῷ Θέματι Ἐκκλησιῶν αἱ ἱεραὶ ἀκολουθίαι ἀναγινώσκωνται Ἑλληνιστὶ, ἐν δέ τισι τῶν ἐκτὸς Σλαβιστὶ, καὶ τοῦ λοιποῦ διατελέσει τὸ αὐτὸ γινόμενον, πλὴν ἐὰν κοινῇ συμφωνίᾳ πάντων τῶν συνενοριτῶν ἢ συνδημοτῶν ἐξαιτηθῇ ἡ τοῦ Μητροπολίτου ἄδεια πρὸς οἱανδήποτε τῆς γλώσσης μεταβολήν· τὸ μέρος δὲ, ὅπερ δὲν εὐαρεστεῖται εἰς τὴν γλῶσσαν, ἧς ἡ χρῆσις ἀνέκαθεν ἐξακολουθεῖ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐκείνῃ, δύναται νὰ κτίσῃ ἰδίαν ἐκκλησίαν· τὸ δικαίωμα ὅμως ἔσεται πάντοτε τὸ καθεστός.

14ον. Τῶν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ Βουλγαρικοῦ θέματος ἱερῶν ἐκκλησιῶν ὁ κλῆρος ἀπαραιτήτως ὑπάγεται ὑπὸ τὴν ἄμεσον ποιμαντικὴν ἐποπτείαν καὶ κανονικὴν ἐξάρτησιν τοῦ κατὰ τόπον Ἐπισκόπου, οὗ καὶ μνημονεύει, παρ' οὗ καὶ διορίζεται καὶ κρίνεται καὶ παύεται κατὰ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας. Ἐπομένως καὶ ἡ ἐν Παλατᾷ κειμένη Ἱερὰ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, ἡ ὑπὸ Βουλγάρων συντηρουμένη ὑπάγεται εἰς τὰς αὐτὰς κανονικὰς διατάξεις, χορηγουμένου αὐτοῖς, ἐὰν θέλωσι, τοῦ δικαιώματος τοῦ ἔχειν ἴδιον Τιτουλάριον Ἐπίσκοπον κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν ἐν τῇ Πατριαρχικῇ Ἐνορίᾳ κειμένων ἐπισημοτέρων ἐκκλησιῶν.

15ον. Ἐν τῇ ἐκλογῇ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου οἱ Μητροπολῖται τοῦ Βουλγαρικοῦ Θέματος ἀπολαύουσιν ὡς ἐκλογεῖς καὶ ὡς ἐκλέξιμοι τῶν αὐτῶν δικαίων, ὧν καὶ οἱ λοιποὶ τοῦ Θρόνου Μητροπολῖται.

16ον. Ὅσοι τῶν Μητροπολιτῶν ἢ Ἐπισκόπων τοῦ Βουλγαρικοῦ Θέματος ἕνεκα

ἰδίων ἢ Ἐπαρχιακῶν ὑποθέσεων ἀναγκάζονται μεταβῆναι εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἰσχύουσι καὶ ἐπ' αὐτῶν αἱ αὐταὶ κανονικαὶ διατυπώσεις, ὅσαι καὶ περὶ τῆς λοιπῆς ἱεραρχίας τοῦ θρόνου.

17ον. Οἱ ἐκ τοῦ Βουλγαρικοῦ θέματος τυχὸν ἐνδημοῦντες εἰς Κωνσταντινούπολιν Μητροπολῖται χοροστατοῦσιν ἐπ' ἐκκλησίας ἢ καὶ παρεδρεύουσιν ἐν τῇ Συνόδῳ κατὰ πρόσκλησιν τιμητικὴν τοῦ Πατριάρχου ἀπαραλλάκτως, καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ τυχὸν ἐνδημοῦντες Μητροπολῖται τοῦ θρόνου οἱ μὴ ὄντες ἐνεργείᾳ μέλη Συνοδικά.

18ον. Ἐὰν ὑπάρχωσιν ἐν Κωνσταντινουπόλει νομίμως ἀνεγνωρισμένοι λαϊκοὶ ἀντιπρόσωποι τοῦ Θέματος τούτου προσκαλοῦνται καὶ αὐτοὶ εἰς ἐκείνας τὰς ἐν τοῖς Πατριαρχίοις γενικὰς συνελεύσεις εἰς ὅσας καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι ἄλλων Ἐπαρχιῶν.

('Αριθ. 10.)

Τὸ τελευταῖον σχέδιον τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς.

Ἄρθρον Αον.

Ἐκ τῶν κατωτέρω ἀριθμουμένων Ἐκκλησιαστικῶν Ἐπαρχιῶν καὶ χωρῶν συνιςᾶται ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν Βουλγαρικὴ Ἐξαρχία ἐν ἰδιαίτερον Ἐκκλησιαστικὸν Θέμα, ἀπολαῦον πλήρους ἐσωτερικῆς αὐτοδιοικήσεως ὡς πρὸς τὰ ἐκκλησιαστικά.

Ἄρθρον Βον.

Ὁ ἐν τῷ Θέματι τούτῳ ἀνώτερος τῇ τάξει Μητροπολίτης ἔστιν ἔξαρχος τοῦ ὅλου Θέματος, ἐνταυτῷ δὲ καὶ κανονικὸς πρόεδρος τῆς περὶ αὐτὸν ἐσομένης Βουλγαρικῆς διαρκοῦς Συνόδου.

Ἄρθρον Γον.

Τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν τοῦ ῥηθέντος Θέματος κανονισθήσονται δι' ἰδιαιτέρου κανονισμοῦ, καθυποβληθησομένου εἰς τὴν ἔγκρισιν τῆς Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως, δυνάμει τοῦ ὁποίου Κανονισμοῦ θέλει κωλύεται πᾶσα ἔμμεσος ἢ ἄμεσος ἀνάμιξις τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐν τῇ διοικήσει τοῦ ῥηθέντος Θέματος καὶ ἰδίως ἐν ταῖς ἐκλογαῖς τῶν Ἀρχιερέων αὐτοῦ καὶ δὴ καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἐξάρχου.

Ἅμα δὲ ἐκλεγομένου τοῦ ῥηθέντος ἐξάρχου, ἡ τῆς Ἐξαρχίας Σύνοδος ὀφείλει ἀναφέρεσθαι πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, ὅστις θέλει χορηγεῖ ὅσον τάχιον τὴν πρὸς χειροτονίαν αὐτοῦ προσήκουσαν Πατριαρχικὴν ἔκδοσιν.

Ἄρθρον Δον.

Ὁ ῥηθεὶς Ἔξαρχος διορίζεται δι' ὑψηλοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Βερατίου, μνημονεύει δὲ κανονικῶς τοῦ ὀνόματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.

Ἄρθρον Εον.

Ὁ ῥηθεὶς Ἔξαρχος θέλει ἔχει τὸ δικαίωμα τοῦ ἀναφέρεσθαι διὰ πᾶσαν ὑπόθεσιν, ἀφορῶσαν τὴν Ἐξαρχίαν αὐτοῦ εἰς τὰς διοικητικὰς ἀρχὰς εἴτε τῆς Ἐξαρχίας αὐτοῦ εἴτε τῆς πρωτευούσης ἀπ' εὐθείας καὶ δι' ἰδίων ἐκθέσεων· ἰδίως δὲ τὰ παρὰ τῆς Ὑψηλῆς Κυβερνήσεως χορηγηθησόμενα Βεράτια ἐκδοθήσονται ἐπὶ ταῖς παρὰ τοῦ ῥηθέντος Ἐξάρχου πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Κυβέρνησιν καθυποβληθησομέναις ἐκθέσεσιν.

Ἄρθρον Ϛον.

Ἐὰν συμπέσωσιν ἐκκλησιαστικαὶ καὶ θρησκευτικαὶ ὑποθέσεις, χρήζουσαι πρὸς συντήρησιν καὶ ἐμπέδωσιν τοῦ ὀρθοδόξου πολιτεύματος, κοινῆς σκέψεως καὶ συμπράξεως, ἡ Σύνοδος τῆς ῥηθείσης ἐξαρχίας θέλει ἀναφέρεσθαι πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην καὶ τὴν περὶ αὐτὸν Ἁγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον, παρ' ὧν θέλουσι χορηγεῖσθαι αὐτῇ προθύμως ἡ ἀπαιτουμένη σύμπραξις καὶ αἱ ἀναγκαῖαι ἀπαντήσεις.

Ἄρθρον Ζον.

Ἡ τῆς ῥηθείσης Ἐξαρχίας Σύνοδος θέλει λαμβάνει παρὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τὸ Ἅγιον Μύρον, ὁσάκις ἂν χρήζῃ αὐτοῦ.

Ἄρθρον Ηον.

Οἱ Ἐπίσκοποι, Ἀρχιεπίσκοποι καὶ Μητροπολῖται τοῦ τε Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς Βουλγαρικῆς Ἐξαρχίας θὰ δύνανται ἐλευθέρως νὰ πηγαινοέρχωνται καὶ νὰ διέρχωνται ἀμοιβαίως διὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπαρχιῶν τοῦτε Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς ῥηθείσης Ἐξαρχίας καὶ διὰ τὰς τυχὸν παρεμπιπτούσας ἀνάγκας νὰ διαμένωσιν ἐν ταῖς ἕδραις τῶν Βιλαγετίων καὶ ἐν τοῖς διαφόροις διοικητικοῖς κέντροις, χωρὶς ὅμως νὰ δύνανται ἐπ' οὐδεμιᾷ προφάσει καὶ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ νὰ συγκαλῶσι περὶ ἑαυτοὺς Συνόδους καὶ νὰ ἐξασκῶσιν οἱανδήποτε δικαιοδοσίαν ἐπὶ τῶν ἐκτὸς τῆς ἐπαρχίας αὐτῶν εὑρισκομένων εἴτε Γραικῶν εἴτε Βουλγάρων, οὔτε νὰ δύνανται νὰ ἱερουργήσωσιν ἄνευ τῆς Κανονικῆς ἀδείας τοῦ τῆς Ἐπαρχίας Ἐπισκόπου.

Ἄρθρον Θον.

Τὸ ἐν Κωνσταντινουπολει Βουλγαρικὸν Μετόχιον καὶ ὁ παρ' αὐτῷ εὑρισκόμενος Βουλγαρικὸς Ναὸς ἐξαρτῶνται καὶ ἐποπτεύονται ἀμέσως ἀπὸ τὸν Ἔξαρχον τοῦ Βουλγαρικοῦ Θέματος, ὡς τὸ Ἁγιοταφιτικὸν Μετόχιον ἐξαρτᾶται καὶ ἐποπτεύεται ἀπὸ τὸν Μακαριώτατον Πατριάρχην Ἱεροσολύμων. Δύναται δὲ ὁ ῥηθεὶς Ἔξαρχος, ὁσάκις ἡ χρεία τὸ καλέσει, νὰ ἐνδημῇ ἐν αὐτῷ διὰ τὰς παρεμπιπτούσας ἐθνικάς τε καὶ ἐκκλησιαστικὰς αὐτοῦ ὑποθέσεις, χωρὶς ὅμως νὰ δύναται ν' ἀναμιγνύηται οὐδαμῶς ἐν τοῖς ἀναγομένοις εἰς τοὺς ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς Βουλγαρικῆς Ἐξαρχίας εἴτε ἐν Κωνσταντινουπόλει, εἴτε ἀλλαχοῦ εὑρισκομένους Βουλγάρους.

Ἄρθρον Ιον.

Αἱ ἐπαρχίαι Τζερβενοῦ, Δρύστρας, Πρεσλάβας, Τουρνόβου, Σοφίας, Βράτζας, Λοφτζοῦ, Βιδύνης, Νύσσης, Νυσάβας, Κεςεντηλίου, Σαμακοβίου, Σκοπείων, Βελισσοῦ, Μογλενῶν, Βοδενῶν, Στρουμνίτζης, Πολυανῆς, Βάρνης, πλὴν τῆς πόλεως, τὸ Σαντζάκιον Συλήμνου πλὴν τῶν πόλεων Ἀγχιάλου καὶ Μεσημβρίας, ἐκ τῆς ἐπαρχίας Σωζουπόλεως ὁ Καζᾶς τῆς Σωζουπόλεως πλὴν τῶν παραλίων· ἐκ τῆς ἐπαρχίας Ἀδριανουπόλεως ὁ Καζᾶς τοῦ Τζιρμὰν καὶ Τζίσρι Μουσταφᾶ-Πασσᾶ· ἐκ τῆς ἐπαρχίας Δράμας ὁ Καζᾶς τοῦ Νευροκόπου· ἐκ τῆς ἐπαρχίας Ξάνθης ὁ Καζᾶς τοῦ Ἀχῆ Τζελεμπῆ· ἐκ τῆς ἐπαρχίας Πελαγωνείας ὁ Καζᾶς τοῦ Περλεπέ· ἐκ τῆς ἐπαρχίας Μελενίκου τὸ Βόρειον μέρος πλὴν τῆς πόλεως καὶ τοῦ νοτίου μέρους τῆς ἐπαρχίας· ἐκ τῆς ἐπαρχίας Ῥασκοπρεσρένης ὁ Καζᾶς τῆς Πρίστινας· ἐκ τῆς ἐπαρχίας Πρε-

σπῶν ἡ Ἀχρὶς καὶ πάντα τὰ μέρη τὰ κείμενα ἐκτὸς τῆς ποτὲ ἐπισκοπῆς Πρεσπῶν μὲ τὰ σύνορα αὐτῆς. Ἡ ἐπαρχία Φιλιππουπόλεως πλὴν τῆς πόλεως, τῆς κωμοπόλεως Στενημάχου, καὶ τῶν χωρίων Κούκλενας, Βοδενῶν, Ἀρβανιτοχωρίου, Παναγίας, Νοβοσέλο, Λιάσκοβου, Ἀχλανίου, Πατζκόβου, Βελαστίτζας, ἐὰν ὦσι μικτά· ἅμα δὲ καὶ τῶν μοναστηρίων Ἁγίας Παρασκευῆς (Βοδενῶν), Ἁγίων Ἀναργύρων (Κουκλαίνης), Ἁγ. Γεωργίου (Βελαστίτζας), ἀπαρτίζουσι τὴν βουλγαρικὴν Ἐξαρχίαν, εἰς ἣν θέλουσιν ὑπάγεσθαι καὶ τὸ παρὰ τὴν Φιλιππούπολιν προάστειον τοῦ Μαρασίου καὶ ὁ Καρσὶ-Γιακᾶς, ἔτι δὲ καὶ ἡ ἐν τῇ πόλει ἐνορία τῆς Παναγίας ἐπὶ τῷ ὅρῳ ὅτι, ὅσοι κάτοικοι τῆς ἐνορίας ταύτης ἐκφράσωσι τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην, οὗτοι θέλουσι μένει κατ' ἐξαιρετικὴν προνομίαν ἐκτὸς τῆς τε ἐνοριακῆς δικαιοδοσίας τῆς ῥηθείσης Ἐκκλησίας τῆς Παναγίας καὶ δὴ καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς δικαιοδοσίας τοῦ Ἐξάρχου τοῦ Βουλγαρικοῦ Θέματος.

Ἄρθρον ΙΑον.

Ἐπειδὴ μετὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ὡς ἀνωτέρω ὁροθεσίας τῆς Βουλγ. Ἐξαρχίας θέλουσι μένει Βούλγαροι ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου, ὡς καὶ μὴ Βούλγαροι ἐκ τῆς ῥηθείσης Βουλγ. Ἐξαρχίας, θέλει καταβληθῇ ἀμοιβαίως πᾶσα προσπάθεια, ὅπως ἱκανοποιῶνται συνῳδὰ τοῖς θείοις καὶ ἱεροῖς Κανόσιν αἱ δίκαιαι αἰτήσεις τῶν τε Βουλγάρων καὶ τῶν μή, καὶ μὴ διαταράττηται ἡ ἀείποτε εὐκταία ἡσυχία καὶ ἁρμονία.

Ἄρθρον ΙΒον.

Ἡ τάξις τῶν κατὰ κανόνας Σταυροπηγίων Μοναστηρίων, τῶν ἐν τῇ ῥηθείσῃ Ἐξαρχίᾳ κειμένων, θέλει μένει ἀναλλοίωτος.

(Ἀριθ. 11).

Διορθώσεις καὶ παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ τελευταίου σχεδίου τῆς Μ. Ἐπιτροπῆς.

Εἰς τὸ Γον ἄρθρον. Τὸ ἄρθρον τοῦτο διαιρετέον εἰς δύο καὶ διορθωτέον ὡς ἑξῆς.

Ἄρθρον Γ'ον. Τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν τοῦ ῥηθέντος Θέματος κανονισθήσονται δι' ἰδιαιτέρου κανονισμοῦ, ἐξασφαλίζοντος τὴν ἐσωτερικὴν αὐτοδιοίκησιν αὐτοῦ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῶν Ἱερῶν παραδόσεων τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, καθυποβληθησομένου εἰς τὴν ἔγκρισιν τῆς Σεβ. Κυβερνήσεως.

Ἄρθρον Δον. Αἱ ἐκλογαὶ τοῦ τε Ἐξάρχου καὶ τῶν λοιπῶν ἐν τῷ Θέματι τούτῳ Μητροπολιτῶν τελοῦνται ἐλευθέρως κατὰ τὰς διατυπώσεις τῶν Ἱερῶν Κανόνων ὑπὸ τῆς Συνόδου τῆς Ἐξαρχίας ταύτης, φυλαττομένου τοῦ κανονικοῦ κύρους τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ, ὅστις, ἅμα εἰδοποιηθεὶς ἐπισήμως διὰ μὲν τὸν Ἔξαρχον ὑπὸ τῆς Συνόδου, διὰ δὲ τοὺς Μητροπολίτας ὑπὸ τοῦ Ἐξάρχου, θέλει ἀποστέλλει (τὴν ἐπικύρωσιν τῆς ἐκλογῆς καὶ δὴ καὶ) τὴν ἔκδοσιν τῆς χειροτονίας, ἐὰν ὁ ἐκλεγεὶς ἦ πρεσβύτερος ἢ διάκονος (τῆς ά οἰκουμεν. δ'. (1) καὶ τῆς Δ'. κή (2).)

---

(1) « Ἐπίσκοπον προσήκει μάλιστα μὲν ὑπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ καθίστασθαι· εἰ » δὲ δυσχερὲς εἴη τὸ τοιοῦτον, ἢ διὰ κατεπείγουσαν ἀνάγκην, ἢ διὰ μῆκος ὁδοῦ· ἐξάπαντος » τρεῖς ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναγομένους, συμψήφων γενομένων καὶ τῶν ἀπόντων καὶ συντιθεμένων » διὰ γραμμάτων, τότε τὴν χειροτονίαν ποιεῖσθαι. Τὸ δὲ κῦρος τῶν γινομένων δίδοσθαι καθ' » ἑκάστην ἐπαρχίαν τῷ Μητροπολίτῃ. »

(2) « Πανταχοῦ τοῖς τῶν ἁγίων πατέρων ὅροις ἑπόμενοι, καὶ τὸν ἀρτίως ἀναγνωσθέντα » κανόνα τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα θεοφιλεστάτων Ἐπισκόπων, τῶν συναχθέντων ἐπὶ τοῦ τῆς » εὐσεβοῦς μνήμης Μεγάλου Θεοδοσίου, τοῦ γενομένου βασιλέως ἐν τῇ βασιλίδι Κωνσταντι- » νουπόλεως νέᾳ Ῥώμῃ, γνωρίζοντες : τὰ αὐτὰ καὶ ἡμεῖς ὁρίζομέν τε καὶ ψηφιζόμεθα περὶ » τῶν πρεσβείων τῆς ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας, τῆς αὐτῆς Κων]λεως νέας Ῥώμης. Καὶ γὰρ » τῷ θρόνῳ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης διὰ τὸ βασιλεύειν τὴν πόλιν ἐκείνην οἱ πατέρες εἰκό- » τως ἀποδεδώκασι τὰ πρεσβεῖα· καὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ κινούμενοι οἱ ἑκατὸν πεντήκοντα θεο- » φιλέστατοι Ἐπίσκοποι, τὰ ἴσα πρεσβεῖα ἀπένειμαν τῷ τῆς νέας Ῥώμης ἁγιωτάτῳ θρόνῳ, » εὐλόγως κρίναντες, τὴν βασιλείᾳ καὶ συγκλήτῳ τιμηθεῖσαν πόλιν καὶ τῶν ἴσων ἀπολαύου- » σαν πρεσβείων τῇ πρεσβυτέρᾳ Βασιλίδι Ῥώμῃ, καὶ ἐν τοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς ὡς ἐκείνην » μεγαλύνεσθαι πράγμασι, δευτέραν μετ' ἐκείνην ὑπάρχουσαν. Καὶ ὥστε τοὺς τῆς Ποντι-

Τὸ Δον. Ἄρθρον τοῦ σχεδίου διορθωτέον ὡς ἑξῆς:

Ἄρθρον Εον. Ὁ διορισμὸς τοῦ Ἐξάρχου ἐπικυροῦται δι' ὑψηλοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Βερατίου, ὅπερ, ἐκδιδόμενον συνεπείᾳ ἐκθέσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, θέλει πέμπεσθαι εὐθὺς πρὸς τὸν Ἔξαρχον· αὐτὸς δὲ ὁ Ἔξαρχος καὶ οἱ λοιποὶ Μητροπολῖται μνημονεύουσι κανονικῶς ἐν ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς τοῦ ὀνόματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου (τῆς πρωτοδευτέρας ιέ. (3).)

Εἰς τὸ Θον ἄρθρον μετὰ τὰς λέξεις: « ὁσάκις ἡ χρεία τὸ καλέσῃ » προσθετέον « νὰ ἔρχηται ἀκολύτως μετὰ προηγουμένην κανονικὴν ἄδειαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ὡς ποιοῦσι καὶ αὐτοὶ οἱ Πατριάρχαι » (Καν. τῆς ἐν Σαρδικῇ γ'. καὶ ἄλλοι (4).)

Εἰς τὸ τέλος τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου προσθετέον· « ὁσάκις δὲ συμπέσῃ νὰ τελέσῃ ἱεροπραξίαν εἴτε ἐντὸς εἴτε ἐκτὸς τοῦ Μετοχίου, ὀφείλει λαμβάνειν ἔκδοσιν τοῦ Πατριάρχου κατὰ τοὺς κανόνας, ὅπερ πράττει καὶ αὐτὸς ὁ Ἱεροσολύμων καὶ οἱ ἄλλοι Πατριάρχαι, ὁσάκις ἐνδημοῦσιν ἐν Κωνσταντινουπόλει. » (Καν. Ἀντιοχείας ιγ'. (5) καὶ τῆς Β'. Οἰκουμεν. ϐ'. (6) καὶ ἄλλοι.)

» κῆς καὶ τῆς Ἀσιανῆς, καὶ τῆς Θρᾳκικῆς Διοικήσως Μητροπολίτας μόνους, ἔτι » δὲ καὶ τοὺς ἐν τοῖς Βαρβαρικοῖς Ἐπισκόπους τῶν προειρημένων Διοικήσεων χειροτονεῖσθαι ὑπὸ τοῦ προειρημένου ἁγιωτάτου θρόνου τῆς κατὰ » Κωνσταντινούπολιν ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας· δηλαδὴ ἑκάστου Μητροπολίτου τῶν » προειρημένων διοικήσεων μετὰ τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων χειροτονοῦντος τοὺς τῆς ἐ» παρχίας ἐπισκόπους, καθὼς τοῖς Θείοις Κανόσι διηγόρευται. Χειροτονεῖσθαι δέ, καθὼς » εἴρηται τοὺς Μητροπολίτας τῶν προειρημένων Διοικήσεων παρὰ τοῦ Κων» σταντινουπόλεως Ἀρχιεπισκόπου, ψηφισμάτων συμφώνων, κατὰ τὸ ἔθος, γινομένων καὶ ἐπ' αὐτὸν ἀναφερομένων. »

(3) « Τὰ ὁρισθέντα περὶ πρεσβυτέρων καὶ ἐπισκόπων καὶ Μητροπολιτῶν, πολλῷ μᾶλλον » ἐπὶ Πατριαρχῶν ἁρμόζει· ὥστε, εἴ τις Πρεσβύτερος, ἢ Ἐπίσκοπος ἢ Μητροπολίτης τολμήσοι ἀποστῆναι τῆς πρὸς τὸν οἰκεῖον Πατριάρχην κοινωνίας, καὶ μὴ ἀναφέροι τὸ ὄνομα αὐ» τοῦ, κατὰ τὸ ὡρισμένον καὶ τεταγμένον, ἐν τῇ θείᾳ μυσταγωγίᾳ, ἀλλὰ πρὸ ἐμφανείας » συνοδικῆς καὶ τελείας αὐτοῦ κατακρίσεως σχίσμα ποιήσοι· Τοῦτον ὥρισεν ἡ ἁγία Σύνοδος, » πάσης ἱερατείας παντελῶς ἀλλότριον εἶναι, εἰ μόνον ἐλεγχθείη τοῦτο παρανομήσας. . . . . »

(4) « Καὶ τοῦτο προστεθῆναι ἀναγκαῖον, ἵνα μηδεὶς ἐπισκόπων ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ ἐπαρχίας » εἰς ἑτέραν ἐπαρχίαν, ἐν ᾗ τυγχάνουσιν ὄντες ἐπίσκοποι, διαβαίνοι. Εἰ μή τις παρὰ τῶν ἀ» δελφῶν τῶν ἐν αὐτῇ κληθείη, διὰ τὸ μὴ δοκεῖν ἡμᾶς τὰς τῆς ἀγάπης, ἀποκλείειν πύλας. »

(5) « Μηδένα ἐπίσκοπον τολμᾷν ἀφ' ἑτέρας Ἐπαρχίας εἰς ἑτέραν μεταβαίνειν καὶ χειροτο» νεῖν ἐν ἐκκλησίᾳ τινὰς εἰς προαγωγὴν λειτουργίας, μηδὲ εἰ συνεπάγοιτο ἑαυτῷ ἑτέρους, εἰ » μὴ παρακληθεὶς ἀφίκοιτο διὰ γραμμάτων τοῦ τε Μητροπολίτου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐπι» σκόπων, ὧν εἰς τὴν χώραν παρέρχοιτο. . . . . »

(6) « Τοὺς ὑπὲρ Διοίκησιν ἐπισκόπους ταῖς ὑπερορίοις Ἐκκλησίαις μὴ ἐπιέναι μηδὲ συγ» χέειν τὰς Ἐκκλησίας. . . . »

Ἄρθρον Ιον. Αἱ Ἐπαρχίαι Τζερβενοῦ, Δρύστρας, (ἐκτὸς τῆς Κωνστάντζας), Πρεσλάβας, Τουρνόβου, Σοφίας, Βράτζας, Λοφτζοῦ, Βιδύνης, Νύσσης, Νυσσάβας, Κεστεντηλίου, Σαμακοβίου, Βελισσοῦ, Βάρνης ἐκτὸς τῆς πρωτευούσης καὶ τῶν παραλίων χωρίων τῶν ἀπὸ τῆς πόλεως Βάρνης μέχρι τῆς Κωνστάντζας διϊκνουμένων εἴκοσι περίπου τὸν ἀριθμόν. Ἐκ τῆς Ἐπαρχίας Μεσημβρίας ὁ Καζᾶς Προβατί.

Ἐκ τῆς ἐπαρχίας Ἀγχιάλου οἱ δύο Καζάδες Ἀετὸς καὶ Καρναπάτι. Ἐκ τοῦ Σαντζακίου Συλήμνου τῆς Ἐπαρχίας Ἀδριανουπόλεως οἱ Καζάδες Συλήμνου, Γιαμπόλεως καὶ Νοβαΐ.

Ἐκ τῆς Ἐπαρχίας Φιλιππουπόλεως πάντες οἱ Καζάδες πλὴν τοῦ Ναχιγὲ Κόνους καὶ τῆς πόλεως, ἐξαιρέσει τοῦ Καρσὶ-Γιακά.

Ἐκ τῆς Ἐπαρχίας Πελαγωνείας ὁ Καζᾶς Περλεπὲ, καὶ ἐκ τῆς Ἐπαρχίας Ξάνθης ὁ Καζᾶς τοῦ Ἀχῆ-Τζελεμπῆ.

Παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ Ιου ἄρθρου.

Αἱ Ἐπαρχίαι Βοδενῶν, Μογλενῶν, Πολυανῆς, Σκοπείων καὶ Στρωμνίτζης ἐξῃρέθησαν· διότι μέχρι σήμερον εὑρίσκονται εἰς σχέσιν καὶ ἁρμονίαν μὲ τὰ Πατριαρχεῖα.

Ἐπίσης καὶ οἱ Καζάδες Πρίστινας (τῆς ἐπαρχίας Ῥασκοπρεσρένης), Ἀχρίδος (τῆς ἐπαρχίας Πρεσπῶν), τὸ βόρειον μέρος τῆς ἐπαρχίας Μελενίκου καὶ ὁ Καζᾶς Νευροκόπου τῆς Ἐπαρχίας Δράμας.

Τὰ δὲ παράλια χωρία ἀπὸ Βάρνης μέχρι Κωνστάντζας ἐξῃρέθησαν καὶ διὰ τοὺς ἀνωτέρω λόγους καὶ διότι τὸ πλεῖστόν εἰσι καθαρῶς Γραικικὰ ἢ μικτά.

Ὡσαύτως καὶ τὰ παράλια τῶν Ἐπαρχιῶν Μεσημβρίας, Ἀγχιάλου καὶ ἡ Ἐπαρχία Σωζουαγαθουπόλεως μέχρι τοῦ Πόρου.

Οἱ δὲ τῆς Ἐπαρχίας Ἀδριανουπόλεως καζάδες Τζιρμένι καὶ Τζίσρι-Μουσταφᾶ-Πασσᾶ ἐξῃρέθησαν μόνον διότι ὡς ἐκ τῆς θέσεως συνέχονται μὲ τὸ ὑπόλοιπον μέρος τῆς Ἐπαρχίας Ἀδριανουπόλεως καὶ διετέλεσαν πάντοτε εἰς ἁρμονίαν μὲ τὴν Μητρόπολιν. Ὁ δὲ πρῶτος μάλιστα ἐξ αὐτῶν κατοικεῖται ὑπὸ Γραικῶν, τὸ πλεῖσον λαλουμένης τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης.

Διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους καὶ ὁλόκληρος ὁ Ναχιγὲς Κόνους τῆς Ἐπαρχίας Φιλιππουπόλεως, ἐν ᾧ συμπεριλαμβάνονται καὶ τὰ ἐν τῷ σχεδίῳ ἀναφερόμενα χωρία καὶ

« Ἀκλήτους δὲ Ἐπισκόπους ὑπὲρ Διοίκησιν μὴ ἐπιβαίνειν ἐπὶ χειροτονίᾳ, ἤ τισιν ἄλλαις » οἰκονομίαις Ἐκκλησιαστικαῖς. Φυλαττομένου δὲ τοῦ προγεγραμμένου περὶ τῶν διοικήσεων » κανόνος, εὔδηλον ὡς τὰ καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν ἡ τῆς ἐπαρχίας Σύνοδος διοικήσει, κατὰ τὰ » ἐν Νικαίᾳ ὡρισμένα. Τὰς δὲ ἐν τοῖς Βαρβαρικοῖς ἔθνεσι τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας οἰκονομεῖσθαι » χρὴ κατὰ τὴν κρατήσασαν συνήθειαν τῶν Πατέρων. »

αἱ κωμοπόλεις, διότι τὰ πλεῖστα, καθὼς καὶ τὸ χωρίον Δερμένδερε, δι᾽ ἀναφορῶν αὐτῶν ἐδήλωσαν τὸ ἀδιάσπαστον αὐτῶν ἀπὸ τὰ Πατριαρχεῖα· καὶ μ᾽ ὅλον ὅτι καὶ ἕτερα χωρία, ἰδίως τοῦ Καζᾶ Χασκιοΐ, διεβίβασαν τοιαύτας ἀναφορὰς εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ἀλλ᾽ ἐπειδὴ ταῦτα δὲν ὑπάγονται εἰς τὸν Καζᾶν Κόνους, ἀφίενται εἰς τὸ Θέμα τῆς Ἐξαρχίας.

Ἐπίσης ἀφίεται καὶ τὸ προάστειον ὁ Καρσὶ Γιακὰς τῆς Φιλιππουπόλεως, μ᾽ὅλον ὅτι καὶ ἐκεῖσε οἰκοῦσι Γραικοί, οἱ ὁποῖοι καὶ ἀνεγείρουσιν ἤδη Ἐκκλησίαν.

Ἡ δὲ Ἐνορία τῆς Παναγίας καὶ τὸ Μαράσι ἐν Φιλιππουπόλει δὲν δύνανται νὰ συμπεριληφθῶσιν ἐν τῷ Θέματι τῆς Ἐξαρχίας, διότι τοῦτο ἀντίκειται ὅλως τοῖς Ἱεροῖς Κανόσι, τοῖς ἀπαγορεύουσι δύο Ἐπισκόπους εἶναι εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν πόλιν. (ὅρ. Α. ή. (7) καὶ Δ΄ ιϐ΄. (8).)

---

(7) « Ἵνα ἐν τῇ πόλει δύο Ἐπίσκοποι ὦσιν. »

(8) « Ἦλθεν εἰς ἡμᾶς, ὥς τινες παρὰ τοὺς Ἐκκλησιαστικοὺς θεσμοὺς προσδραμόντες δυνα- » στείαις, διὰ πραγματικῶν τὴν μίαν ἐπαρχίαν εἰς δύο κατέτεμον, ὡς ἐκ τούτου δύο Μη- » τροπολίτας εἶναι ἐν τῇ αὐτῇ Ἐπαρχίᾳ· ὥρισε τοίνυν ἡ ἁγία Σύνοδος τοῦ λοιποῦ μηδὲν » τοιοῦτο τολμᾶσθαι παρὰ Ἐπισκόπου. Ἐπεὶ τὸν τοιοῦτον ἐπιχειροῦντα, ἐκπίπτειν τοῦ ἰδίου » βαθμοῦ. »

(Ἀριθ. 12.)

Μετάφρασις τοῦ Ὑψηλοῦ Φιρμανίου.

Ἡ Κυριωτέρα Ἀνακτορικὴ ἡμῶν ἐπιθυμία εἶναι ὅπως πάντες οἱ τὴν Αὐτοκρατορικὴν ἡμῶν Ἐπικράτειαν οἰκοῦντες πιστοὶ ὑπήκοοι, χαίροντες πάντοτε ἀσφάλειαν καὶ ἡσυχίαν κατά τε τὴν θρησκείαν καὶ λοιπά, καὶ ἐν ἁρμονίᾳ καὶ ἀγάπῃ πρὸς ἀλλήλους διατελοῦντες, (τοῦθ᾽, ὅπερ ὅ τε πατριωτισμὸς καὶ τὸ καθῆκον τοῦ ἀνθρώπου ἀπαιτοῦν), συμπράττωσιν, ὅσον τὸ ἐπ᾽ αὐτοῖς, εἰς τὰς ὑπὲρ εὐημερίας τοῦ Κράτους καὶ τῆς προόδου τοῦ πολιτισμοῦ δαψιλῶς καταϐαλλομένας διηνεκεῖς βασιλικὰς ἡμῶν προσπαθείας. Ἀλλ᾽ ἐπειδὴ ἐναντίον τῆς ἀγαθῆς ταύτης ἐπιθυμίας ἐγένετο ἡμῖν παραίτιον θλίψεως ἡ ἀπό τινος ἤδη μεταξὺ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Πατριαρχείου καὶ τῶν Ὀρθοδόξων Βουλγάρων ἀναφυεῖσα διχφωνία καὶ ἔρις ὡς ἐκ τῆς πνευματικῆς αὐτῶν ὑποταγῆς, ὡς πρὸς τὰ ὅρια δηλονότι τοῦ συνδέσμου τῶν Βουλγάρων Μητροπολιτῶν, ἐπισκόπων καὶ ἱερέων, ὡς καὶ τῶν ἐκκλησιῶν αὐτῶν μετὰ τῶν Πατριαρχείων, διὰ τοῦτο μετὰ πολλὰς συζητήσεις καὶ σκέψεις, αἵτινες ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου πρὸς τὴν ἐπ᾽ ἀγαθῷ λύσιν αὐτοῦ, ἀπεφασίσθησαν τέλος τὰ ἀκόλουθα:

Αον Θέλει σχηματισθῇ ἓν ἰδιαίτερον πνευματικὸν τμῆμα (δαΐρὲ), περιλαμϐάνον πάσας τὰς κατωτέρω ἀριθμουμένας Μητροπόλεις, ἐπισκοπὰς καὶ ἄλλα τινὰ μέρη, ὅπερ θέλει φέρει τὸν τίτλον, « Βουλγαρικὴ Ἐξαρχία »· ἡ δὲ διοίκησις τῶν θρησκευτικῶν πνευματικῶν ὑποθέσεων τοῦ τμήματος τούτου θέλει εἶναι ὁλοσχερῶς ἀνατεθειμένη εἰς τὴν ἐξαρχίαν.

Βον Ὁ ἀνώτερος κατὰ τὸν βαθμὸν τῶν ἐκ τοῦ Τμήματος τούτου Μητροπολιτῶν θέλει φέρει τὸν τίτλον Ἔξαρχος, ἔχων τὴν κανονικὴν προεδρείαν τῆς περὶ αὐτὸν Βουλγαρικῆς Συνόδου, ἥτις Σύνοδος θέλει εἶναι διαρκής.

Γον. Ἡ ἐσωτερικὴ πνευματικὴ διοίκησις τῆς Ἐξαρχίας ταύτης θέλει ὁρισθῇ δι᾽ ἑνὸς ἰδιαιτέρου κανονισμοῦ, ὅςις θέλει καθυποϐληθῇ διὰ νὰ ἐπικυρωθῇ καὶ γένηται παραδεκτὸς ὑπὸ τῆς Ὑψηλῆς ἡμῶν Κυϐερνήσεως καὶ ὅστις δέον νὰ συνάδῃ κατὰ πάντα μὲ τοὺς θεμελιώδεις κανόνας καὶ τὰς θρησκευτικὰς διατάξεις τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας· ὁ δὲ κανονισμὸς οὗτος θέλει γίνει εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἐξασφαλίζῃ αὐτὴν κατά τε τὴν διοίκησιν τῶν κληρικῶν αὐτῆς ὑποθέσεων καὶ πρὸ πάντων ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῶν Ἐπισκόπων της καὶ τοῦ Ἐξάρχου ἀπὸ οἱασδήποτε ἀμέσου ἢ ἐμμέσου ἐπεμϐάσεως τοῦ Πατριάρχου. Ἅμα δὲ τῇ ἐκλογῇ τοῦ ἐξάρχου ἡ Βουλγα-

ρικὴ Σύνοδοςθέλει εἰδοποιεῖ τοῦτο τῷ Πατριάρχῃ· οὗτος δὲ θέλει δίδει τὸ ταχύτερον τὴν ἀναγκαιοῦσαν θρησκευτικὴν ἐπικύρωσιν.

Δον. Ὁ Ἔξαρχος οὗτος, διοριζόμενος δι' Ὑψηλοῦ μου Περατίου, θέλει εἶναι ὑπόχρεως νὰ μνημονεύῃ κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν κανόνα τοῦ ὀνόματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου. Πρὶν δὲ ἐκλεγῇ θρησκευτικῶς ἢ πνευματικῶς ὁ διὰ τὴν θέσιν ταύτην κατάλληλος θεωρηθείς, θέλει ζητῆται ἡ γνώμη καὶ παραδοχὴ τῆς Ὑψηλῆς Κυβερνήσεώς μου.

Εον. Ἐπιτρέπεται τῷ Ἐξάρχῳ, ὅπως δι' ὑποθέσεις μερῶν ἐντὸς τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ διοικήσεως εὑρισκομένων, διὰ τὰς ὁποίας εἶναι κανονικῶς ἐπιτετραμμένος νὰ μεσολαβῇ, ἀναφέρηται κατ' εὐθεῖαν εἰς τὰς ἐπιτοπίους ἀρχάς, χρείας δὲ καλούσης, καὶ εἰς τὴν Ὑψηλὴν ἡμῶν Πύλην· ἰδίως δὲ θέλουσιν ἐκδίδεσθαι δι' αἰτήσεώς του τὰ εἰς τοὺς περὶ αὐτὸν καλογήρους δοθησόμενα φιρμάνια.

Ϛον. Ἐπειδὴ εἰς ὑποθέσεις τὴν ὀρθόδοξον θρησκείαν ἀφορώσας, αἵτινες ἀπαιτοῦσι σύσκεψιν καὶ ἀμοιβαίαν σύμπραξιν, ἡ Σύνοδος τῆς ῥηθείσης ἐξαρχίας θέλει προστρέχει εἰς τὸν γενικὸν Πατριάρχην καὶ τὴν Σύνοδον τῶν Μητροπολιτῶν, θέλουσι σπεύδει καὶ οὗτοι εἰς τὸ νὰ παρέχωσι τὴν δέουσαν σύμπραξιν καὶ νὰ στέλλωσι τὰς ἀναγκαίας ἀπαντήσεις.

Ζον. Ἡ Σύνοδος τῆς Βουλγαρικῆς Ἐξαρχίας θέλει ζητεῖ τὸ ἅγιον Μύρον παρὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Ηον Οἱ τῷ Οἰκουμενικῷ Θρόνῳ ὑποκείμενοι Ἐπίσκοποι, Ἀρχιεπίσκοποι καὶ Μητροπολῖται θέλουσι διέρχεσθαι ἀκωλύτως διὰ τῆς Βουλγαρικῆς Ἐξαρχίας, ὡς καὶ οἱ Βούλγαροι Ἐπίσκοποι, Ἀρχιεπίσκοποι καὶ Μητροπολῖται διὰ τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου· δύνανται δὲ χάριν τῶν ἐμπιπτουσῶν ὑποθέσεών των νὰ διαμένωσιν εἰς τὰς πρωτευούσας τῶν Βιλαγετίων ἢ εἰς μέρη, ἐν οἷς εὑρίσκεται ἡ ἐπιτόπιος ἀρχή· ἀλλὰ δὲν δύνανται νὰ συγκροτῶσι Σύνοδον ἔξω τοῦ κύκλου τῆς πνευματικῆς αὐτῶν δικαιοδοσίας, μήτε νὰ ἐπεμβαίνωσιν εἰς ὑποθέσεις χριστιανῶν μὴ ἐμπεριλαμβανομένων ἐντὸς τοῦ κύκλου αὐτῶν, μήτε νὰ ἐκτελέσωσι θρησκευτικήν τινα τελετὴν ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ ἐπισκόπου τοῦ μέρους, εἰς τὸ ὁποῖον εὑρίσκονται.

Θον. Ἐπειδή, ὥσπερ ἡ ἐν Φαναρίῳ ἱερατικὴ κατοικία τοῦ ἁγίου Τάφου ὑποκειμένη τῇ Πατριαρχείᾳ ταύτῃ τῶν Ἱεροσολύμων διατελεῖ ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων, οὕτω καὶ ἡ ἐν τῷ αὐτῷ μέρει κατοικία τῶν Βουλγάρων ἱερέων, ὡς καὶ ἡ παρακειμένη Βουλγαρικὴ Ἐκκλησία, θέλουσιν ὑπόκεισθαι εἰς τὴν Βουλγαρικὴν Ἐξαρχίαν, ὁ ἐξονομασθεὶς θέλει ἔχει τὴν ἄδειαν τοῦ νὰ ἔρχηται, χρείας καλούσης, καὶ διαμένῃ ἐν τῇ ῥηθείσῃ κατοικίᾳ. Τόσον δὲ ὡς πρὸς τὴν ἔλευσίν του ἐνταῦθα, ἐὰν ἡ χρεία τὸ καλέσῃ, ὅσον καὶ ὡς πρὸς τὸ ἐκτελεῖν θρησκευτικήν τινα τελετήν, καθ' ὃ διάστημα ἤθελε διατρίβει ἐνταῦθα, θέλει ὑπόκεισθαι εἰς τοὺς αὐτοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας, εἰς οὓς ὑπόκεινται καὶ οἱ Πατριάρχαι Ἱεροσολύμων, Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχείας.

Ιον Ὁ Πνευματικὸς κύκλος τῆς Ἐξαρχίας ταύτης περιλαμβάνει τὰς Μητροπόλεις Ῥουστζουκίου, Συλιστρίας, Σούμλας, Τορνόβου, Σοφίας, Βράτζας, Λόφτζας, Βιδυνίου, Νύσσης, Νυσσάβας, Κεστεντηλίου, Σαμοκοβίου, Βελισσῶν. Βάρνης (ἐκτὸς τῆς πόλεως ταύτης καὶ τῶν ἀπ' αὐτῆς μέχρι Κωνστάντζας παραλίων τοῦ Εὐξείνου εἴκοσι σχεδὸν χωρίων, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι δὲν εἶναι Βούλγαροι), τοῦ Σαντζακίου Συλήμνου, ἐκτὸς τῶν Κασαπάδων Ἀγχιάλου καὶ Μεσημβρίας, τοῦ Καζᾶ Σωζουπόλεως, ἐκτὸς τῶν παραλίων χωρίων, πρὸς δὲ καὶ τῆς Φιλιππουπόλεως ἐξαιρουμένων τῆς πρωτευούσης καὶ τοῦ Καζᾶ Στενιμάχης, ὡς καὶ τῶν χωρίων Κοκλάνης, Βοδενῶν, Ἀρναούτ-Κοΐ, Παναγίας, Λοβοσλῆ, Λάσκο, Ἀχλανίου, Πασκόβου καὶ Λαστίντζας, ἔτι δὲ καὶ τῶν Μοναστηρίων Πατζκόβου, Ἁγίων Ἀναργύρων, ἁγίας Παρασκευῆς καὶ ἁγίου Γεωργίου. Ἡ δὲ ἐντὸς τῆς Φιλιππουπόλεως συνοικία τῆς Παναγίας, ἂν καὶ μέλλῃ νὰ συμπεριληφθῇ καὶ αὐτὴ εἰς τὴν Βουλγαρικὴν ἐξαρχίαν, ὅσοι ὅμως ἐκ τῶν κατοίκων αὐτῆς δὲν θέλουν νὰ ὑπόκεινται εἰς τὴν Βουλγαρικὴν ἐξαρχίαν καὶ ἐκκλησίαν, εἰσὶν ὅλως ἐλεύθεροι. Τὰ καθέκαστα δὲ τούτου θέλουσι διαιτηθῇ μεταξὺ τῶν Πατριαρχείων καὶ τῆς ἐξαρχίας κατὰ τὴν θρησκευτικὴν τάξιν. Ἐὰν δὲ ἐκτὸς τῶν ἄνω ἀριθμηθέντων καὶ ἐξονομασθέντων μερῶν ἤθελον ἢ τὸ ὅλον ἢ τοὐλάχιστον τὰ δύο τρίτα τῶν ὀρθοδόξων κατοίκων ἄλλων μερῶν νὰ ὑπόκεινται ὡς πρὸς τὰς πνευματικὰς ὑποθέσεις των εἰς τὴν Βουλγαρικὴν Ἐξαρχίαν, τοῦτο δὲ ἐξεταζόμενον ἤθελεν ἀποδειχθῇ, ἐπιτρέπεται μέν, ἀλλ' ἐπειδή, ὡς εἴρηται, τοῦτο θέλει γίνεται τῇ ὁμοφώνῳ γνώμῃ τοῦ ὅλου τῶν κατοίκων ἢ τοὐλάχιστον τῶν δύω τρίτων αὐτῶν, ἐὰν ἤθελέ τις μὲ τὴν αἰτίαν ταύτην προσπαθήσει νὰ παρεμβάλῃ καθ' οἱονδήποτε τρόπον διχονοίας μεταξὺ τῶν κατοίκων, ὁ τοιοῦτος θέλει εὐθύνεται κατὰ τοὺς κανόνας καὶ τιμωρεῖσθαι.

ΙΑον. Ἡ τάξις τῶν ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς Βουλγαρικῆς Ἐξαρχίας κειμένων καὶ κατὰ τοὺς θρησκευτικοὺς κανόνας ἐκ τῶν Πατριαρχείων ἐξηρτημένων μοναστηρίων θέλει ἐξακολουθεῖ ὡς καὶ πρότερον.

Ἐπειδὴ τὰ ἀνωτέρω ἄρθρα ἐθεωρήθησαν ἀρκοῦντα πρὸς τὰς νομίμους ἀνάγκας ἀμφοτέρων τῶν μερῶν καὶ ἱκανὰ πρὸς ἀποσόβησιν τῆς προελθούσης διαφωνίας καὶ ἐνεκρίθησαν καὶ ὑπὸ τῆς Ὑψηλῆς ἡμῶν Κυβερνήσεως, διὰ τοῦτο ἐξεδόθη καὶ τὸ παρὸν Βασιλικόν μου Φιρμάνιον κοινοποιοῦν, ὅτι ἐξεδόθη Ὑψηλὸς Αὐτοκρατορικὸς Ἱραδές μου εἰς τὸ εἶναι τοὐντεῦθεν ταῦτα ἐν ἰσχύϊ καὶ ἐνεργείᾳ, καὶ μὴ συμβαίνῃ τι ἀντιβαῖνον αὐτοῖς.

1286 Ζιλχιτζὲ 8.

(Ἀριθ. 13.)

Ἀπάντησις εἰς τὸ Ὑψηλὸν Φιρμάνιον.

Ὑψηλότατε!

Διὰ τῶν Ἐξοχωτάτων Χρηςάκη-Ἐφέντη Ζωγράφου καὶ Ἀλεξάνδρου Καραθεοδωρῆ-Ἐφέντη ἀπέστειλεν ἡ Ὑμετέρα Ὑψηλότης εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ἄνευ Τεσκερὲ, Ὑψηλὸν Φιρμάνιον ἐν μεμβράνῃ γεγραμμένον, δι' οὗ ἡ Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις ἐνόμισε νὰ δώσῃ πέρας ὁριςικὸν διὰ τοιαύτης ἐξ ὀφφικίου ἀποφάσεως εἰς τὸ πολυθρύλλητον πρὸ δεκαετίας ἤδη ὑφιςάμενον Βουλγαρικὸν Ζήτημα.

Τὸ Πατριαρχεῖον συμφώνως πρὸς τὰ καθήκοντα, ἅπερ ὀφείλει εἰς τὰ καθεστῶτα τῆς θεόθεν ἐφ' ἡμᾶς τεταγμένης Κραταιᾶς βασιλείας οὐδὲ κατὰ διάνοιαν ἐφρόνησέ ποτε νὰ ἀρνηθῇ τὸ σέβας καὶ τὴν ὑποταγὴν αὐτοῦ εἰς τὰς ὑψηλὰς διατάξεις τοῦ τρισεβάστου ἡμῶν Σουλτάνου, ἀφορώσας πολιτικὰ πράγματα. Ἡ δὲ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία οὐδέποτε διεφιλονείκησε τὴν ἀρχὴν ταύτην πρὸς πᾶσαν πολιτικὴν ἐξουσίαν. Ἐπίσης εἶναι ὁμολογούμενον, ὅτι καὶ οἱ ἀείμνηστοι Σουλτάνοι, ὡς καὶ ὁ ἤδη ἔνδοξος διάδοχος αὐτῶν, (οὗ τὸ κράτος εἴη ἀήττητον) οὐδέποτε ἠθέλησαν νὰ ἐπέμβωσιν εἰς πράγματα ἀμέσως ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν ἁρμοδιότητα τῆς Ἐκκλησίας· διότι αἱ κατὰ καιροὺς Σουλτανικαὶ Κυβερνήσεις διέκρινον οὐσιωδῶς τὴν πολιτείαν ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ἧς τὰ δίκαια καὶ τὰ προνόμια δι' ὑψηλῶν αὐτοκρατορικῶν χατίων πανδήμως ἀνεγνώρισαν καὶ ἐξησφάλισαν, καὶ οὐδενὶ ἐπέτρεψάν ποτε τὴν παραβίασιν τῶν καθεστώτων τῆς Ἐκκλησίας, ἥτις διατελεῖ πρὸ πέντε ἤδη αἰώνων ὑπὸ τὴν ἄμεσον αὐτοκρατορικὴν προςασίαν τοῦ Ὑψηλοῦ Θρόνου τῶν Σουλτάνων.

Ἐάν, Ὑψηλότατε, τὸ ἐν λόγῳ φιρμάνιον, ἦτο αὐτοκρατορικὴ ἐπικύρωσις μιᾶς πράξεως περὶ ἑνὸς συμβιβασμοῦ μεταξὺ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῶν ἀντιπροσωπευόντων τὸ Βουλγαρικὸν Ζήτημα, τότε ἡ τοιαύτη αὐτοκρατορικὴ ἐπικύρωσις ἤθελεν εἶσθαι, ὡς καὶ πάντοτε, σεβαστὴ καὶ παραδεκτή· ἀλλ' ἤδη δυστυχῶς οὐχ οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα. Διὸ καὶ κατὰ συνέπειαν τὸ Πατριαρχεῖον δὲν δύναται νὰ παραδεχθῇ τὸ ἐν λόγῳ πολιτικὸν τελεσίγραφον, προκειμένου λόγου περὶ καθαρῶς ἐκκλησιαστικοῦ ἀντικειμένου, καθόσον μάλιστα οἱ ἐν τῷ Φιρμανίῳ ὅροι ἀντίκεινται προφανῶς τοῖς ἱεροῖς κανόσι, τοῖς καθεστῶσι καὶ τοῖς προνομίοις τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐπειδὴ δὲ, Ὑψηλότατε, οἱ ἀντιπροσωπεύοντες τὸ Βουλγαρικὸν Ζήτημα ἐμμένουσιν ἰσχυρογνωμόνως ἀντικρούοντες πᾶν σχέδιον συμβιβασμοῦ προερχόμενον ἐκ τῆς ἁρμοδιότητος τοῦ Πατριαρχείου, καὶ ἐπειδὴ ἡ Ὑψηλὴ Κυβέρνησις δὲν δύναται νὰ ἐπιφέρῃ τελεσιδίκως ἀπόφασιν ἐπὶ ζητήματος, ὡς προέφημεν, καθαρῶς ἐκκλησιαστικοῦ, καὶ ἐπειδὴ ἕνεκα τῆς τοιαύτης ἐκρύθμου καταστάσεως παραβιάζονται ὁμολογουμένως οἵ τε ἱεροὶ κανόνες καὶ τὰ προνόμια καὶ τὰ καθεστῶτα τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἐπανειλημμένως προαπεδείχθη πρὸς τὴν Ὑμετέραν Ὑψηλότητα· διὰ ταῦτα τὸ Πατριαρχεῖον ἐπαναλαμβάνει παρακαλοῦν τὴν Ὑμετέραν Ὑψηλότητα, ὅπως παραδεχθῇ τὴν προτέραν αὐτοῦ αἴτησιν καὶ ἐπινεύσῃ εἰς τὴν συγκρότησιν Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἥτις εἶναι ἡ μόνη ἁρμοδία νὰ ἐκφέρῃ τὴν μόνιμον ἀσφαλῆ καὶ ὑποχρεωτικὴν εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη ἀπόφασιν αὐτῆς. Συγχρόνως δὲ παρακαλεῖται θερμῶς ἡ Ὑψηλὴ Κυβέρνησις, ὅπως λάβῃ τὰ ἀναγκαῖα μέτρα πρὸς περιστολὴν τῶν οσημέραι αὐξανομένων ἀταξιῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, τὰς ὁποίας ἔτι μᾶλλον κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας διετάραξαν οἱ λεγόμενοι ἐνταῦθα ἀντιπρόσωποι διὰ τῆς ἐπιτυνημμένης ὑπὸ ἡμερ· 3 Μαρτίου τρ. ἔτους ἐγκυκλίου αὐτῶν, ἣν ἐξέδωκαν ἅμα τῇ παραλαβῇ τοῦ ἐν λόγῳ φιρμανίου, καθ' ὧν ἀταξιῶν διαμαρτύρεται τὸ Πατριαρχεῖον ἐνώπιον τῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις 24 *Μαρτίου* 1870.

† Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

† Ἡρακλείας ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ
† Νικομηδείας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ
† Δέρκων ΝΕΟΦΥΤΟΣ
† Δράμας ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ
† Σωζουαγαθουπόλεως ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ
† Γρεβενῶν ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ.
† Κυζίκου ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ
† Χαλκηδόνος ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ
† Τορνόβου ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ
† Δημητριάδος ΔΩΡΟΘΕΟΣ
† Νύσσης ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ

(Ἀριθ. 14.)

Βουλγαρικὴ Ἐγκύκλιος.

Ἀγαπητὰ ἡμῖν τέκνα καὶ φίλοι ὁμογενεῖς.

Πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα προσκόμματα καὶ κωλύματα ἠγείροντο ἐναντίον τῆς εὐοδώσεως καὶ ἐξαπλώσεως μεταξὺ τῶν Βουλγάρων τοῦ χριστιανικοῦ κηρύγματος καὶ προκοπῆς τῶν χριστιανῶν εἰς τὸν κατὰ Χριστὸν βίον καὶ μόρφωσιν, ἀλλὰ τὸ πρώτιστον καὶ κυριώτατον πάντων ἦτο ἡ μεταξὺ αὐτῶν ἐγκατάστασις ποιμένων, ἀλλογενῶν, ἀγνοούντων τὴν γλῶσσαν τοῦ χριστεπωνύμου λαοῦ καὶ διὰ τοῦτο ἀδυνατούντων νὰ ὁδηγήσωσιν αὐτὸν εἰς νομὰς σωτηρίους, διὰ τοῦτο καὶ ἡ τοιαύτη μεταξὺ αὐτῶν ἀμάθεια τῶν χριςιανικῶν καθηκόντων καὶ τῆς εὐαγγελικῆς διδασκαλίας. Οἱ ὀρθόδοξοι Βούλγαροι πιστοὶ εἰς τὴν πατρῴαν αὐτῶν θρησκείαν ἀείποτε ἐπεθύμησαν θερμῶς καὶ ἐζήτησαν μετὰ παρακλήσεων τοῦ νὰ ἐμπιστευθῶσιν αἱ Ἐκκλησίαι αὐτῶν εἰς ποιμένας ἐξ αὐτῶν λαμβανομένους. Ἀλλ' ἡ *Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰς ἣν, κρίμασιν οἷς οἶδε Κύριος, ὑπέκυψαν αἱ Ἐκκλησίαι τῶν Βουλγάρων καὶ αἱ ἀρχιερατικαὶ αὐτῶν ἕδραι, ἀείποτε ἀπέῤῥιπτε τὰς τόσῳ δικαίας καὶ χριστιανικὰς αἰτήσεις ἡμῶν ὡς παραλόγους καὶ ἀντευαγγελικάς.*

Ματαίως ἐπεδιώχθησαν πάντα τὰ μέσα, ἵνα ἐν ὁμονοίᾳ καὶ ἀγάπῃ ἱκανοποιηθῶσιν αἱ δίκαιαι ἡμῶν αἰτήσεις· ματαίως κατεβλήθησαν πᾶσαι αἱ προσπάθειαι, ἵνα τὰ ἀγαθὰ ἡμῶν αἰτήματα ἐκπληρωθῶσιν ἡσύχως καὶ ἄνευ θορύβου κοσμικοῦ. Ἡ Ἐκκλησία, τὴν ὁποίαν ἐξελιπαροῦμεν μετὰ σεβασμοῦ υἱϊκοῦ, ὡς τέκνα αὐτῆς ἐν Χριστῷ ἀγαπητά, *οὐ μόνον ἔμεινεν ἄκαμπτος εἰς τὰς αἰτήσεις ἡμῶν, οὐ μόνον ἀπεδοκίμασε καὶ ἐστηλίτευσεν ὡς ψευδεῖς καὶ προσπεποιημένας τὰς ἀνάγκας, τὰς ὁποίας εἴχομεν ὡς χριστιανοί, ἀλλὰ περιεφρόνησε, κατεδίκασεν, ἐτιμώρησε καὶ ἐβασάνισεν ἐκείνους, οἵτινες παρουσιάζοντο ὑποβάλλοντες αὐτῇ τὰς εἰρημένας ἀνάγκας τῆς Ἐκκλησίας τῶν Βουλγάρων.*

Ἀλλὰ τὸ ἔθνος ἡμῶν δὲν εἶναι ἀπροστάτευτον· ἀνώτερος καὶ τῆς ἀδικούσης Ἐκκλησίας καὶ ἡμῶν τῶν ἀδικουμένων εἶναι ὁ ἡγεμών, ὅστις *Θεοῦ διάκονός ἐστιν ἡμῶν εἰς τὸ ἀγαθόν*, καὶ ὅστις πέμπεται εἰς ἐκδίκησιν μὲν κακοποιῶν, ἔπαινον δὲ ἀγαθοποιῶν· οὗτος εἶναι ὁ Μεγαλειότατος ἡμῶν Σουλτάνος, ὅστις καταβαλὼν πάσας τὰς δυνατὰς προσπαθείας τοῦ νὰ συμφιλιώσῃ ἀμφότερα τὰ διαφιλονεικούμενα

μέρη καὶ ἀποτυχών, ἔνευσε νὰ ἀποχωρίσῃ τελευταῖον Ἐκκλησιαστικῶς τοὺς Βουλγάρους ἀπὸ τοῦ Πατριαρχείου, ὅπως ἄλλοτε τοὺς συνήνωσε, δηλοποιήσας τὴν ἐπὶ τούτῳ ἀναγκαίαν αὐτοῦ ἔγκρισιν διὰ Ὑψηλοῦ καὶ προσκυνητοῦ ἡμῖν Φιρμανίου, τὸ ὁποῖον καὶ ἐνεχείρισεν ἡμῖν τὸ παρελθὸν σάββατον 28 Φεβρουαρίου. Οὕτω λοιπὸν μετὰ τοσαῦτα δεινά, μετὰ τοσαύτας κακοπαθείας, μετὰ δεκαετεῖς βαρεῖς ἀγῶνας βλέπομεν σήμερον τοὺς πόθους τῶν πατέρων ἡμῶν ἐκπληρωμένους, τοὺς κόπους καὶ τὴν σταθερότητα τοῦ ἔθνους καὶ ὅλων ἡμῶν ἀνταμειβομένους καὶ ςεφανουμένους ὑπὸ τῆς εὐθυδικίας καὶ ἀμεροληψίας τῆς αὐτοκρατορικῆς ἡμῶν Κυβερνήσεως. Ἡ λύσις τοῦ Ζητήματος, τὸ ὁποῖον ἐπεσπᾶτο ἀπὸ τοσούτων ἐτῶν τὴν προσοχὴν καὶ τὰς προσπαθείας ἡμῶν, εἶναι τρανὸν δεῖγμα τῆς εὐνοίας καὶ ἀγάπης, ἣν τρέφει πρὸς τοὺς Βουλγάρους ἡ Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις· εἶναι λαμπρὸν σημεῖον τοῦ ὅτι θέλει νὰ ἔχῃ καὶ ἡμᾶς ὑπὸ τὴν ἄμεσον αὐτῆς προστασίαν καὶ μέριμναν· εἶναι μαρτυρία τοῦ ὅτι ἀνυψοῖ καὶ ἡμᾶς τοὺς Βουλγάρους εἰς τὴν βαθμίδα τῶν ἀληθινῶν ὑπηκόων αὐτῆς, τὸ ὁποῖον πρὸ τοῦ δὲν εἴχομεν, ἀντιπροσωπευόμενοι ἐνώπιον τῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως ὑπὸ ἄλλων αὐτῆς ξένων πρὸς ἡμᾶς ὑπηκόων, ἀγνοούντων ἡμῶν τὸν βίον καὶ τὴν κατάστασιν ἡμῶν.

Ἀλλὰ τὸ Αὐτοκρατορικὸν Φιρμάνιον ἀπαλλάττει ἡμᾶς ἀπὸ τοιαύτης καταστάσεως. Σήμερον ἔχομεν τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ αὐτοδιοικῶμεν τὴν Ἐκκλησίαν ἡμῶν· ἡ Βουλγαρικὴ γλῶσσα ἀκωλύτως θὰ λάβῃ ὄργανον τοῦ Θείου λόγου καὶ τῆς χριςιανικῆς διδασκαλίας· εἰς αὐτὴν ἀνεμποδίστως θὰ μανθάνωμεν τὰ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς τεταγμένην βασιλείαν, πρὸς τὸν πλησίον καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς καθήκοντα ἡμῶν· οὐδεὶς τοῦ λοιποῦ δύναται νὰ ἐμποδίσῃ ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ νὰ προκόπτωμεν εἰς τὸν κατὰ Χριστὸν βίον καὶ τὸν κοινωνικόν· οὐδεὶς τοῦ λοιποῦ δύναται νὰ παρεμποδίσῃ τοὺς Βουλγάρους, ἵνα ἀποφανθῶσιν οἴκοθεν, παρ' οὐδενὸς μὴ ὑποκινούμενοι καὶ τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἐνδόμυχον θέλησιν ἐκφράζοντες, ὅτι θέλουσι νὰ ὦσι συνηνωμένοι μετὰ τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖον ἔστωσαν βέβαιοι, ὅτι θὰ ἐπιτύχωσιν, ἐὰν ὦσι πολυπληθέστεροι τὸν ἀριθμόν. Ἂς σπεύσωμεν λοιπὸν νὰ ὠφεληθῶμεν ἀπὸ τῶν δικαίων, ὅσα χορηγεῖ ἡμῖν τὸ αὐτοκρατορικὸν φιρμάνιον· συνάμα δὲ ἂς σπεύσωμεν νὰ δείξωμεν καὶ τὴν πρὸς τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον εὐγνωμοσύνην ἡμῶν, διπλασιάζοντες τὴν πίστιν, τὴν ἀφοσίωσιν καὶ τὴν ἀνόθευτον πρὸς αὐτὸν ὑπακοήν, τὰ ὁποῖα εἶναι τὰ ἔξοχα χαρακτηριστικὰ τῶν Βουλγάρων· διότι ταῦτα θέλουσιν ἀνυψώσει ἐνώπιον τῆς αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως τὴν θέσιν ἡμῶν, τὴν ὁποίαν ἄλλοι ἐχθροὶ τοῦ Βουλγαρικοῦ ἔθνους προσπαθοῦσι διὰ συκοφαντιῶν καὶ ψευσμάτων νὰ καταβιβάσωσι. Τὴν χαροποιὰν καὶ αἰσίαν ταύτην εἴδησιν τῆς λύσεως τοῦ Βουλγαρικοῦ ζητήματος ἐνομίσαμεν ἀναγκαῖον νὰ ἀναγγείλωμεν, ἵνα χαρῆτε ἐν Κυρίῳ καὶ ἀναπέμψητε πρὸς τὸν Ὕψιστον εὐχαριστήριον ὕμνον ὑπὲρ τῆς μακροημερεύσεως τοῦ Γαληνοτάτου ἡμῶν Αὐτοκράτορος Σουλτὰν

Ἀπτοὺλ-Ἀζὶζ ἐφέντη μας. Πρὸς μείζονα δὲ πληροφορίαν καὶ βεβαίωσιν θὰ ἀποςαλῇ ὑμῖν τὸ αὐτοκρατορικὸν φιρμάνιον, ἅμα τυπωθέν.

Ὀρτάκιοϊ Κων/πόλεως 3 *Μαρτίου* 1870.

† ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ Λοφτζοῦ ΙΛΑΡΙΩΝ ἐν Χριστῷ εὐχέτης.
† Ὁ Φιλιππουπόλεως ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ ἐν Χριστῷ εὐχέτης.
† Ὁ Φιλιππουπόλεως ΠΑΪΣΙΟΣ ἐν Χριστῷ ὑμέτερος εὐχέτης.
† Ὁ Βιδύνης ΑΝΘΙΜΟΣ ἐν Χριστῷ εὐχέτης.
† Ὁ Μακαριουπόλεως ΙΛΑΡΙΩΝ ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

Γ. Κ. Τζαλόγλους, Χ. Ἰωάννης. Χ. Β. Πέντζοβιτζ. Χ. Νικόλαος Τζιντζόγλους, Ν. Μιχαηλόβσκης. Π. Ρ. Σλαβένικωφ, Δ. Στ. Τζομάκωφ, Χρ. Δαψιλέστας, Δημ. Γκέσογλους, Νικόλαος Δαψιλέστας, Στεφ. Καμπούρωφ, Ζαχ. Χ. Γκιουρόγλου, Ν. Χ. Στριπάκωφ.

(Ἀριθ. 15.)

Ἐγκύκλιος τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τοὺς Ἀρχιερεῖς τοῦ Θρόνου.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΛΕῼ ΘΕΟΥ κτλ.

Ἱερώτατε Μητροπολῖτα . . . . . . ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κὺρ . . . . . . καὶ τιμιώτατοι Προεστῶτες καὶ Πρόκριτοι καὶ λοιποὶ εὐλογημένοι Χρισνιανοὶ τῆς ἐπαρχίας ταύτης, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπητά· χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ. Ὅτε πρὸ ἑνὸς ἔτους ἐστάλησαν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα παρὰ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης δύο σχέδια, ἀφορῶντα τὴν λύσιν τοῦ Βουλγαρικοῦ ζητήματος, ἡ Ἐκκλησία λαβοῦσα ἐνδόσιμον ἀπὸ κινημάτων καὶ διαθρυλλημάτων, δι' ὧν τινες παρέστησαν ὡς λυθὲν δι' αὐτῶν τῶν σχεδίων τὸ ἐν λόγῳ ζήτημα, ἀπέλυσεν ἐγκυκλίους αὐτῆς ἐπιστολὰς πρὸς πάντας τοὺς ἐν Χριστῷ ἀδελφοὺς ἁγίους Ἀρχιερεῖς, πληροφορήσασα τὴν ἐκ μέρους αὐτῆς ἀποποίησιν καὶ ἀποδοκιμασίαν τῶν σχεδίων ἐκείνων, ὡς ἀντιβαινόντων τοῖς ἱεροῖς Κανόσι καὶ τοῖς καθεστῶσι τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, καθὰ συγχρόνως καὶ πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην διεβίβασε κατάλληλον ἀπάντησιν, συνοδευθεῖσαν καὶ μετὰ ἐκθέσεως, εἰδικῶς διὰ λόγων πολλῶν καὶ νομίμων καταδεικνυούσης τὸ ἀντικανονικὸν τῶν σχεδίων καὶ κατὰ συνέπειαν τὸ ἀδύνατον τῆς τούτων παραδοχῆς. Ἔκτοτε τὰ τῆς ὑποθέσεως ταύτης διετέλουν ἐν σιγῇ καὶ ἐν μετεώρῳ κείμενα· ἡ δὲ Ἐκκλησία, ἐρειδομένη εἰς τὰς δικαίας καὶ νομίμους ἐνστάσεις, ἃς διὰ τῆς ἀπαντήσεως αὐτῆς ὑπέβαλε τῇ Ὑψηλῇ Κυβερνήσει, ἤλπιζεν εὐλόγως τὴν ἐπίνευσιν αὐτῆς πρὸς τὴν προϋποδειχθεῖσαν εὔφημον καὶ κανονικὴν διαίτησιν τοῦ ὅλως Ἐκκλησιαςικοῦ τούτου ζητήματος. Ἀλλὰ παρ' ἐλπίδα ἀπεστάλη ἡμῖν πρό τινων ἡμερῶν Ὑψηλὸν Φιρμάνιον, πραγματευόμενον ἐν ἄρθροις ἕνδεκα περὶ τοῦ ἐν λόγῳ Βουλγαρικοῦ ζητήματος, οὗτινος τὴν εὐκταίαν λύσιν ἡ εὐμενὴς Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις, νομίσασα ἐφικτὴν διὰ τῶν ὅρων τούτων, φαίνεται προαχθεῖσα συμβιβάσαι μᾶλλον καὶ εἰρηνοποιῆσαι τὰς μεταξὺ τῶν διαφερομένων ὑπηκόων ἔριδας διὰ τῆς ὑπερόχου προνοητικῆς αὐτῆς μεσολαβήσεως, ἢ νόμιμον καὶ κανονικὴν ἐπενεγκεῖν περὶ αὐτῶν ἀπόφασιν. Ὅσῳ γὰρ ὑπάρχει ἀναντίῤῥητον, ὅτι αἱ διὰ μακροῦ, ὡς μὴ ὤφελε, παρενοχλοῦσαι τὰς σεβαστὰς αὐτῆς ἀκοὰς διενέξεις καὶ αἱ ἐντεῦθεν προκύπτουσαι ἀνωμαλίαι, λυποῦσαι αὐτὴν ὁμολογουμένως προκαλοῦσι τὴν πατρικὴν αὐτῆς μέριμναν ὑπὲρ τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης καὶ ἁρμονίας τῶν ὑπὸ τὴν ἀμφιλαφῆ αὐτῆς σκιὰν διατελούντων λαῶν, τοσοῦτόν ἐστι φανερὸν ὅτι ἡ περὶ τὰ πνευματικὰ καὶ Ἐκκλησιαστικὰ ἡμῶν πράγματα διαίτησις ὑπάρχει καὶ θρησκευτικῶς αὐτῇ ἀναρμόδιος καὶ πολιτικῶς ἀντικειμένη πρὸς τὰ ἀπὸ τοσούτων αἰώνων παραχωρηθέντα δικαιώματα καὶ προνόμια τῆς Ἐκκλησίας, ὧν τὴν ἀκεραίαν διατήρησιν διετέλεσεν ἀείποτε προστατεύουσα καὶ ὑπερασπιζομένη. Ὅθεν ἡ Ἐκκλησία, διασκεψαμένη ἐπὶ τῶν ἄρθρων τοῦ ὑψηλοῦ τούτου ὁρισμοῦ καὶ μελετήσασα ταῦτα καλῶς, ἐπειδὴ κατεῖδεν οὐδὲν ἧττον ἀντιβαίνοντα τοῖς ἱεροῖς αὐτῆς καθεστῶσι καὶ ταῖς πατρικαῖς παραδόσεσι καὶ πρὸς τὰς διακελεύσεις τῶν θείων Κανόνων ἀντίθετα, καὶ ἑπομένως τὴν τούτων παραδοχὴν, ἄνευ γοῦν γνώμης καὶ ἀποφάνσεως Οἰκουμενικῆς Συνόδου, εὑρίσκουσα προφανῶς ἀσυμβίβαστον πρὸς τὰ ἱερὰ καὶ ὑψηλὰ αὐτῆς καθήκοντα, πρὸς μὲν τὴν ὑψηλὴν Πύλην ἐποιήσατο τὴν δέουσαν μετὰ σεβασμοῦ ἀπάντησιν· ἐνέκρινε δὲ ἀναγκαῖον κοινοποιῆσαι καὶ τοῖς κατὰ τόπους ἀδελφοῖς ἁγίοις Ἀρχιερεῦσι τὰ περὶ τῆς σπουδαίας ταύτης ὑποθέσεως χώραν καὶ πάλιν λαβόντα, καὶ ὅτι οὐδόλως θεωρεῖ λελυμένον τὸ Βουλγαρικὸν ζήτημα διὰ τοῦ διαληφθέντος ὑψηλοῦ Φιρμανίου, μὴ δυναμένη καταπροδοῦναι τὴν παρὰ Θεοῦ πεπιστευμένην αὐτῇ παρακαταθήκην τῶν θείων καὶ ἱερῶν Κανόνων. Ταῦτα τοίνυν πληροφοροῦντες τῇ τε αὐτῆς Ἱερότητι καὶ τῇ ὑμῶν Τιμιότητι διὰ τῆς παρούσης Πατριαρχικῆς ἡμῶν καὶ Συνοδικῆς ἐγκυκλίου Ἐπιστολῆς, ἐντελλόμεθα ὅπως, ὡς συμφρονοῦσα τῇ Ἐκκλησίᾳ, αὐτή τε διατελῇ προσεκτικὴ εἰς ἀποφυγὴν πάσης παρεξηγήσεως, καὶ τοῖς Χριστιανοῖς αὐ-

τῆς ὑπαγορεύσῃ τὰ δέοντα, ἵνα ἐμμένωσι τοῖς πατροπαραδότοις καθεστῶσι καὶ ταῖς διαγορεύσεσι τῶν θείων καὶ ἱερῶν Ἀποστολικῶν καὶ Συνοδικῶν θεσμῶν καὶ Κανόνων, εἰδότες ὅτι, ὅσοι ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας μένουσι καὶ τῷ κανόνι αὐτῆς ϛοιχοῦσιν, ἐπ᾽ αὐτοὺς ἔσται εἰρήνη καὶ σωτηρία παρὰ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ· οὗ ἡ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἴη μεθ᾽ ὑμῶν.

αωό. Ἀπριλλίου ϐʹ.

† Ὁ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης.

† Ὁ Κυζίκου ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ἐν Χριϛῷ ἀγα- ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης.

† Ὁ Δέρκων ΝΕΟΦΥΤΟΣ ἐν Χριϛῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης.

† Ὁ Δράμας ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ ἐν Χριϛῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης.

† Ὁ Σωζουαγαθουπόλεως ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ ἐν Χριϛῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης.

† Ὁ Γρεϐενῶν ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ ἐν Χριϛῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης.

† Ὁ Χαλκηδόνος ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ἐν Χριϛῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης.

† Ὁ Τορνόϐου ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ἐν Χριϛῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης.

† Ὁ Δημητριάδος ΔΩΡΟΘΕΟΣ ἐν Χριϛῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης.

† Ὁ Νύσσης ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ ἐν Χριϛῷ ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης.

(Ἀριθ. 16).

Τεσκερὲς εἰς τὴν πρὸς τὸ Ὑψηλὸν Φιρμάνιον Ἀπάντησιν τῶν Πατριαρχείων.

Ὁ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 3 Μουχαῤῥὲμ 87, καὶ 23 Μαρτίου 70, κοινῶς παρά τε τῆς φιλίας Της καὶ τῆς Συνόδου τῶν Μητροπολιτῶν ἐπιδοθεὶς Μαζπατᾶς, ὁ διαλαμϐάνων παρατηρήσεις τινὰς ἐπὶ τοῦ ἐσχάτως ἐκδοθέντος Ὑψηλοῦ Φιρμανίου περὶ τοῦ ζητήματος τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας, ἐμελετήθη ἀκριϐῶς ἐν τῷ Ὑψηλῷ Ὑπουργικῷ Συμϐουλίῳ. Εἶναι ἀνώτερον πάσης ἀμφιϐολίας, ὅτι ἡ Ὑψηλὴ Κυϐέρνησις ἔχει πραγματικῶς ἀνέκαθεν τὸ μέτρον, (ὡς καὶ ὑμεῖς σημειοῦτε), τοῦ νὰ μὴ ἐπεμϐαίνῃ εἰς καθαρῶς πνευματικὰς ὑποθέσεις, καὶ καθὼς οὐδέποτε παρητήθη τοῦ μέτρου τούτου, οὕτω καὶ τοὐντεῦθεν δὲν θέλει παραλείψει αὐτό· ὥστε ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο οὐδεμία ἀνάγκη μακρολογίας. Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὴν ἀρχὴν καὶ

τὰ καθέκαστα τῆς ἐν τῷ Ὑψηλῷ Φιρμανίῳ ἀποφάσεως, τὸ ζήτημα τοῦτο, ὡς γνωστὸν τῇ φιλίᾳ Της, εἶναι ἤδη πλέον τῶν δέκα ἐτῶν, ἀφότου ἀνεφύη· κατὰ δὲ τὸ διάστημα τοῦτο, πρὶν ἤδη τὸ πρᾶγμα γενικευθῇ, πόσον ἡ Ὑψηλὴ Κυϐερνησις προσεπάθησεν ὡς πρὸς τὴν εὔφημον αὐτοῦ λύσιν, καὶ εἰς ποῖον βαθμὸν κατέγινε, διὰ ν᾽ ἀποσοϐήσῃ τὰς δυσκολίας διὰ μικρῶν τροποποιήσεων, τόσον ταῦτα, ὅσον καὶ τὰ αἴτια τοῦ νὰ μὴ φέρωσιν ἓν ἀποτέλεσμα αἱ προσπάθειαι αὗται, εἰσὶ τοῖς πᾶσι γνωστά. Ἡ δὲ παράτασις τοῦ ζητήματος κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον ἐγενίκευσε καὶ ἐτράχυνε τὴν ἰδέαν τοῦ ἀποχωρισμοῦ, ἕνεκα τῆς ὁποίας καὶ εἰς πολλὰ μέρη τῆς Ῥούμελης ἐγένετο πραγματικῶς ὁ χωρισμός· ὥστε εἰς πολλὰ μέρη διὰ νὰ κατορθωθῇ νὰ ἀναγνωρίζωσιν οἱ Βούλγαροι τοὺς Ῥωμαίους Μητροπολίας καὶ Ἱερεῖς, ἔπρεπεν ἡ Κυϐέρνησις νὰ μεταχειρισθῇ καταναγκαστικὴν δύναμιν, ὡς τοῦτο ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τῶν πολλῶν καὶ διαφόρων παραπόνων, τὰ ὁποῖα ἡ Ὑμετέρα Σεϐασμιότης εἶχε καθυποϐάλει τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ. Ὥστε τὸ πρᾶγμα τοῦτο, σκληρυνόμενον ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, ἐγνώσθη ὅτι θέλει γίνει παραίτιον τοῦ νὰ ταραχθῇ ἡ ἡσυχία τοῦ Κράτους, καὶ θέλει προκαλέσει τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ παραϐιάσῃ καὶ τιμωρήσῃ πλῆθος κατοίκων ἀπ᾽ ἐναντίας τῶν βάσεων τῆς πρὸς πάντας τοὺς ὑπηκόους τῆς Α. Μεγαλειότητος, τοῦ Κραταιοτάτου ἡμῶν Ἄνακτος καὶ εὐεργέτου δαψιλῶς ἐξίσου χορηγουμένης ὑψηλῆς Αὐτοῦ προστασίας. Διὰ ταῦτα λοιπὸν ἡ Ὑψηλὴ Κυϐέρνησις, ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ τοῦ νὰ ἐκτελέσῃ τὸ δίκαιον καὶ τὸ καθῆκόν Της, καὶ τοῦ νὰ ἄρῃ ἐκ μέσου ἓν ζήτημα, τὸ ὁποῖον ἐγεννήθη μεταξὺ δύο ἐθνῶν, ἀξίων ἐπίσης ἀμφοτέρων τῆς ὑψηλῆς αὐτοῦ προστασίας καὶ ἀντιλήψεως, ἀπεφάσισεν ἕνα μέτριον ὅρον, ὅϛις, ὡς καὶ ἐκ τῶν κατωτέρω διασαφήσεων καταφαίνεται, ἦτο γνωστὸν καὶ πρὸ τῆς ἀποφάσεως ὅτι εἶναι παραδεκτὸς ὡς πρὸς τὰς βάσεις καὶ παρὰ τῆς ὑμετέρας σεϐασμιότητος. Ὅταν τὸ ζήτημα τοῦτο ἔφθασεν εἰς βαθμὸν τοῦ νὰ θεωρηθῇ καὶ πολιτικῶς καὶ διὰ πάντα ἄλλον λόγον ἀναγκαία ἡ ταχυτέρα αὐτοῦ λύσις, ὅταν δηλαδὴ πρὸ ἑνὸς σχεδὸν ἔτους διωρίσθη ἄνευ ἐπισημότητος μία ἐπιτροπὴ ἐκ γνωστῶν, εὐϋπολήπτων καὶ ἀξιοπίστων προσώπων ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ ἐξεύρωσιν ἕνα τρόπον ἐξομαλύνσεως, πρῶτον πάντων ἔλαϐεν ὡς βάσεις τῶν συζητήσεων τὰς παρατηρήσεις, ἃς ὑμεῖς εἴχετε καθυποϐάλει τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ· καὶ ἀφοῦ ἐξήτασεν ἀκριϐῶς τὸ πρᾶγμα ἐπὶ πέντε ἓξ μῆνας, εἶχε καθυποϐληθῆ ὑμῖν ἐν εἴδει μαζπατᾶ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν συζητήσεών της καὶ ὁ τρόπος τῆς διαιτήσεως, τὸν ὁποῖον μαζπατᾶν καὶ ἐνθυμεῖται ἡ ὑμετέρα Σεϐασμιότης ὅτι, μελετήσασα ὡρίμως καὶ βαθέως, παρεδέχθη τὰ πλεῖστα καὶ τὰς βάσεις τῶν ἐν αὐτῷ διαλαμϐανομένων ἄρθρων, ἀνέφερε δὲ τὴν γνώμην Της ἐγγράφως ἐπί τινων ἐξ αὐτῶν· ὥστε αἱ βάσεις καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ἄρθρων τοῦ ὑψηλοῦ Φιρμανίου, καθ᾽ οὗ ἐκτίθεσθε παράπονα ὅτι ἐπεμϐαίνει εἰς πνευματικὰ πράγματα, συνετάγησαν συμφώνως μὲ τὰ παρ᾽ ὑμῶν προταθέντα σχέδια καὶ γνώμας, ὀλίγα δὲ μόνον τῇ ἀποφάσει τῆς εἰρημένης ἐπιτροπῆς. Ὅσον δὲ διὰ τὴν ἐν τῷ τέλει τοῦ δεκάτου ἄρθρου προστεθεῖσαν περι-

κοπήν, αὕτη προῆλθε πρῶτον ἐκ τοῦ ὅτι, ὅταν οἱ κάτοικοι ἑνὸς μέρους, (τὸ ὅλον ἢ τὰ δύο τρίτα αὐτῶν) θελήσωσι νὰ ὑπόκεινται τῇ Ἐξαρχίᾳ, τοῦτο δὲ ἀποδειχθῇ, οὔτε πρέπει οὔτε δύνανται νὰ ἐμποδισθῶσι· δεύτερον ἐκ τοῦ ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἔλθῃ εἰς μνήμην ὅτι τὸ νὰ δοθῇ ἄδεια εἰς χριστιανοὺς θέλοντας, ἢ γενικῶς ἢ τὸ πλεῖστον αὐτῶν, νὰ ὑπόκεινται εἰς μίαν Ἐκκλησίαν ἐπίσης Ὀρθόδοξον, ἀντιβαίνει τῇ θρησκείᾳ καὶ εἶναι πρᾶγμα πνευματικόν· τρίτον δὲ καὶ ἐκ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ μὴ ἀπομακρυνθῶμεν τοῦ σχεδίου, ὅπερ ἡ Ὑμετέρα Σεβασμιότης καθυπέβαλεν ὡς πρὸς τὴν διαίρεσιν τῶν Ἐπαρχιῶν.

Ἐπειδὴ ἡ Ὑμετέρα Σεβασμιότης χαρακτηρίζεται ἐπὶ εὐθύτητι καὶ φρονήσει βαθείᾳ, δὲν εἶναι ἀμφιβολία ὅτι, ἅμα σκεφθῇ καλῶς τὴν κατάστασιν καὶ σπουδαιότητα τοῦ ζητήματος τούτου, τὸν βαθμὸν εἰς τὸν ὁποῖον ἔφθασε, τὴν σμικρότητα τῆς διαφορᾶς μεταξὺ τῶν ἐν τῷ ὑψηλῷ φιρμανίῳ διαλαμβανομένων καὶ τοῦ παρ' αὐτῆς ἐγκριθέντος καὶ ἐπικυρωθέντος σχεδίου τῆς διαιτήσεως, καὶ πόσον τέλος ἡ Ὑψηλὴ Κυβέρνησις ἀπὸ δέκα ἤδη ἐτῶν προσεπάθησε πρὸς συμβιβασμὸν, θέλει ὁμολογήσει, ὅτι τὰ περὶ ἐπεμβάσεως εἰς ἐκκλησιαστικὰ πράγματα καὶ περὶ ἀνάγκης σχηματισμοῦ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἐν τῷ σταλέντι ἐκείνῳ μαζπατᾷ γεγραμμένα δὲν εἶναι πραγματικῶς ἀναγκαῖα, καὶ οὔτε ἔχουσι τὸν τόπον των.

Ἐπειδὴ, ὡς περιττὸν νὰ ἐπεξηγήσωμεν τῇ Ὑμετέρᾳ Σεβασμιότητι, τὸ πρώτιστον καθῆκον ἑκάστης ἀρχῆς καὶ Κυβερνήσεως εἶναι τὸ νὰ διατηρῇ τὴν ἡσυχίαν καὶ ἀσφάλειαν τῶν ἐν τῇ Ἐπικρατείᾳ αὐτῆς ὑπηκόων, νὰ προσπαθῇ δὲ νὰ ἀποφεύγῃ πᾶσαν περίπτωσιν δυναμένην νὰ διαταράξῃ τὰ πνεύματα τοῦ Κοινοῦ, καὶ ἀντιβαίνουσαν εἰς τὴν ἀρχὴν ταύτην τοῦ καθήκοντος, καὶ ἐπειδὴ πρὸς τῷ μὴ ἐπεμβαίνειν εἴς τε τὰς ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις αὐτῶν γιγνομένας τελετὰς καὶ τὰς καθαρῶς πνευματικὰς ὑποθέσεις τῶν ἐν διαφόροις θρησκεύμασι διατελούντων συμπατριωτῶν μας, τὸ διαμένειν καὶ ἁπλοῦν μακρόθεν θεατὴν εἰς πράγματα, τὰ ὁποῖα διατρέχουσι μεταξὺ αὐτῶν, καὶ τὰ ὁποῖα εἶναι βέβαιον ὅτι θέλουσιν ἐπὶ τέλους λήξει εἰς τὸ νὰ ταράξωσι τὴν κοινὴν ἡσυχίαν, τοῦτο δὲν εἶναι ἄλλο, εἰμὴ ὅτι παρατρέχει τὸ σπουδαῖον τοῦτο καθῆκον, διὰ ταῦτα περαίνω τὸν λόγον εἰδοποιῶν ὁριστικῶς, ὅτι τὸ πρᾶγμα τοῦτο δὲν δύναται νὰ παραδεχθῇ ἡ Ὑψηλὴ Κυβέρνησις, διαβιβάζων συγχρόνως διὰ τῆς εὐκαιρίας ταύτης τὴν πρὸς τὸ εὐγενὲς αὐτῆς ἄτομον ὑπόληψιν καὶ τὸ σέβας μου.

87 *Μουχαῤῥέμ* 7.

ΑΛΗΣ.

70 *Μαρτίου* 28.

(Ἀριθ. 17).

Ἀπάντησις τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸν περὶ τοῦ Ὑψηλοῦ Φιρμανίου Βεζυρικὸν Τεσκερέν.

Ὑψηλότατε!

Τοῦ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 7 Μουχαῤῥὲμ τοῦ 1287 (28 Μαρτίου τοῦ 1870) Ὑψηλοῦ Τεσκερὲ τῆς Ὑμ. Ὑψηλότητος εὐσεβάστως ληφθέντος ὑπ' ἐμοῦ, σπουδαίως καὶ ἐμβριθῶς ἐμελετήθησαν τὰ ἐν αὐτῷ ἐμπεριεχόμενα ὑπ' ἐμοῦ τε ἅμα καὶ τῆς περὶ ἐμὲ Ἱερᾶς Συνόδου, δι' οὗ ἡ Ὑμ. Ὑψηλότης ἔρχεται εἰς ἀνάπτυξιν τῶν λόγων, ὧν ἕνεκα ἡ Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις ἐθεώρησεν ἀναγκαίαν τὴν ἔκδοσιν τοῦ γνωστοῦ Ὑψηλοῦ Φιρμανίου εἰς λύσιν τοῦ πολυθρυλλήτου Βουλγαρικοῦ ζητήματος. Καὶ κατὰ πρῶτον σπεύδω νὰ εὐχαριστήσω τῇ Ὑμ. Ὑψηλότητι, δι' ἃς μοι παρέχει διαβεβαιώσεις περὶ τοῦ ὅτι ἡ Ὑψ. Κυβέρνησις οὐδέποτε ἀνεμίχθη εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις, οὔτε ἀναμιχθήσεται τοὐντεῦθεν· ἐξ ὅσων ὅμως ἀφηγεῖται αἰτιολογοῦσα τὴν ἔκδοσιν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος Ὑψ. Φιρμανίου, φαίνεται ἀναντιῤῥήτως ὅτι τοῦτο ἐξεδόθη οὐχὶ κατ' αἴτησιν τῶν Πατριαρχείων ὡς ἀπὸ ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς, ὡς ἐγένετο καὶ ἄλλοτε κατὰ τὸ 1861, ἀλλὰ κατ' ἀπόφασιν τῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως, λαβούσης τὸ ἐνδόσιμον ἔκ τινος Σχεδίου, ἔργου μικτῆς τινος Ἐπιτροπῆς, ὡς λέγει ἡ Ὑμ. Ὑψηλότης, συγκειμένης ἐκ λαϊκῶν μελῶν καὶ σχηματισθείσης μὴ ἐπισήμως ὑπὸ τῆς Ὑμ. Ὑψηλότητος. Ἀλλ' οἴκοθεν εἶναι φανερὸν, ὅτι ὑποθέσεις ἐκκλησιαστικαὶ δὲν δύνανται νὰ ὦσιν ἀντικείμενον ἐργασίας ἀνθρώπων λαϊκῶν, λίαν ἄλλως ἀξιοτίμων καὶ διὰ τὴν ἀτομικὴν αὐτῶν ὑπόληψιν καὶ διὰ τὰς ἄλλας γνώσεις αὐτῶν. Διότι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, Ὑψηλότατε, ὑπάρχουσι τοιαῦται λεπτομέρειαι, ὧν καὶ τὸ ἐλάχιστον μέρος παρορώμενον, παραβιάζει οὐσιωδῶς τὸ ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον· τὰς δὲ τοιαύτας λεπτομερείας εἶναι ἀδύνατον νὰ γνωρίζῃ ἥ τε πολιτικὴ ἀρχὴ καὶ χριστιανοὶ μὴ ἀνήκοντες εἰς τὸ σῶμα τὸ κυβερνῶν τὴν Ἐκκλησίαν. Καὶ ἰδοὺ πρόχειρος ἀπόδειξις· ἐν τῷ ἀνὰ χεῖρας τῆς Ὑμ. Ὑψηλότητος Τεσκερὲ ἐμπεριέχεται ἡ φράσις « Βουλγαρικὴ Ἐκκλησία ». Εἰμὶ δὲ πεπεισμένος, ὅτι ἡ Ὑμ. Ὑψηλότης, μεταχειρισθεῖσα τὴν φράσιν ταύτην, οὐδόλως ὑπέθεσεν, οὐδὲ ἠδύνατο νὰ γινώσκῃ ὅτι εἶναι ξένη καὶ ἀλλοτρία τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ· διότι, ἐὰν ἡ πολιτικὴ ἐξουσία διακρίνῃ ἐθνικότητας καὶ παρέχῃ μιᾷ ἑκάστῃ προνόμια καὶ δικαιώματα πολιτικὰ, τοῦτο δὲν εἶναι ἔργον τῆς Ἐκκλησίας νὰ τὸ ἐρευνήσῃ· ἡ Ἐκκλησία ὅμως οὐδέποτε διέκρινεν ἐθνικότητας· διότι καὶ ὁ Θεμελιωτὴς αὐτῆς ἐκάλεσεν εἰς τὴν πίστιν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη· διὸ καὶ κατὰ συνέπειαν τῆς θεμελιώδους ταύτης ἀρχῆς ἡ Ἐκκλησία οὐδέποτε διῃρέθη ἢ διεκρίθη εἰς ἐκκλησίαν ἀραβικὴν, ἢ ἀλβανικὴν ἢ βουλγαρικὴν, ἀλλ' εἰς μίαν ἁγίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικήν. Ἐὰν δὲ ὑποτεθῇ, ὅτι ἡ προσωνυμία αὕτη λαμβάνεται ἐκ τῆς χωρογραφίας, τότε ποῖά εἰσι τὰ ὅρια τῆς

βουλγαρικῆς χώρας; ποία δὲ Σύνοδος συνέστησε τὴν νέαν ταύτην Ἐκκλησίαν; ὥςε, ἐὰν ἤθελον παραδεχθῇ τὴν προσωνυμίαν « Βουλγαρικὴ Ἐκκλησία », ἤθελον ὑποπέσει ὁμολογουμένως εἰς καινοτομίαν, ἧς ἕνεκα δικαίως ἤθελα κατακριθῇ παρὰ τῆς Καθόλου Ἐκκλησίας. Πρὸς τούτοις ἡ Ὑμετέρα Ὑψηλότης λέγουσα, ὅτι ἡ Σεβαστὴ Κυβέρνησις δὲν ἐπεμβαίνει εἰς τὰ καθαρῶς Ἐκκλησιαστικά, αἰτιολογεῖ τὸ μέρος, ὅπερ ἔλαβεν ἀναφορικῶς εἰς τὴν σύστασιν καὶ τὸν διοργανισμὸν τῆς λεγομένης Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλ' ἐπιτρεψάτω μοι ἡ Ὑμετέρα Ὑψηλότης τὴν παρατήρησιν, ὅτι τὰ πρὸς διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας, ἐπειδὴ εἶναι ἔργα τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων καὶ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, οἵτινες ἐθέσπισαν ταῦτα, ὁδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, πάντα, λέγω, ταῦτα, οὐδ' ἐλαχίστου μέρους ἐξαιρουμένου, εἰσὶν ἱερὰ καὶ ἀπαραβίαστα, ὡς καὶ τὰ δογματικά, ἅτινα ἡ Ὑμ. Ὑψηλότης ὀνομάζει καθαρῶς θρησκευτικά· εἰσὶ δὲ ταῦτα ἐμπεπιστευμένα μόνοις ἐκείνοις, οἵτινες ἀποτελοῦσι τὸ σῶμα τῆς διοικούσης Ἐκκλησίας· μικρὰ δέ τις παράβασις ἀποκαθιστᾷ αὐτοὺς ὑπευθύνους ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Καθόλου Ἐκκλησίας· πᾶσα λοιπὸν ἄλλη ἐπέμβασίς ἐστιν ὁμολογουμένως ἀναρμοδία· ἡ δὲ Ἐκκλησία οὐδέποτε δύναται νὰ παρεκκλίνῃ τῆς ἀρχῆς ταύτης. Ἐνόμισα δὲ χρέος Μου, ὅπως δώσω τῇ Ὑμ. Ὑψηλότητι τὰς ἐξηγήσεις ταύτας, ἵνα μὴ ἐξ ἀγνοίας συγχέωνται τὰ ἀσύγχυτα καὶ παρορῶνται πράγματα λίαν σπουδαῖα καὶ ἀπαραβίαστα.

Ὑψηλότατε· εἶναι ἀληθές, ὅτι τὸ λεγόμενον Βουλγαρικὸν Ζήτημα ὑφίσταται ἤδη πρὸ δεκαετίας καὶ ὅτι κατὰ συνέπειαν πολλῶν καὶ διαφόρων παρεκτροπῶν καὶ παραβιάσεων ἐκ μέρους Βουλγάρων ἔν τισιν Ἐπαρχίαις Χριστιανῶν τὸ Πατριαρχεῖον ἀνεφέρθη δικαιωματικῶς καὶ κατὰ καθῆκον κατ' ἐκείνων, οἵτινες καὶ Ἀρχιερεῖς περιΰβρισαν, καὶ τὰς περιουσίας αὐτῶν διήρπασαν, καὶ τὰς Μητροπόλεις κατέσχον, καὶ Σχολεῖα καὶ Ἐκκλησίας ᾠκειοποιήθησαν, χωρὶς νὰ λάβωσιν ὑπ' ὄψιν ὅτι παραβιάζουσι καὶ καταπατοῦσιν οὐ μόνον τὰ δίκαια καὶ τοὺς θεσμοὺς τῆς Ἐκκλησίας, εἰς ἣν ἀνήκουσιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς πολιτικοὺς νόμους τῆς Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως, οἵτινες ἐτέθησαν εἰς προφυλακὴν τῶν δικαίων ἑνὸς ἑκάστου. Ἐὰν λοιπὸν κατὰ καιροὺς ἀνεφέρθη τὸ Πατριαρχεῖον πρὸς τὴν Σεβαστὴν Κυβέρνησιν περὶ τοιούτων πραγμάτων, ἐπεκαλέσθη τὴν δικαιοσύνην τῆς Κυβερνήσεως κατὰ βιαιοπραγιῶν καὶ ὑπὲρ τῶν δικαίων τῆς Ἐκκλησίας, ἥτις ἐτέθη ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ ἀειμνήςου Μωάμεθ τοῦ Β'. καὶ τῶν ἐνδόξων αὐτοῦ διαδόχων. Οὐδέποτε δὲ διενοήθην νὰ ὑποχρεώσω τὴν Σεβαστὴν Κυβέρνησιν νὰ διατηρήσῃ ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ διὰ τῶν ὅπλων τοὺς μὴ θέλοντας· διότι, χάρις τῷ Θεῷ, ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία οὐδέποτε ἐκηλιδώθη διὰ τοιούτων πράξεων. Νομίζω δέ, ὅτι καὶ ἡ Σεβαστὴ Κυβέρνησις οὐδέποτε ἤθελεν ἀρνηθῇ τὴν χρῆσιν τῆς δικαιοσύνης κατὰ τῶν παραβιαζόντων τὰ δίκαια τοῦ ἄλλου δικαιώματι αὐτοδικίας. Οὐδέποτε δὲ δύναμαι νὰ φαντασθῶ, ὅτι τὸ « Βουλγαρικὸν Ζήτημα σκληρυνόμενον ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, ἤθελε γίνει παραίτιον τοῦ νὰ ταραχθῇ ἡ ἡσυχία τοῦ Κράτους·» διότι ἡ Σεβαςὴ Κυβέρνησις πολλάκις ἀπέδειξεν, ὅτι εἶναι πολὺ ἀνωτέρα ἐκείνων, οἵτινες ἐπαπειλοῦσιν ἀνησυχίαν ἐν τῷ Κράτει, ὅπερ ἔχει τοὺς καταλλήλους νόμους πρὸς περιστολὴν τῶν βιαιοπραγιῶν. Ἐὰν οἱ κατεξανιστάμενοι κατὰ τῆς πνευματικῆς αὐτῶν ἀρχῆς ἔπαυον τοῦ νὰ λέγωνται ὀρθόδοξοι καὶ συνίστων ἑτέραν Χριστιανικὴν Κοινότητα, τότε ἡ Σεβαστὴ Κυβέρνησις ἠδύνατο νὰ ἀναγνωρίσῃ αὐτοὺς καὶ νὰ θέσῃ ὑπὸ τὴν ἄμεσον αὐτῆς προστασίαν καὶ ταύτην τὴν Χριστιανικὴν Κοινότητα. Ἐνόσῳ ὅμως οἱ ἐνιστάμενοι χριστιανοὶ Βούλγαροι λέγουσιν, ὅτι εἰσὶν ὀρθόδοξοι, πᾶσα πρᾶξις μεταξὺ τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ αὐτῶν ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ ἦναι ἀπόῤῥοια τῆς ἀδιασείστου ὁμολογίας καὶ διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας, εἰς ἣν ἀνήκουσι· τοιαῦται δὲ προνομίαι οὐδέποτε ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει δύνανται νὰ προέλθωσιν ἀπὸ πολιτικῆς ἀρχῆς.

Ἡ ὑμ. Ὑψηλότης γινώσκει, ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον πολὺ καὶ σπουδαίως προσεπάθησεν ἀπὸ τοῦ προκατόχου μου Πατριάρχου κυρίου Ἰωακεὶμ καὶ ἐφεξῆς νὰ ἱκανοποιήσῃ τὰς ἀπαιτήσεις τῶν ἐνισταμένων χριστιανῶν Βουλγάρων καὶ ἐξήντλησεν ὅλα τὰ μέσα, ὅσα ἐπιτρέπει αὐτῷ ὁ κύκλος τῆς ἁρμοδιότητος αὐτοῦ. Ὑπάρχουσι δὲ εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς Ὑψηλῆς Πύλης πολλὰ ἔγγραφα εἰς ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας ταύτης. Ἐπομένως τὸ Πατριαρχεῖον οὐδένα ἔλεγχον συνειδήσεως συναισθάνεται ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὅτι ἠρνήθη εἰς τοὺς ἐνισταμένους χριστιανοὺς Βουλγάρους πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο νὰ ἐπιχορηγήσῃ αὐτοῖς ἐντὸς τῆς κανονικῆς αὐτοῦ ἁρμοδιότηπος· μάρτυς δὲ ἀξιόχρεως αὐτὴ ἡ καθόλου Ἐκκλησία, ἥτις ἔχει ἤδη πλήρη γνῶσιν ὅλων τῶν μέχρι τοῦδε παραχωρήσεων τοῦ Πατριαρχείου. Τότε δὲ μόνον δικαιωθήσονται οἱ Βούλγαροι ἐνώπιον τῆς καθόλου Ἐκκλησίας, ὅταν περιχαρακωθῶσιν ἐντὸς τῶν ἱερῶν κανόνων, καὶ παύσωσι τοῦ νὰ μνημονεύωσι τῶν ὀνομάτων καθῃρημένων ἀρχιερέων καὶ ἐπικαλῶνται τὰς εὐλογίας αὐτῶν, ἢ κανονίζωσιν αὐτοὺς ὡς ἁγίους, τοῦ νὰ παραδέχωνται μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς πόλεως ἢ ἐπαρχίας δύο ὁμοδόξους πνευματικοὺς ἀρχηγούς, καὶ ἐν γένει ὅταν ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθείας τῆς Ἐκκλησίας, εἰς ἣν λέγουσι μὲν ὅτι ἀνήκουσι, τῆς ὁποίας ὅμως τὰ καθεστῶτα προφανέστατα καταπατοῦσιν. Ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ ἀδιαφορήσῃ τὸ Πατριαρχεῖον χωρὶς προηγουμένως νὰ θεωρηθῇ ὅτι παραβαίνει τὸ οὐσιωδέστατον καὶ τὸ ἱερώτερον τῶν καθηκόντων του.

Ἡ Ὑμ. Ὑψηλότης λέγει, ὅτι ἡ Σεβαςὴ Κυβέρνησις τότε ἐπελήφθη τοῦ ἐν λόγῳ ζητήματος, ὅτε «τὸ ζήτημα τοῦτο ἔφθασεν εἰς βαθμὸν τοῦ νὰ θεωρηθῇ καὶ πολιτικῶς καὶ διὰ πάντα ἄλλον λόγον ἀναγκαία ἡ ταχυτέρα αὐτοῦ λύσις», καὶ κατὰ συνέπειαν ἐνεπιστεύθη τὴν διεκπεραίωσιν αὐτοῦ (ἐπὶ τῇ βάσει ὅρων τινῶν προαποδεδεγμένων, ὡς λέγει, ὑπ' ἐμοῦ) εἰς ἐπιτροπήν τινα, « ἐξ ἀξιοπίςων προσώπων ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ». Ἀλλ', Ὑψηλότατε, ἐπιτραπήτω μοι πρῶτον νὰ διϊσχυρισθῶ, ὅτι τὸ ἐν λόγῳ ζήτημα καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν ἔκτασιν καὶ ὡς πρὸς ὅλας αὐτοῦ τὰς λεπτομερείας, οὐδέποτε ἔπαυσε τοῦ νὰ ᾖ ἐκκλησιαστικόν, καὶ ἐπομένως πολὺ ἀπέχει τοῦ νὰ τεθῇ ἀντικείμενον συνδιασκέψεως εἴτε τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας εἴτε ἐπιτροπῆς ἐκ

λαϊκῶν συγκειμένης. Ἐνθυμεῖται δὲ ἡ Ὑμ. Ὑψηλότης ὅτι, ἅμα ἤκουσα τὸν σχηματισμὸν τῆς τοιαύτης Ἐπιτροπῆς, ἔσπευσα δι' ἐπίτηδες ἀνθρώπου τῆς ἐμπιστοσύνης μου νὰ γνωστοποιήσω τῇ Ὑμ. Ὑψηλότητι ῥητῶς, ὅτι οὔτε τὸν σχηματισμὸν τῆς Ἐπιτροπῆς ἀναγνωρίζω, οὔτε τὸ προϊὸν τῆς ἐργασίας αὐτῆς δύναμαι νὰ παραδεχθῶ· διότι δέν μοι ἦτο δύσκολον νὰ προβλέψω ὁποία τις ἐτυμηγορία ἐπὶ τοῦ ζητήματος ἠδύνατο νὰ προέλθῃ ἀπὸ Ἐπιτροπῆς ἐξ ἀνθρώπων, μὴ δυναμένων γινώσκειν τοιαύτης φύσεως πράγματα. Διὰ τοῦ ἰδίου δὲ τότε ἀπεσταλμένου μου ὑπέμνησα πρὸς τὴν Ὑμ. Ὑψηλότητα ὅσα ὡμιλήσαμεν καὶ ἐν οἷς ἐμείναμεν σύμφωνοι μετὰ τῆς ὑμ. Ὑψηλότητος περὶ τῆς λύσεως τοῦ Βουλγαρικοῦ ζητήματος ἄνευ Οἰκουμενικῆς Συνόδου καθ' ἓν σχέδιον, οὗ ἔλαβε γνῶσιν ἡ Ὑμ Ὑψηλότης κατὰ τὴν πρώτην ἑξαμηνίαν τῆς ἀναβάσεώς μου εἰς τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον· ἄλλως μοι ἦν ἀδύνατον ν' ἀνακαλέσω τὴν λύσιν τοῦ ἐν λόγῳ ζητήματος, ἣν εἶχον ἐφεσιβάλει εἰς τὴν γνώμην τῆς καθόλου Ἐκκλησίας. Πόσον δὲ τὸ προϊὸν τῆς ἐργασίας τῆς Ἐπιτροπῆς, ἣν ἀναφέρει ἡ Ὑμ Ὑψηλότης, ὡς καὶ τὰ ἐν τῷ τελευταίῳ Φιρμανίῳ ἄρθρα καὶ ὅλαι αἱ λοιπαὶ ἀξιώσεις καὶ αἱ ἀπαιτήσεις τῶν ἐνισταμένων Βουλγάρων, πόσον, λέγω, ταῦτα πάντα ἀντίκεινται εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον, περιττὸν νὰ ἐπαναλάβω ἐνταῦθα· καθόσον τοῦτο προεδηλώθη τῇ σεβαστῇ Κυβερνήσει διὰ διαφόρων ἐκθέσεων τοῦ Πατριαρχείου. Καὶ πρὸς τοὺς δείξαντάς μοι πρὸ ἑνὸς ἔτους σχέδιόν τι περὶ τοῦ ἐν λόγῳ ζητήματος Χρηστάκην Ἐφένδην Ζωγράφον καὶ Ἀλέξανδρον Ἐφένδην Καραθεοδωρῆ εἶπον πεπαῤῥησιασμένως, ὅτι πᾶν σχέδιον ἐξερχόμενον τοῦ κύκλου τῆς ἁρμοδιότητός μου ἔστι μοι ὅλως ἀπαράδεκτον· οὐδὲ ἐπιτρέπεται μόνῳ ἐμοὶ ἡ τροποποίησις τῶν πρὸς διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας Ἱερῶν Κανόνων. Τοῦτ' αὐτὸ εἶπον καὶ πρὸς τὴν Ὑμ. Ὑψηλότητα, ὅτε ἦλθον παρ' Αὐτῇ μετὰ δύο Συνοδικῶν Ἀρχιερέων. Ἡ Ὑμ. Ὑψηλότης ἀπῄτησε καὶ ἔλαβε γνῶσιν καὶ τοῦ κειμένου αὐτοῦ τῶν ἱερῶν κανόνων, δι' οὓς δὲν ἠδυνάμην νὰ παραδεχθῶ τὸ ὅπερ τότε μοὶ ἐνεφανίσθη Σχέδιον. Ἀλλ' ἡ Ὑμ. Ὑψηλότης λέγει, ὅτι « αἱ βάσεις καὶ τὰ πλεῖστα τοῦ Ὑψ. Φιρμανίου συνετάχθησαν συμφώνως πρὸς τὰ παρ' ἐμοῦ προταθέντα σχέδια καὶ γνώμας, ὀλίγα δὲ μόνον τῇ ἀποφάσει τῆς εἰρημένης Ἐπιτροπῆς ». Ἀλλ' ἐάν, Ὑψηλότατε, τὰ ἐμπεριεχόμενα ἐν τῷ Φιρμανίῳ εἰσὶ σύμφωνα πρὸς τὰ σχέδια καὶ τὰς γνώμας μου, τότε διατί τὸ ἐν λόγῳ Φιρμάνιον νὰ μὴ ἐκδοθῇ τῇ γνώσει καὶ εἰδήσει μου; διατί νὰ μὴ δοθῇ εἰς αὐτὸ ὁ χαρακτὴρ ἐγγράφου τῆς Ὑψ. Κυβερνήσεως, ἐπικυροῦντος καὶ ἐξασφαλίζοντος μίαν ἀπόφασιν προερχομένην ἀπὸ μέρους τῶν Πατριαρχείων μου, ὡς ἀπαιτεῖ ἡ τάξις; Ἐὰν οὕτως ἐγίνετο, τότε τῷόντι οὐδόλως ἐλάμβανε τὸν χαρακτῆρα πολιτικοῦ τελεσιγράφου ἐπὶ ἐκκλησιαστικοῦ ἀντικειμένου. Ἐὰν δ' ἕτερός τις ὑπέδειξεν εἰς τὴν Ὑμ. Ὑψηλότητα διαφοράς τινας ὡς ἀβλαβεῖς καὶ μικροῦ λόγου ἀξίας, βεβαιωθήτω ἡ Ὑμ. Ὑψηλότης, ὅτι αἱ φαινόμεναι αὗται ὡς μικραὶ καὶ ὀλίγαι διαφοραί εἰσι λίαν σπουδαῖαι καὶ οὐσιώδεις εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον, τὰς ὁποίας οὐδέποτε εἶχον τὴν τόλμην νὰ παραδεχθῶ ἄ-

νευ κατακρίσεως ἐκ μέρους τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας ὡς παραβάτης τῶν ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν καὶ κανόνων.

Θὰ ἤμην πολὺ ἀνάξιος τῆς εὐνοίας, ἧς ἀπολαύω παρὰ τῆς Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς ὑπολήψεως, ἣν χαίρω ἐκ μέρους τοῦ χριστιανικοῦ μου πληρώματος, ἐὰν ἕνεκα μικροῦ λόγου ἀξίας πραγμάτων ἀπέφευγον τὴν ὁριστικὴν λύσιν τοῦ ἐν λόγῳ ζητήματος. Οὐχί, Ὑψηλότατε, οὔτε ἰσχυρογνωμοσύνη, οὔτε φανατισμὸς, οὔτε ἄλλη τις μικροφιλοτιμία μὲ παρακινεῖ εἰς τὸ νὰ θεωρήσω τὸ ζήτημα λελυμένον· καὶ ὁποῖα μὲν καθήκοντα ὡς ὑπήκοος ὀφείλω πρὸς τὴν Α. Μεγαλειότητα τὸν εὐεργετικώτατον ἡμῶν Ἄνακτα, καὶ γινώσκω ταῦτα καὶ διετήρησα μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας· οὐχ ἧττον ὅμως καὶ ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῶν καθηκόντων μου καὶ πρὸς τὰ καθεστῶτα τῆς Ἐκκλησίας μου ἀφιέρωσα ἐμαυτὸν ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων· καὶ ἐλπίζω εἰς τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ νὰ παραδώσω ἀλώβητον τὴν ἱερὰν παρακαταθήκην, ἣν ὁ Θεὸς ἐνεπιστεύθη ἐμοὶ τῷ ἀναξίῳ. Δὲν ἀρνοῦμαι, ὅτι ἡ παράτασις τῆς τοιαύτης καταστάσεως τοῦ ἐν λόγῳ ζητήματός ἐστι λίαν δυσάρεστος· ἀλλὰ δὲν δύναμαι κατ' οὐδένα τρόπον νὰ παραδεχθῶ λύσιν ἀντικειμένην πρὸς τὰ καθεστῶτα τῆς Ἐκκλησίας μου.

Προβλέπω, Ὑψηλότατε, ὅτι ἡ θλῖψις, ἥτις μοι προσγίνεται ἕνεκα τῆς τοιαύτης τῶν πραγμάτων καταστάσεως καὶ ἕνεκα τῆς παραβάσεως τῶν δικαίων τῆς Ἐκκλησίας μου, θέλει ἐπιταχύνει τὴν ἄλλως εὐκταίαν ἐμοὶ ὥραν τοῦ θανάτου· ἀλλὰ θὰ ἔχω πάντοτε τὴν ἀγαλλίασιν τῆς ψυχῆς μου, ὅτι ἐξεπλήρωσα τὸ καθῆκόν μου καὶ ὑπὲρ τῶν δικαιωμάτων τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν χριστιανῶν ἐκείνων οἵτινες, ὡς μὴ ὤφελε, βούλονται κανονίσαι ἑαυτοὺς οὐχὶ κατὰ τοὺς κανόνας τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ τὴν Ἐκκλησίαν καθὼς αὐτοὶ βούλονται. Βεβαιωθήτω δὲ ἡ Ὑμ. Ὑψηλότης, ὅτι καὶ τὸ μεταβαίνειν χριστιανούς τινας ἀπὸ μιᾶς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς ἑτέραν ἐπίσης Ὀρθόδοξον, καὶ τοῦτο, δὲν δύναται νὰ γίνῃ ἄνευ τῶν κανονικῶν διατυπώσεων, ὅπερ ἐστὶν ἔργον μόνης τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐνόσῳ λοιπὸν ἐμμένουσιν ἰσχυρογνωμόνως εἰς καινοτομίας, δὲν δύναμαι παρὰ νὰ ἐπιμένω εἰς τὴν συγκάλεσιν Οἰκουμενικῆς Συνόδου, πρὸς ἣν καὶ ἐφεσίβαλον ἤδη τὴν ὑπόθεσιν ταύτην· οὐδὲ παρῆλθεν ἡ ἀνάγκη αὕτη, ὡς ὑποθέτει ἡ Ὑμ. Ὑψηλότης· διότι χωρὶς Συνόδου, οὔτε τὸ Πατριαρχεῖον οὔτε ἡ Καθόλου Ἐκκλησία δύναται ν' ἀναγνωρίσῃ τὰ πεπραγμένα. Διὸ θερμῶς καθικετεύω τὴν Αὐτοκρατορικὴν Κυβέρνησιν, ὅπως εὐδοκήσασα παραδεχθῇ τὴν αἴτησίν μου ταύτην χωρὶς νὰ ἀμφιβάλλῃ τὸ παράπαν περὶ τῆς ἀπολύτου ἀνάγκης αὐτῆς· ἄλλως τε ἡ περὶ συγκροτήσεως, Ὑψηλότατε, Οἰκουμενικῆς Συνόδου αἴτησίς μού ἐστι καθαρῶς Ἐκκλησιαστική, οὐδόλως συσχετιζομένη πρὸς τὰ τῆς πολιτείας.

Δράττομαι, δ' ἐν τούτοις τῆς εὐκαιρίας ταύτης, ἵνα ἐκφράσω τὴν πρὸς τὸ ἔξοχον ἄτομον τῆς Ὑμετέρας εὐμενεστάτης μοι Ὑψηλότητος ἐξαιρετικὴν ὑπόληψιν καὶ ἀναλλοίωτον ἀφοσίωσίν μου. *Ἐκ τῶν Πατριαρχείων τῇ 7 Ἀπριλίου* 1870.

† Ὁ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

(Ἀριθ. 18.)

Δήλωσις παραιτήσεως τῆς Α. Θ. Παναγιότητος.

Ὑψηλότατε!

Εἰς τὸ τελευταῖον ἔγγραφον ὑπὸ ἡμερομηνίαν 7 Ἀπριλίου ἀπαντήσας εἰς τὸν ὑπὸ ἡμερομηνίαν 7 μουχαῤῥὲμ Ὑψ. Τεσκερέν της, ὑπέδειξα καὶ αὖθις πρὸς τὴν Ὑμετέραν Ὑψηλότητα τοὺς λόγους, οἵτινες ἀποκαθιστῶσιν ἀπαραίτητον τὴν συγκάλεσιν Οἰκουμενικῆς Συνόδου πρὸς ὁριστικὴν καὶ κανονικὴν λύσιν τοῦ Βουλγαρικοῦ Ζητήματος. Ἔκτοτε περιέμενον τὴν εὐμενῆ συγκατάθεσιν Αὐτῆς· ἀλλὰ δυστυχῶς, ὡς ἐκ τῆς μέχρι τοῦδε σιωπῆς φαίνεται, ἡ Ὑμετέρα Ὑψηλότης ἐμμένει εἰς τὴν ἰδέαν, ἣν ἐξέφρασεν εἰς τὸν προῤῥηθέντα Ὑψ. Τεσκερέν Της, τὸ νὰ θεωρῇ δηλ: περιττὴν τὴν συγκρότησιν Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Ἡ δὲ κατάστασις τοῦ ἐν λόγῳ Ζητήματος ἔλαβε καὶ λαμβάνει τοσαύτας διαστάσεις μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ γνωστοῦ Ὑψηλοῦ Φιρμανίου, ὥστε ἔφερε τὸ Πατριαρχεῖον εἰς ἄκραν ἀμηχανίαν ὡς ἐκ τῶν ἐνταῦθα καὶ ἐν ταῖς Ἐπαρχίας συμβαινόντων, ἐξ ὧν ἱκανὰ διεκοίνωσα πρὸς τὴν ὑψηλὴν Πύλην. Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ ἡ Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις δέν μοι παρέσχε τὴν ὑψηλὴν συγκατάθεσιν αὐτῆς εἰς τὴν συγκάλεσιν Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἥτις εἶναι ὁ θεμελιώδης λίθος τοῦ διοικητικοῦ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας συστήματος· καὶ ἐπειδὴ ἡ μὴ ἐξάσκησις τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ τούτου δικαιώματος, ὅλως ἀσχέτου πρὸς πολιτικόν τι, μὲ καθιστᾷ βαρέως ὑπεύθυνον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ ὅλης τῆς Ὀρθοδόξ. Ἐκκλησίας· καὶ ἐπειδὴ, οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, ἀδυνατῶ πρὸς τὴν ἐξάσκησιν τῶν ἱερῶν καθηκόντων τῆς θέσεώς μου· Διὰ ταῦτα παρακαλῶ τὴν Ὑμετέραν Ὑψηλότητα ὅπως εὐδοκήσῃ καὶ δεχθῇ εὐμενῶς τὴν παραίτησίν μου· τοῦ λοιποῦ δὲ διαμενῶ ἐφησυχάζων καὶ εὐχόμενος ὑπὲρ τῆς πολυτίμου ζωῆς τοῦ κραταιοτάτου ἡμῶν Ἄνακτος.

Τῇ 20 Αὐγούστου 1870.

(Ἀριθ. 19).

Ἀναφορὰ τῶν Συνοδικῶν Ἀρχιερέων πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην.

Ὑψηλότατε!

Ὁ ἔνθερμος εὐχέτης τῆς ὑμετέρας εὐμενεστάτης Ὑψηλότητος ὁ Πατριάρχης ἡμῶν ἔπεμψεν εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην τὴν παραίτησιν αὐτοῦ ἠτιολογημένην. Τὸ πρᾶγμα

τοῦτο κατέθλιψε καιρίως τὰς καρδίας τῶν ὑποφαινομένων, οἵτινες ἄλλως εὑρέθησαν εἰς τὴν ἀναπόδραστον ἀνάγκην τῆς συγκαταθέσεως καὶ ὡς ἐκ τοῦ καθήκοντος αὐτῶν καὶ ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν τούτων τῶν αἰτιῶν, αἵτινες ἐπειθανάγκασαν τὸν Πατριάρχην εἰς τὸ μέτρον τῆς παραιτήσεως· εἶναι δὲ ἀληθὲς, ὅτι ὁ Πατριάρχης μετὰ τῆς Συνόδου αὐτοῦ ἔπραξαν ὅ,τι ἦν δυνατὸν νὰ πραχθῇ ἐκ μέρους αὐτῶν, ἀναφερόμενος πρὸς τὴν Σεβαστὴν Κυβέρνησιν καὶ ἐπικαλούμενος εὐσεβάστως καὶ εἰλικρινῶς τὴν θεραπείαν τοῦ Βουλγαρικοῦ Ζητήματος· ἀλλὰ δυστυχῶς τὸ πρᾶγμα οὐκ ἐπετεύχθη· τὰ δὲ ἐπισυμβαίνοντα κακὰ ἔν τε τῇ πρωτευούσῃ καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἐκορυφώθησαν εἰς βαθμὸν, ὅστις ἀποκαθίστα τὸν Πατριάρχην καὶ τὴν Σύνοδον ἐνόχους ἀπέναντι τοῦ καθήκοντος τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν, ἐὰν μὴ ἀφ᾽ ἑνὸς κατήγγειλλον ταῦτα πρὸς τὴν Ὑψ. Κυβέρνησιν, καὶ ἐξ ἄλλου ἐὰν μὴ ὑπεδείκνυον τὸ μόνον μέσον τῆς λύσεως καὶ θεραπείας αὐτῶν. Δὲν ὑπελείπετο λοιπὸν τῷ Πατριάρχῃ εἰμὴ τὸ ἔσχατον μέτρον τῆς παραιτήσεως, μέτρον λίαν λυπηρὸν καὶ διὰ τοὺς ὑποφαινομένους καὶ διὰ τὸ ἔθνος ἡμῶν, ὅπερ μέχρι τίνος σέβεται τὸν παραιτούμενον Πατριάρχην αὐτοῦ, οὐκ ἄγνωστον τῇ Αὐτοκρατορικῇ Κυβερνήσει· ἥτις, ἐπιδαψιλεύουσα τῷ Πατριάρχῃ τὴν Ὑψ. Αὐτῆς εὔνοιαν, ἔπραξε τοῦτο ναὶ μὲν καὶ διὰ τὰς ἄλλας ἀτομικὰς ἀρετὰς αὐτοῦ, ἀλλὰ πρὸ πάντων διὰ τὸ πρὸς αὐτὸν δίκαιον σέβας τοῦ ταπεινοῦ ἔθνους ἡμῶν, ὅπερ καὶ θεωρεῖ τοῦτο ἕτερον δεῖγμα μεγίστης εὐεργεσίας τοῦ φιλολάου ἡμῶν Ἄνακτος. Ἐκ τοιούτων λοιπὸν ἀρχῶν ὁρμωμένη ἡ Σύνοδος, Ὑψηλότατε, σπεύδει εὐσεβάστως ἵνα καθικετεύσῃ θερμῶς διὰ τῆς ταπεινῆς ταύτης ἀναφορᾶς τὴν Ὑμ. εὐμενεστάτην Ὑψηλότητα, ὅπως λαβοῦσα ὑπ᾽ ὄψιν τοὺς σπουδαίους λόγους τῆς παραιτήσεως τοῦ Πατριάρχου, εὐδοκήσῃ ἐν τῇ συνέσει καὶ δικαιοσύνῃ Αὐτῆς εἰς τὴν ὁριστικὴν θεραπείαν τοῦ κακοῦ, ὅπερ προὐκάλεσε τὴν ἐν λόγῳ παραίτησιν. Διαβεβαιοῦμεν δὲ τὴν Σεβαστὴν Κυβέρνησιν, ὅτι ἡ ἄρσις τῶν λόγων τῆς παραιτήσεως τοῦ Πατριάρχου ἕξει τὸν χαρακτῆρα πράξεως νέας μεγίστης εὐεργεσίας πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἡμῶν ἐκ μέρους τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος τοῦ τρισεβάστου Ἄνακτος τοῦ εὐεργέτου ἡμῶν· τὸ δὲ ὄνομα τῆς Ὑμ. εὐμενεστάτης Ὑψηλότητος θέλει μνημονεύεσθαι ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἡμῶν μετ᾽ ἀειμνήστου τῆς χάριτος καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης.

Τῇ 28 Αὐγούστου 1870.

Ὁ Ἡρακλείας ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ	Ὁ Κυζίκου ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ
Ὁ Νικομηδείας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ	Ὁ Νικαίας ΙΩΑΝΝΙΚΙΟΣ
Ὁ Χαλκηδόνος ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ	Ὁ Δέρκων ΝΕΟΦΥΤΟΣ
Ὁ Τορνόβου ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ	Ὁ Προύσης ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ
Ὁ Λαρίσσης ΔΩΡΟΘΕΟΣ	Ὁ Δράμας ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ
Ὁ Σωζουαγαθουπόλεως ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ	Ὁ Νύσσης ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ.
Ὁ Γρεβενῶν ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ.	

('Αριθ. 20.)

Ἀπάντησις τοῦ Πρωθυπουργοῦ πρὸς τὸ ἔγγραφον τῆς παραιτήσεως.

Ὁ ἐπιδοθεὶς φιλικὸς Τεσκερές Της, δι' οὗ αἰτιῶν τινων καὶ περιστάσεων ἕνεκα, ἐξητεῖτο τὴν παραίτησίν της ἀπὸ τῆς ἐξόχου θέσεως τῆς Πατριαρχείας, ὡς καὶ ὁ κατόπιν αὐτοῦ παρὰ τοῦ ἀθροίσματος τῶν Μητροπολιτῶν ληφθεὶς μαζπατᾶς, ἐμελετήθησαν ἀκριβῶς.

Ἐπειδὴ τὸ Σεβαστὸν Αὐτῆς ἄτομον, συνεπείᾳ τῶν ἀξιαγάστων καὶ ἐξόχων αὐτῆς προσόντων, δι' ὧν χαρακτηρίζεται, χαίρει πλήρη σεβασμὸν καὶ ἐμπιστοσύνην παρὰ τῇ Ὑψηλῇ Κυβερνήσει, εἶναι ἐκ πείρας γνωστὸν αὐτῇ, ὅτι ἡ Ὑψηλὴ Κυβέρνησις δὲν ἐνέκρινε τὴν ἀπομάκρυσίν Της ἐκ τῆς ἐπαξίως Αὐτῇ ἀνατεθειμένης περιωνύμου ταύτης θέσεως· καὶ διὰ τοῦτο ἡ περὶ παραιτήσεως γενομένη ἤδη αἴτησίς Της λύπης ὄντως ἐγένετο πρόξενος· καὶ οὔτε καθυπεβλήθη τῇ Αὐτοῦ Μεγαλειότητι τὸ περὶ παραδοχῆς αὐτῆς.

Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὸ ἔν τε τῷ εὐγενεῖ Αὐτῆς Τεσκερὲ καὶ ἐν τῷ μαζπατᾷ τῶν Μητροπολιτῶν Ἐφένδιδων ἀναφερόμενον Βουλγαρικὸν Ζήτημα, μόλον ὅτι ἡ Ὑψηλὴ Κυβέρνησις ἔδωκε τὰς ἀναγκαίας διασαφήσεις τόσον περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἀποφάσεως, ὅσον καὶ περὶ τῶν αἰτιῶν, αἵτινες τὴν προὐκάλεσαν, ἀλλ' ἐπειδὴ, ἐὰν ἤθελε δεήσει, εἶναι καθ' ἑκάστην ετοίμη, ὅπως διευκρινήσῃ καὶ ὑποστηρίξῃ ταῦτα δι' ἐγγράφων ἰσχυρῶν, ἡ δ' ἐν ἐκτάσει ἐπανάληψις αὐτῶν ἐνταῦθα ἐθεωρήθη ἀνωφελὴς, διὰ τοῦτο προεκρίθη τανῦν ὡς πρὸς τοῦτο ἡ συντομία.

Τὸ νὰ μὴ γραφῇ δὲ ἀπάντησις μέχρι τοῦδε εἰς τὴν περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ὑπὸ ἡμερομηνίαν 17 μουχαῤῥὲμ 87 σταλεῖσαν φιλικὴν ἐκτεταμένην ἐκείνην ἀπάντησίν Της, εἶναι δῆλον, ὅτι τοῦτο δὲν προέρχεται ἐξ ὀλιγωρίας πρὸς τὰ παρ' Αὐτῆς γραφέντα, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας ἀπὸ σεβασμὸν πρὸς Αὐτήν. Καθὰ δὲ καὶ προλαβόντως καὶ ἐσχάτως ἐδηλώθη, ἡ Ὑψηλὴ Κυβέρνησις δὲν δύναται δικαίως νὰ συναινέσῃ ὅπως δι' ἓν τοιοῦτο ζήτημα, τὸ ὁποῖον μὲ τὰς βάσεις τῆς θρησκείας οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν, συγκαλεσθῇ γενικὴ Σύνοδος, ἥτις πρὸ τοσούτων ἤδη αἰώνων καὶ ἐπὶ πολὺ μεγαλητέρων ἔτι ἀντικειμένων οὐ συνῆλθεν. Ἀλλ' ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν ἐκ μέρους τῶν Βουλγάρων συμβαίνουσι καταχρήσεις ἔξω τῶν βάσεων, σπεύδω νὰ διαβεβαιώσω ἰσχυρῶς τὸ σεβαστὸν Αὐτῆς ἄτομον ὅτι, ἅμα ὁρισθῶσι τὰ ἀντικείμενα καὶ δηλοποιηθῶσιν, ἡ Ὑψηλὴ Κυβέρνησις οὐδόλως θέλει διστάσει εἰς τὸ νὰ ἐνεργήσῃ δραστηρίως τὴν ἐξάλειψιν καὶ διόρθωσιν αὐτῶν· ἐφ' ᾧ καὶ γέγραπται ὁ παρὼν φιλικὸς Τεσκερές.

87 *Τζεμαζὴλ-ἀχὴρ* 14.
70 *Αὐγούστου* 29.

Ο ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ.

('Αριθ. 21).

Ἀνταπάντησις πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην.

Ὑψηλότατε!

Εἰς ἀπάντησιν τοῦ ἀπὸ 14 Τζεμάζιουλ-Ἀχὶρ τεσκερὲ τῆς Ὑμ. Ὑψηλότητος σπεύδω ν' ἀπονείμω τὴν εἰλικρινῆ καὶ βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην μου ἐπὶ τοῖς εὐμενεστάτοις αἰσθήμασι τῆς περὶ τοῦ ἐμοῦ ταπεινοῦ ἀτόμου ὑψηλῆς καὶ βαρυτίμου ἀγαθῆς ὑπολήψεως καὶ ἐμπιστοσύνης τῆς Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως, ἐφ' ᾗ μάλιστα εὐεργετικωτάτῃ καὶ εὐμενεῖ διαθέσει τοῦ κραταιοῦ Δεβλετίου πεποιθὼς καὶ ἐγὼ ἀνέλαβον καὶ ἐβάστασα μέχρι τοῦδε τὸ βάρος τῆς Πατριαρχικῆς ἀξίας, ἥτις ἔχει πολλὰς τὰς ὑποχρεώσεις καὶ δυσκολίας.

Ἀλλὰ δὲν δύναμαι ν' ἀποκρύψω, Ὑψηλότατε τὴν ἀλγεινὴν διαφωνίαν, εἰς ἣν περιήλθομεν ἐγώ τε καὶ ἅπας ὁ κλῆρός μου πρὸς τὴν Ὑμ. Ὑψηλότητα ὡς πρὸς τὸ βουλγαρικὸν ζήτημα, ὅπερ ἡ μὲν Ὑμ. Ὑψηλότης πολιτικὸν θεωρεῖ, ἡμεῖς δὲ ἐξ ἀρχῆς καὶ πάντοτε καθαρῶς ἐκκλησιαστικὸν θεωροῦντες, ἀνάλογον ἀπεκδεχόμεθα καὶ τὴν παρὰ τῆς Ὑψ. Κυβερνήσεως ἐπίσημον προστασίαν καὶ ὑποστήριξιν τῶν δικαιωμάτων τῆς Ἐκκλησίας μου, ἣν ἡ θεία πρόνοια ἔθηκεν ὑπὸ τὴν κραταιὰν αἰγίδα τῆς Ὀσμανικῆς Βασιλείας. Ἐπειδὴ ὅμως ἐν τῷ Ὑψηλῷ αὐτῆς τεσκερὲ παρέχει τὴν ἰσχυρὰν διαβεβαίωσιν, ὅτι, ἐὰν συμβαίνωσι καταχρήσεις ἔξω τῶν θρησκευτικῶν βάσεων, θέλει διενεργήσει δραστηρίως τὴν ἐξάλειψιν καὶ διόρθωσιν τῶν τοιούτων, τολμῶ ἵνα καθυποβάλω αὐτῇ ἐν συνόψει, ὅσα ἄλλοτε κατὰ πλάτος περὶ τούτων ἐξέθηκα.

Ἐναντίον τῶν θρησκευτικῶν βάσεων καὶ τῶν κανονικῶν καθεστώτων τῆς Ἐκκλησίας εἶναι τὸ νὰ ἑδρεύωσι δύο Ἐκκλησιαστικαὶ ἀρχαὶ ὁμόδοξοι εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν πόλιν, ὅπως συμβαίνει εἰς Ὀρτάκιοι. Ἐναντίον τῶν βάσεων τῆς θρησκείας καὶ τῶν κανονικῶν καθεστώτων τῆς Ἐκκλησίας εἶναι τὸ νὰ περιέρχωνται Ἀρχιερεῖς ἄνευ ἀδείας τῆς νομίμου Ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς πρὸς διαίρεσιν καὶ διάσπασιν τῶν χρι-

στιανῶν, τελοῦντες διαφόρους θρησκευτικὰς τελετὰς εἰς ἐπαρχίας μὴ ἀνηκούσας αὐτοῖς.

Ἐναντίον τῶν βάσεων τῆς θρησκείας καὶ τῶν κανονικῶν καθεστώτων τῆς Ἐκκλησίας εἶναι τὸ νὰ περιέρχωνται Ἱερεῖς καὶ ἐνταῦθα καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις διὰ τὸν ἀνωτέρω σκοπὸν παρὰ τὴν ἄδειαν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς, ἐκδιωκομένων ἐκ τῶν Ἐκκλησιῶν τῶν κανονικῶν Ἱερέων.

Ἐναντίον τῶν θρησκευτικῶν βάσεων καὶ τῶν κανονικῶν καθεστώτων τῆς Ἐκκλησίας εἶναι τὸ νὰ συςηθῇ ἀφ' ἑαυτῆς Ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ διὰ μόνης τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας καὶ ἄνευ ὡρισμένης περιφερείας.

Παραλείπω τὰς διαρπαγὰς Ἐκκλησιῶν καὶ Σχολείων, τὰς ἐξώσεις Ἀρχιερέων ἐκ τῶν Μητροπόλεων καὶ Ἐπαρχιῶν αὐτῶν καὶ τοσαῦτα ἄλλα, ἅπερ κάλλιςα γινώσκει ἡ Ὑμ. Ὑψηλότης. Καὶ ταῦτα πάντα γίνονται οὐχὶ ἐξ ὁμοφωνίας τῶν ἐπαρχιῶν, ἀλλὰ δι' ὀργάνων ἐντεῦθεν ἀποστελλομένων ἢ διοριζομένων, καὶ ἐντεῦθεν λαμβανόντων πάντα τὰ σχέδια.

Ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτά εἰσιν, Ὑψηλότατε, τὰ διορθώσεως καὶ ἐξαλείψεως ἄξια. Ἄλλως ἐπειδὴ περὶ τῆς φύσεως ζητήματος εἰς τὴν διοίκησιν τῶν Ἐκκλησιῶν ἀναφερομένου εἰσὶν ἁρμόδιοι ν' ἀποφανθῶσι μόνοι οἱ πνευματικοὶ ἀρχηγοὶ τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, καθίσταται ἄρα ἀναγκαιοτάτη καὶ ἀπαραίτητος ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ἥτις λύσει κανονικῶς καὶ ὁριστικῶς τὸ ζήτημα.

Θέλω περιμείνῃ, Ὑψηλότατε, ἔτι ἅπαξ τὴν περὶ τούτου ἔγγραφον ἀπόφασιν τῆς Ὑμ. Ὑψηλότητος, ὅπως ἢ ἐξακολουθήσω πατριαρχεύων τῇ συνδρομῇ καὶ προστασίᾳ τῆς Ἀνακτορικῆς Κυβερνήσεως κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς ὀρθοδόξου θρησκείας μου, ἢ ἀποχωρήσω κατ' ἀνάγκην, λυτρῶν ἐμαυτὸν πάσης εὐθύνης καὶ κατακρίσεως ἐν τῷ παρόντι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι.

Τῇ 5 7βρίου 1870.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Σελ.	Στίχ.	
δ'.	27.	γράφε « λύεσθαι χρῆναι τὴν ἔριδα αἱ πᾶσαι ἠσπάζοντο πλήν. . . .
ς'.	12.	ἀντὶ « ἐφαρμάτων » γράφε « ἐφαμάρτων ».
θ'.	32.	« διενοοῖτο » — « διανοοῖτο »
ι.	25.	ἀπαλειπτέον τὸ « ἑαυτούς ».
ιέ.	19.	ἀντὶ « ποικιλίαι » γράφε « ποικίλαι »
9.	9.	— « συμβαίνουσι » — « συμβαίνωσι »
26.	12.	γράφε « ἵνα μή »
32.	1.	κάτωθεν ἀντὶ « διαφιλονεικούμενα » γράφε « διαφιλονεικοῦντα »
45.	21.	ἄνωθεν — « ἀναφορὰς » — « ἀναφορᾶς ».